RATIO ATQ. INSTITVTIO STVDIORVM SOCIETATIS IESV.

SVPERIORVM PERMISSV.

NEAPOLI,
In Collegio eiusdem Societatis.

Ex Typographia TARQVINII LONGI.
M. D. XCVIII.

~~[illegible]~~
diose al Colº Irlandes de Sevª co licª.

VNIVERSA studiorũ nostrorum ratio, ante quatuordecim annos fieri, atque institui cœpta, nunc tandem absoluta, ac planè constituta, ad Prouincias mittitur. Et si enim propter magnam vtilitatem, quæ studijs nostris allatura videbatur, eam multo ante perfici, atque in mores induci R. P. N. Generalis optauerat: id tamen hucusque commodè fieri minime potuit. Decuit enim in re satis ardua, multisque difficultatibus implicata, nihil plane definiri, priusquam Prouinciarum difficultates, ac postulata diligenter examinarentur, vt omnibus quantum fieri posset satisfieret, & vt opus, quod ab omnibus deinceps in vsum adhiberi debebat, æquioribus omnium animis reciperetur. quare quidquid initio à sex deputatis Patribus de omni studiorum nostrorum ratione magno labore, atque industria disputatum, atque constitutum fuerat, eo consilio ad Prouincias missum fuit, vt Doctores nostri, & harum rerum periti cũcta diligenter, & exactè perpenderent; vt si quid in hac ratione minus commodum obseruarent, vel quod institui commodius posset, animaduerterent; quid denique de tota hac ratione sentirent, adhibitis rationum momen-

a tis,

tis, exponerent. quod cum omnes ferè Prouinciæ strenuè, atq; viriliter præstitissent, omnia, quæ ab ijs obseruata, vel proposita fuerant, Romæ iterum à præcipuis Romani Collegij doctoribus, & à tribus deputatis Patribus, qui in hunc finem Romæ substiterant, sedulò recognita, R. P. N. Generalis cum Patribus Assistentibus accuratè perpendit, rationemque hoc modo accomodatam iterum in vniuersam Societatem mitti curauit, & vt ab omnibus exactè seruaretur, præcepit. Monuit tamen Prouinciales omnes, vt quoniam nouæ institutiones ab experimento solidiorem firmitatem accipiunt, in suis quiquè Prouincijs, quid quotidianus docendi vsus ostenderet, adnotarent, & Romam postea mitterent, vt extrema tandem operi manus admoueretur, & studiorum nostrorum ratio, post tantam, tanque diuturnam discussionem, certa aliqua firmitate stabiliretur. Cum vero Prouinciales, qui ad Quintam Generalem Congregationem venerunt, ex suis Prouincijs, quæ ex quotidiano vsu minus commodè accidere animaduersa fuerant, attulissent, ac plerique omnes maiorem in hac ratione breuitatem præter cætera desiderarent, magno sanè labore factum est, vt tota ratio iterum diligenter examinaretur, & perpensis rationum momentis, quæ à Prouincijs afferebantur, quid tandem firmiter constituen-

tuendum esset diiudicaretur, & omnia quo ad fieri potuit ad breuiorem, commodioremque methodum redigerentur: quod ita præstitum est, vt sperari meritò possit postremum hunc laborem ab omnibus comprobatum iri. quare hæc studiorum ratio, quæ nunc mittitur, omnibus aliis, quæ ante hac experimenti causa missæ fuerant, posthabitis, seruari in posterum ab omnibus nostris debebit, in eoque sedula doctorum nostrorum opera collocanda erit, vt, quæ postrema hac ratione præscripta sunt, facilè, suauiterq; executioni mandentur. quod ita futurum esse mihi facile persuadeo, si omnes intelligant rem hanc R.P. Nostro maxime cordi esse. Superioribus vero, quibus præcipuè hoc onus incumbit, grauiter sane, atque efficaciter R.P.N. Generalis cõmendat, vt quanta maxima poßunt animi contentione enitantur, vt res hæc, tantopere in nostris Constitutionibus commendata, & quæ nostris auditoribus vberes fructus allatura creditur, ab omnibus alacriter, & exactè seruetur. Datum Romæ 8. Ianuarij 1599.

Mandato R.P.N. Generalis.

Iacobus Dominicus Secretarius.

REGVLÆ PRAEPOSITI PROVINCIALIS.

1 CVM ex primarijs Societatis nostræ ministerijs vnum sit, omnes disciplinas instituto nostro congruentes ita proximis tradere, * vt inde ad Conditoris, ac Redemptoris nostri cognitionem, atque amorem excitentur: omni studio curandum sibi putet Præpositus Prouincialis, vt tam multiplici scholarum nostrarum labori fructus, quem gratia nostræ vocationis exigit, abunde respondeat.

Finis studiorum Societatis.

* p. 4. prooem. & c. 12. §. 1. p. 10. §. 3.

2 Proinde non solum id Rectori valde commendet in Domino, sed ei etiam Præfectum studiorum, vel * Cancellarium adiungat Virum in literis egregie versatum, qui & zelo bono, & iudicio ad ea, quæ sunt ei committenda polleat; cuius sit munus generale Rectoris instrumentum esse ad studia bene ordinanda: cui professores, & scholastici omnes tum qui in eodem Collegio, tum etiam si qui in Conuictorum, &

Præfectus studiorum generalis.

* p. 4. c. 17. §. 2.

Alumnorum Seminarijs forte degunt, & Præfecti ipsi studiorum in Seminarijs in rebus ad studia pertinentibus, ea qua par est humilitate pareant.

Præfectus studiorum inferioru, & atrij.

3 *Quod si ob Gymnasii amplitudinem, ac varietatem per vnum studiorum Præfectum non videatur scholarum omnium rationibus satis esse consultum alterum constituat, qui ex Generalis Præfecti præscripto inferioribus studijs moderetur; quin etiam si ita res exigat, adijciatur tertius, qui scholarum atrio præsit.*

Professores quomodo comparandi. * p. 4. c. 6. §. 6.

4 *Multo ante prouideat quosnam pro vna quaque facultate professores habere possit, obseruatis ijs, qui ad eam rem videntur aptiores, qui * docti, diligentes, & assidui, ac profectus studentium tum in lectionibus, tum in alijs literarijs exercitationibus studiosi sint.*

Sacræ Scripturæ studiu, & Magister. *p. 4. c. 12. §. 2. & B.

5 *Mgnam diligentiam adhibeat in promouedo sacrarum literarum studio, quod perficiet, * si viros ad id muneris eligat non solum linguarum peritos (id enim maxime necessarium est) sed etiam in Theologia scholastica, ceterisque scientijs, in historia, variaque eruditione, & quoad eius fieri potest in eloquentia bene versatos.*

Auditores & tempus.

6 *Hanc autem sacræ Scripturæ lectionem per biennium hoc est secundo fere, & tertio Theologiæ anno Theologi audiant quotidie per tres circiter horæ quadrantes, vbi duo sunt*

Theo-

Theologiæ professores, vbi verò tres, vel singulis diebus breuiorem, vel si magis placeat longiorem alternis.

7 *Linguam Hebræam si commode possit, doceat sacræ Scripturæ professor, vel saltem aliquis, qui sit Theologus, optandumque, vt esset etiam * linguarum peritus non solum græcæ propter nouum testamentum, & versionem septuaginta Interpretum, sed etiam Chaldaicæ, & Syriacæ, cum ex his linguis multa in libris Canonicis sparsim habeantur.*

Hebreæ linguę professor qualis.

* p.4. c.12 §. 2.

8 *Ab hac lectione per annum audienda, hoc est, secundum fere, vel tertium Theologiæ Theologi non eximantur, nisi qui ad eam inepti penitus censerentur. Præterea vt monent constitutiones deliberare debet qui nam sint huic studio addicendi: qui verò addicti fuerint, biennio quod repetendæ Theologiæ præscribitur, plus studij in hebraicis ponant, imo in ipso cursu Theologiæ priuata academia saltem in vacationibus si fieri potest, iuuentur.*

Auditores & studiũ.

* p.4. c. 6. litera D.

9 * *Quadriennio ex constitutionibus Theologiæ cursum absolui curet, idque à duobus, vel si omnino aliter commode fieri non posset à tribus ordinarijs professoribus pro diuerso prouinciarum vsu. Illud autem in primis meminerit * non esse ad Cathedras Theologicas promouendos nisi qui erga S. Thomam bene affecti fuerint, qui verò ab eo alieni sunt, vel etiam*

Theologię cursus, & magistri.

* p. 4. c.9. §.3. & c.15 §.3. & p.5. c.2. §.2.

* 5. Congr. can. 9.

 eius

eius parum studiosi, à docendi munere repellantur.

Biennium ad Theologiam repetendam.

* Reg. 52. Prouinc.

* p.4. c.6. §.14.&16. &c.15.§.3

* Reg. 62. Prouinc.

10 *Initio quarti anni cum Rectore, Præfecto, Magistris, suisque consultoribus * designet aliquos, qui & probatæ virtutis in primis sint, & ingenio polleant, vt ad Theologiam * priuatim repetendam, & habendos actus superioris arbitrio biennio, vt constitutiones iubent, priuatum, & quietum studium habeant, *de quo priuata inferius erit instructio, ex quibus, vbi regionis mos est, poterunt aliqui facta * à Generali potestate ad gradus Doctoratus, vel Magisterij promoueri.*

Promotio ad gradus.

* p. 4. c.6. §.17.c.15. §.4.c.17.§. 8.& lit.M.

11 *Vbi est consuetudo, vt * publica fiat promotio ad gradus, cōstitutio accurate seruetur, nec vllus promoueatur, nisi Theses aliquot ex insignioribus scripturæ locis scholasticis conclusionibus intermisceat. Ratio quoque promouendi, & reliqui ritus (modo ne Constitutionibus repugnent) pro cuiusque loci consuetudine, statutisque teneantur.*

Casuum Professor.

* Reg.56. Prouinc.

Collatio casuum.

* Reg 57. Prou. & Præp.57.

12 *Duos in eo Collegio, vbi est pro nostris Seminarium casuum conscientiæ casuum professores constituat, qui vniuersas eius generis materias inter se diuisas biennio explicent, vel vnum, qui binas quotidie lectiones habeat.*

13 *Bis in hebdomada * in Domibus professis, in Collegijs bis, aut semel, vt melius esse in Domino iudicauerit, siue in ijs aliqua sit, siue nulla*

publica

publica casuum lectio, sacerdotes nostri conueniant ad habendam inter se de casibus collationem aliquo præside à se constituto, qui prudenter, ac tuto possit hanc prouinciam sustinere, atque is Præses regulas professoris casuum, in quibus modus huius collationis præscribitur legat, ac seruet.

14 *Fiat etiam huiusmodi casuum collatio in primarijs Collegijs siue vnus, duoue sint casuum professores, siue nullus potissimum pro omnibus Theologiæ auditoribus, sed semel tantum in hebdomada.* Eadē collatio in Collegijs primarijs.

15 *Ab his autem omnibus, quas diximus, collationibus præter Theologiæ, ac Philosophiæ professores, & si quos alios excipiendos superior iudicauerit, nulli præterea casistæ, nullique sacerdotes, qui ex Instituto, vel interdum confessiones audiant, eximantur, immo superior ipse non nisi raro, & graues ob causas absit.* Ab ea non eximendi.

16 *Philosophiæ professores (nisi grauissima necessitas aliud exigat) oportet non modo cursum Theologiæ* absoluisse, sed eandem biennio repetijsse, vt eorum doctrina tutior esse possit, magisque Theologiæ deseruiat: Si qui autem fuerint ad nouitates proni: aut ingenij nimis liberi, hi à docēdi munere sine dubio remouendi.* Phīæ professores quales. * p. 4. c. 9. §. 2. & 3. 5. Congr. decr. 55.

17 *Philosophicum cursum * triennio absoluent, non autem minore tempore, vbi sunt no-* Phīę curs* * p. 4. c. 15. §. 2.

 stri

ſtri, ſi autem ſoli ſint externi auditores, relinquatur Prouincialis iudicio; quotannis verò ſi fieri poteſt vnus curſus abſoluendus, & alter inchoandus.

Rhetoricę & humanitatis tempus.

18 *Licet curſus temporis ad humanitatis, & Rhetoricæ ſtudium definitus eſſe nequeat, & ad ſuperiorem pertineat expendere quantum in his literis quemque hærere oporteat: Noſtros tamen non ante ad Philoſophiam mittat, quam biennium in Rhetorica cōſumpſerint, niſi ratio ætatis, aut aptitudinis, aut aliquid aliud obſtare in Domino iudicetur. Quod ſi aliqui * indole ingenij ad magnos progreſſus in his potiſsimum ſtudijs faciendos præditi ſint, vt ſolidius* fundamentum iaciant, videndum erit, an operæpretium ſit triennium impendere.*

* p 4. c. 5. §. 2. & 3. & C. c. 13. §. 4. c. 15. §. 1. & A.

* p. 4. c. 6. §. 4.

De examine logicorum.

19 *§. 1. Poſtquam curſum Philoſophicum ingreſſi fuerint bis * examinandi erunt per deſignatos examinatores, Præfectum videlicet, ſtudiorum, & Magiſtros Theologiæ, ac Philoſophiæ, Rectore præſente; eiuſque conſultoribus, & ipſo Prouinciali ſi poſsit, primum quidem paulo ante quadrageſimam, vel ſub ferias paſchales, deinde rurſus logica abſoluta.*

* p. 4. c. 13. §. 4.

Virtutis ratio habenda.

§. 2. In hac autem tota re, quia magni momenti in Domino iudicanda eſt, & conſiderate admodum ob maiorem Dei gloriam tranſigenda, ſeruet in primis Prouincialis Regulas 49. & 56. officij ſui, & potiſsimum ratio-

nem

nem habeat virtutis.

§. 3. Hoc examen, quo decernitur. Vtrum quis Philosophiæ, an casibus conscientiæ destinandus sit secretis fiat suffragijs, & quod constitutum fuerit simul cum examinatorum iudicio scriptum constet in libro ad id designato, seruentque rem omninò secretam, qui examini intererunt. Examinis finis, & modus.

§. 4. Ergo in priori examine si qui inepti ad Philosophiam deprehensi fuerint destinentur ad casus, vel ad docendum Prouincialis arbitrio (sic enim hanc destinationem ad casus intelligimus) de reliquis nihil certi pro tempore statuatur. In posteriori verò examine triplex omnino gradus in ijs, qui examinantur aduerti potest; aut enim mediocritatem excedunt, & hi reliqua studia prosequi debent, aut infra illam sunt, & hi omnino casibus applicandi erunt, aut denique in mediocritate consistunt, & in his etiam sua distinctio erit. Qui casib⁹ qui Philosophiæ destinandi.

§. 5. Nam si mediocres sunt in literis, & nullo alio talento præditi sunt, hi quoque mittentur ad casus, sin autem horum quispiam simul cum præcipua virtute bonum præseferret talentum concionandi, vel gubernandi tunc quo maiori securitate, & auctoritate possit Societas eius opera vti, deliberet Prouincialis cum suis cōsultoribus an præter Philosophiam duo Theologiæ anni sint ei concedendi. Quod vbi Talēti ratio habenda, & quibus bienniū Theologiæ concedēdum.

vbi statuerit apertè moneat eum non nisi ad hanc mensuram studia continuaturum.

Triēnium quibus.

§. 6. Quod si forte ijs, qui concionandi facultatem habent, biennium non sufficiat ad eas Theologiæ materias in scholis audiendas, quæ neceßariæ videntur, vt tuto, & sine errore suum munus exequantur, cuiusmodi sunt, quæ in Summa Diui Thomæ, in prima parte docentur ante disputationem de Angelis, in tertia de Incarnatione, & Sacramentis, & in prima secundæ de Gratia, poterit tunc illis tertius Theologici studij annus ad eam rem concedi, vel certe iuuandi erunt priuatis domesticæ alicuius academiæ lectionibus, quibus vel eo biennio, vel postea suppleant, quæ in schola per id tempus non explicantur, omittendo etiam publicas aliarū rerum lectiones, quæ minus ipsis vtiles viderentur.

Qnadriēnium quibus.

§. 7. Denique si quis esset vt ingenio non omnino spectabilis, ita regendi, vel concionandi facultate & virtute adeo singulari, vt compensaturus videretur perfectam illam Theologiæ scientiam, quam Constitutiones requirunt, atque ita è re futurum Societatis iudicaretur si Theologiæ cursum conficeret, huic sane re prius cum Consultoribus communicata quartus etiam Theologiæ annus concedi poterit.

Examinandi qui ex-

§. 8. Eodem etiam examine probandi sunt, qui vel totum cursum Philosophiæ, aut eius

partem

partem, vel partem etiam aliquam Theologiæ antequam in Societatem ingrederentur audiuerint, vt idem de illis etiam statuatur. tra Societatem studuerunt.

§. 9. Maxime autem caueat ne hac studiorum indulgentia, & priuilegio vtatur, nisi erga humiles, & vere pios, & mortificatos, qui eo non putentur indigni. Studiorũ Priuilegiũ humilibus fiat.

§. 10. Si quis etiam forte ex designatis ad Philosophiam, aut etiam Theologiam audiendam in ipso studiorum decursu mediocritatem eandem vere non excedere videatur, vt initio existimatum erat, similiter debebit post idem examen casuum studijs addici. Qui in ipso cursu à studijs amouendi.

§. 11. Mediocritas porrò, de qua dictum est, ita videtur accipienda, vt accipi vulgo solet, cum aliquis mediocri ingenio esse dicitur, nimirum vt ea intelligat, & comprehendat, quæ audit quibusque studuit, ac de ijs etiam rationem poscenti reddere mediocriter possit, etiam si ad eum doctrinæ gradum in Philosophia, ac Theologia non perueniat, quem constitutiones designant his verbis SATIS IN EA PROFECISSE, *nec possit aßertiones, quarum ibi fit mentio defendere ea eruditione, ac facultate, qua defenderet is, cui ingenij satis esset ad Philosophiam, vel Theologiam perdocendam.* Mediocritatis descriptio. * p. 5. c. 2. §. 2.

§. 12. De illa autem bonitate talenti ad concionandum, vel gubernandum, quam habere debent De talentis quõ iudicãdum.

debent qui per biennium daturi sunt operam Theologiæ, itemq; de singulari talento eorum, quibus ipsum quadriennium concedendum diximus, serio cum suis consultoribus, & alijs grauibus viris, qui eos bene norint, & de huiusmodi rebus iudicare possint, consideret.

Iudicium Prouinciali permissum.

§. 13. *Verum quoniam in huiusmodi examine, & iudicio ingeniorum solent haud raro discrepantes esse sententiæ penes Prouincialem erit re bene perpensa, perspectis suffragijs, auditisque suis consultoribus id decernere, quod in domino iudicauerit expedire ad maiorem Dei gloriam, & commune Societatis bonum. quod si iudicaret non esse quempiam illis studijs applicandum notet hoc in libro, vt de priori examine dictum est §. 3.*

Mathematicæ auditores, & tempus.

20 *Audiant, & secundo Philosophiæ anno Philosophi omnes in schola tribus circiter horæ quadrantibus Mathematicam prælectionem. Si qui præterea sint idonei, & propensi ad hæc studia priuatis post cursum lectionibus exerceantur.*

Scholę inferiores quot.

21 §. 1. *Scholæ studiorum inferiorum (omissis propter rationes quæ afferuntur in parte quarta constitutionum, Abecedarijs) non plures, quam quinque esse debent, vna Rhetoricæ, altera Humanitatis, & tres Grammaticæ.*

*p. 4 c. 13. litera B.

Cur nõ per miscendę,

§. 2. *Hi enim sunt quinque gradus, ita aptè inter se connexi, vt permisceri, aut multipli-*

cari

cari nullo modo debeant, tum ne ordinarios, etiam magiſtros fruſtra multiplicare neceſſe ſit; tum ne multitudo ſcholarum, & ordinum longiore quam par ſit tempore egeat ad hæc inferiora ſtudia decurrenda. nec multiplicandæ.

§. 3. Quod ſi Scholæ pauciores ſint quam quinq; ne tum quidem hi quinque gradus varientur, ſed poterunt duo ordines in vna Claſſe ita conſtitui, vt vterq; vni ex iis quinq; gradidus reſpondeat eo modo, quo dicetur regula quarta Præfecti ſtudiorum inferiorum. Duo ordines in vna claſſe.

§. 4. Illud porro curandum, vt quando Scholæ pauciores ſunt, altiores ſemper quoad eius fieri poteſt retineantur ſublatis infimis. Altiores claſſes potius retinendæ.

*§. 5. Quando autem dicimus Scholas inferiores non plures eſſe debere quam tres, & omnes non plures quam quinque, intelligimus non tam de ſcholarum, & magiſtrornm numero, quam de numero graduum, quos modo deſcripſimus. nam ſi multitudo diſcipulorum tanta ſit, quantæ ſufficere non poſſit vnus * magiſter, tunc geminari poterit Schola data à Generali facultate, ita tamen vt idem gradus, eædem lectiones, eadem ratio, ac tempus docendi in vtraque retineatur.* Multiplicandæ interdũ ſcholę non gradus. * Reg. 47. Prouinc.

§. 6 Hanc tamen geminationem fieri non oportet, niſi vbi ſunt ſtudia Societatis vniuerſalia, aut ratio exigit fnndationis ne plus quam par ſit, Societas oneretur. Vbi liceat multiplicare.

22 *Ad conseruandam humaniorum literarum cognitionem, & Magistrorum veluti Seminarium fouendum binos minimum, aut ternos habere studeat in Prouincia his literis, & eloquentia præstantes. Quod consequetur si ex ijs, qui ad hæc studia idonei, propensiq; sunt, nonnullos subinde dicare studeat ceteris facultatibus quantum satis est excultos, quorum opera, ac sedulitate bonorum professorum genus quoddam, ac tanquam seges ali, ac propagari possit.*

Grãmatica Emmãnuelis.

23 *Dabit operam vt nostri Magistri vtantur Grammatica Emmanuelis. Quod si Methodi accuratioris, quam puerorum captus ferat alicubi videatur, vel Romanam accipiant, vel similem curet conficiendam consulto Præposito Generali, salua tamen ipsa vi, ac proprietate omnium præceptorum Emmanuelis.*

Magistri perpetui.

24 *Perpetuos Grammaticæ, ac Rhetoricæ magistros, quam potest plurimos paret. Id autem fiet si post absoluta casuum, aut etiã Theologiæ studia nõnullos, quos magis in hoc quam in alio munere Societatem iuuare posse in Domino iudicauerit, ad id strenue applicet, horteturque vt se totos in tam salutare opus ob maius Dei obsequium impendant.*

Ab ingressu paradi, nec remouendi.

25 *Proderit etiam in ipso Societatis ingressu aliquos, qui ad id accommodati viderentur, quique propter ætatem, vel ingenium in grauiori-*

uioribus studijs profecturi non essent, hac conditione recipere, vt vitam suam in his literis docendis diuino obsequio dicare velint, quod etiam adnotetur in libro Prouincialis. Hi vero, vel ante, vel postquam aliquot annos docuerint pro ut in Domino visum fuerit aliquid ex conscientiæ casibus audire, & Sacerdotes fieri poterunt ad idem docendi munus reuersuri, à quo non remoueantur sine graui causa, & consultatione; nisi interdum ob defatigationem vt vno, aut altero anno intermittant Præpositus Prouincialis statuerit.

26 *Discipulos interim nostros Prouincialis à docenda Grammatica, vel Humanitate non eximat, nisi aliter ob ætatem, aut aliam rationem statuendum in Domino videatur.* A docendi munere nō eximendi.

27 *Ex singulis tamen cursibus seligat singulos, aut binos, ternosue, seu plures pro numero discipulorū, qui plus ceteris profecturi videantur, quos Theologiæ applicet, quibus tamen si necesse sit, vel si videatur, vti poterit absolutis studijs, & tertio anno probationis ad docendam etiam grammaticam, seu studia humanitatis.* Ex cursu ad Theologiam eligendi.

28 *Enitendum vt scholis nequaquam præficiātur qui Philosophiam, si eam audituri sunt, nondum audierint, cum qui iam audierint, non desunt.* Magisterij tempus.

29 *Curandum etiam vt nostri initium docēdi faciant ab ea schola, qua superiores scientia sint,* Initiū docēdi a qua schola.

ſint, vt ſic quotannis ad altiorem gradum cum bona parte ſuorum auditorũ poſſint aſcendere.

Academia ad magiſtros inſtituendos. 30 *Atq; vt inſtructiores ſint, quando ad docendum veniunt perneceſſarium eſt, vt priuata academia ad id exerceantur, quod Rectori valde commendetur quo vt eſt in eius regula 18. diligenter efficiatur.*

Cõfeſſarij nondeſint. 31 *Efficiat vt in Collegijs præſertim primarijs, in quibus numerus externorum diſcipulorum copioſior eſt, plures ſint confeſſarij, ne ad vnum omnes ire neceſſe ſit, quam etiam ob cauſam extraordinarij interdum exponentur, vt magis pœnitentibus ſatisfiat.*

Nec coadiutores. 32 *In Collegijs vero præſertim minoribus operam dabit, vt * coadiutorum ſatis ſit, ne magiſtrorum, & diſcipulorum opera Rector ad munera domeſtica vti cogatur.*

* p.4. c.3. §.2. & c.6. §.3. & B.

33 *Ne noſtris quantum ſatis eſt librorum deſit, aliquem redditum annuum ſiue ex Collegij ipſius bonis, ſiue aliunde amplificandæ * bibliothecæ attribuat, quem alios in vſus cõuertere nulla ratione liceat.*

* p.4. c.6. §.7.

Abſtinendũ à libris inhoneſtis 34 *Omni vigilantia caueat maximi momenti id eſſe ducendo, vt omninò in ſcholis noſtris abſtineatur à libris poëtarum, aut quibuſcunque qui * honeſtati, boniſq; moribus nocere queant, niſi prius à rebus, & verbis inhoneſtis purgati ſint, vel * ſi omnino purgari non poterunt, quẽadmodum Terentius, potius non legantur ne*

* p. 4. c.5. lit.E. c.14. §.2.

*Ib. lit.D.

rerum

rerum qualitas animorum puritatem offendat.

*35 *Constituat quibus nam toto anno horis inchoandæ, finiendæq; sint scholæ, vbi certis anni temporibus variantur: quod autē constitutum fuerit, in eo constanter perseuerādum; sicut nec facile permittendum, vt dies vacationis hebdomadariæ differatur, aut anticipetur; curandumque vt ordo dierum, quibus docendū, & quibus vacandum est, omnino seruetur.* Constātia in scholarum horis. & vacationibus. *p.4.c.13. A.

36 **Vt assiduitas in literario exercitio, sic & aliqua remissio necessaria est; cauendum tamen ne vllæ nouæ vacationes introducātur, & in ijs, quæ præscribuntur, constantia seruetur. De quibus hæc potissimum dicenda sunt.* Vacatio. *p.4.c.13. §.5.

37 §.1. *Anniuersariæ vacationes generales classium Superiorum breuiores nō sint vno mense, nec longiores duobus. Rhetorica, nisi mos vniuersitatis aliud exigat, mense vacet. Humanitas tribus hebdomadis. Suprema grāmaticæ duabus; vna tantum reliquæ.* Vacatio generalis.

§.2. *Vt certi, statique sint dies festi, quorum numerū minui magis, quam augeri oportet, eorum Catalogum conficiendum curet pro suæ regionis ritu.* Dies festi.

§.3. *A vigilia Natalis Domini ad festum vsq; Circuncisionis diem classes superiores; inferiores uero à meridie eiusdem vigiliæ vsque ad festum diem sanctorum Innocent. vacent.*

§.4. *A Quinquagesima vacetur, vbi mos*

erit, vsque ad feriam quartam Cinerum; quo tamen die post meridiem magistri oēs doceant.

§. 5. *A Dominica palmarum vsque ad Dominicam in albis superiores classes; inferiores autē à meridie quartæ feriæ maioris hebdomadæ vsq; ad feriam tertiam Paschatis vacent.*

§. 6. *A Vigilia Pentecostes in scholis superioribus; in inferioribus à meridie eiusdem vigiliæ vsq; ad feriam tertiam vacetur, & præterea feria quinta.*

§. 7. *Pridie Sollemnitatis Corporis Domini tum inferiores, tum superiores à meridie solum vacent; contra vero in commemoratione defunctorum solum ante meridiem.*

§. 8. *Porrò his diebus, quibus scholæ tantum inferiores habentur, nihil de legitimo tēpore diminuatur.*

Supplicationes.

§. 9. *Si quando per supplicationes publicas non liceat habere scholas antemeridianas, pomeridianæ certè habeantur; in rogationibus tamen etiam antemeridianæ, vbi ea consuetudo viget.*

Hebdomadaria vacatio.

* p.4.c.13. F.

*§. 10. *Saltē singulis hebdomadis dies vnus quieti destinandus sit, quod si duo dies festi in vnam hebdomadam inciderint; nullus præterea erit vacationis dies: nisi forte id sæpius, atq; ita accidat, vt alter in diē Lunæ, alter in Sabbathi diem incidat; tum enim poterit alius dies indulgeri. Quod si vnus in hebdomada*

dies

dies festus fuerit, isque die Mercurij, vel Iouis; eo die vacatur, non alio: sin autem die Lunæ, aut Sabbathi; cessabitur item die Mercurij: si deniq; die Martis, aut Veneris, tunc si concio non habeatur, & liceat honestæ recreationi operam dare, non vacabitur alio die; si non liceat, vacabitur rursus die Iouis, aut Mercurij.

§. 11. Et in superioribus quidem classibus hebdomadariæ cessationi dabitur integer dies. In inferioribus vero ante meridiem docetur, in Rhetorica per horam cum dimidiata, in ceteris per duas horas; post meridiem omnes vacant: ab initio tamen Iunij omnes tota die. Diuersa pro ratione classiũ.

38 *Denique, vt totus hic Societatis labor ad maiorem Dei gloriam bene succedat, videat vt omnes tum superiores, tum inferiores perfecte obseruent suas, quæ ad rationem studiorum pertinent, regulas.* Obseruatio libri studiorũ.

* 39 *Et quoniam pro regionum, temporum, ac personarum varietate in ordine, & statutis horis studio tribuendis, in repetitionibus, disputationibus, & alijs exercitationibus, itemq; in vacationibus potest varietas accidere: si quid in sua prouincia magis expedire ad maiorem in literis profectum existimabit, referat ad Præpositum Generalem; vt ea demum statuantur, * quæ ad omnia necessaria descendant, ita tamen, vt ad communem ordinem* Varietas p varietate regionum. * p. 4. c. 6. k. cap. 13. §. 2. & A. c. 14. §. 5. * p. 4. c. 7. §. 2.

stu-

ſtudiorum noſtrorum maxime accedant.

Pietatis & morũ præcipua cura.

40 *Ad extremum quæ de pietate, & diſciplina morum, ac de doctrina Chriſtiana tradenda in regulis inferiorum magiſtrorum, & quæ de moribus, ac pietate in communibus omnium magiſtrorum regulis præcipiuntur, vt proximè ad ſalutem animorum ſpectantia, & toties in conſtitutionibus inculcata, ſibi præcipue commendata putet.*

REGVLÆ
RECTORIS.

1 CVM ideo * Collegia, & vniuersitates Societas amplectatur, vt in his nostri commode possint, & doctrina, ceterisque rebus, quæ ad adiuuandas animas conferunt, instrui; &, quæ didicerint ipsi, communicare cum proximis: post religiosarum, & solidarum virtutum curam, quæ præcipua esse debet, in illud maxime incumbat, vt finem hunc, quem in Gymnasiis admittendis Societas sibi proposuit, Deo iuuante, consequatur.

Studioru cura.

* p. 4. procem.

2 * Ad studia moderanda adiutorem habebit studiorum præfectum; cui omnem tribuet potestatem, quam ad rectam eius officij administrationem pertinere iudicabit.

Præfecti auctoritas.

* p. 4. c. 17. §. 2.

3 Ita reliqua negotia dispenset, ac temperet, vt omnes * literarias exercitationes fouere, atque amplificare possit. Adeat interdum scholas, etiam inferiores; frequenter intersit Theologorum, philosophorumq; disputationibus, tum priuatis, tum publicis; an, & quibus de causis huius exercitationis fructus impediatur, obseruet.

Literarijs exercitationibus intersit.

* p. 4. c. 6. §. 9.

C Nullo

Præciden-dę discipulis occupationes.

* Reg. 38. Rectoris.

4 *Nullo modo ferat auditorum quempiam à disputationibus, aut repetitionibus abesse; vt omnes eam rem magnæ sibi curæ esse intelligãt:* * *proinde occupationes omnes discipulis præcidat, quæ studijs impedimento esse possint.*

Præsertim biennio repetẽtibus.

5 *Eos, qui biennio recolunt Theologiam, habendis concionibus in Ecclesijs, vel in Cœnobijs Virginum, quam minime potest occupet, idque consulto Prouinciali.*

Magistris qui substituendi.

6 *Ex ijsdem, si quando ordinarij vel Philosophiæ, vel Theologiæ præceptores desint, in eorum loco aliquos sufficî par erit: ijdemq; poterunt, si opus sit, domesticis tum repetitionibus, tum disputationibus præceptorum loco præsidere; immo etiam consulto Prouinciali, philosophiam, vel Theologiam in scholis ad tempus prælegere.*

Linguarũ academię.

* p. 4. c. 6. §. 5. D.

7 * *Efficiat vt Hebrææ, Græcæque linguæ academiæ instituantur inter nostros, in quibus academici bis, aut ter in hebdomada, certo aliquo, puta vacationis, tempore sic exerceãtur, vt inde prodire possint, qui harum linguarum scientiam, & dignitatem priuatim, ac publicè tueantur.*

Linguæ latinæ vsus.

* p. 4. c. 6. §. 13.

8 * *Domi linguæ latinæ vsum inter scholasticos diligenter conseruandum curet: ab hac autem latinè loquendi lege non eximantur, nisi vacationũ dies, & recreationis horæ; nisi forte in aliquibus regionibus Prouinciali videretur.*

deretur his etiam temporibus facile posse hûc latinè loquendi vsum retineri: faciendum quoque vt nostri, qui non dum studia absoluerunt, literas, cum ad nostros scribunt, scribant latinè. Bis præterea, aut ter in anno, cum aliqua celebritas, vt renouationis studiorum, aut votorũ agitur Philosophi etiam, ac Theologi Carminum aliquid condant, affigantq.

9 Ne magistri classium inferiorum docendi rudes ad docendum accedant, collegij ex quo humaniorum literarum, & Grammaticæ magistri solent educi, Rector deligat vnum aliquem docendi peritissimum, ad quem sub finem studiorum ter in hebdomada per horã conueniãt proxime futuri præceptores ad nouum instituendi magisterium; idq; vicissim prælegendo, dictando, scribendo, emendando, aliaque munia boni præceptoris obeundo. Academia ad magistros instituendos.

10 Si Nostri Rhetores, & Humanistæ, vel ad publicas non accedunt prælectiones; vel accedunt quidem, is tamen, qui scholæ præest, & externos discipulos exercet, non potest nimio fortasse oneri externorum, & nostrorum probe instituendorum sufficere: nostros alteri cuipiam idoneo Rector committat, à quo ex formula in regulis professoris Rhetoricæ præscripta, domi priuatim diligenter exerceantur. Rhetores nostri quo modo erudiendi.

11 * Videat etiam, vt interdum aliquæ à nostris Rhetoricis orationes, aut poëmata lati- Quõ exercendi. *p.4.c.6. §.12&.13

 ne,

ne, vel græcè, tum in mensa habeantur, tum in aula de re aliqua ad ædificationem domesticorum, & externorum pertinente, qua ad perfectiora in Domino animentur; aliaque exercitationes non desint, quæ in constitutionibus commendantur.

Externi ad Rhetoricā hortandi.

12 *Curandum est, vt Alumni nostri, siue Conuictores annum (quoad eius fieri potest) Rhetoricam audiant, antequam philosophiam aggrediantur; eorumque parentibus, quantum id expediat, demonstrandum. Ceteris quoque externis idem suadendum;* * *qui, si volent nihilominus aliam rationem sequi, cogēdi non erunt. Si qui tamen adhuc plane pueri ad philosophiam velint accedere, ex quibus perturbatio potius timeatur: posset cum ijs agi, quod cum illis, qui nollent promissione obligari, vel nomina in matriculam dare, agendum* * *constitutiones statuunt.*

*p.4.c.13. E.

*p.4.c.17. D.

Tragœdię & Comœdiæ.

13 * *Tragœdiarum, & Comœdiarum, quas non nisi latinas, ac rarissimas esse oportet, argumentum sacrum sit, ac pium, neq; quicquam actibus interponatur, quod non latinum sit, & decorum; nec persona vlla muliebris, vel habitus introducatur.*

*Reg. 58. Prouinc.

Præmia.

14 * *Præmia distribui publice poterunt semel quotannis; modo id fiat sumptu clarorum hominum, eoque moderato pro scholarum numero, collegijque ratione. Eorum autem, qui sum-*

*1.Congr. can.16.

ſumptus ſuppeditant, in ipſa præmiorum distributione honorifica mentio erit facienda. Magna autem cura caueat, ne diſcipuli, dum ſe ad huiuſmodi res comparant, morum faciant, ſtudiorumue iacturam.

15 Non committat, vt oratio in ſtudiorum inſtauratione publice ab alio, quàm à magiſtro aliquo inſigniore, niſi neceſſitas cogat, habeatur. Oratio in ſtudiorum renouatione.

*16 Seruandum curet, quod eſt in regulis *Præfecti bibliothecæ de referendis in codicem his rebus, quæ publice exhibentur, ſcribunturque in collegio, ſeu extra collegium à noſtris, hoc eſt, dialogis, orationibus, verſibus, & alijs huiuſmodi, Præfecto, aut alijs harum rerum peritis dato negotio ſeligendi.* Quæ ſcriptiones in codicē referendæ. * Reg. 11.

17 Bibliothecarium in librorum diſtributione à ſtudiorum Præfecti præſcripto iubeat non diſcedere. Librorū diſtributio.

18 Singulis, aut alternis ſaltem menſibus conſultationes habeat omnium magiſtrorum infra Logicam, præſente vtroque præfecto: ceterorum etiam interdum præſente Præfecto Generali, in quibus primum aliquid ex regulis magiſtrorum, tum communibus omnium præſertim ijs, quæ ad pietatem, ac morum diſciplinam ſpectant, tum proprijs ſingulorum, ex ordine recitetur. Moneat autem cuiq; libere proponere, ſi quid in ijs difficultatis occur- Conſultationes magiſtrorū.

rat, aut si quid forte non obseruetur.

Hebdom. cessatio. .19 * *Scholæ inferiores hebdomaria cessatione non careãt semel in hebdomada, vel per integrum diem, vel saltem pomeridianis horis, pro ut Regionum vsus tulerit.*

* p.4.c.13. §.5. F.

Reg. 40. Rectoris. 20 *Studeat etiam diligenter caritate religiosa magistrorum fouere alacritatem; curetque, ne muneribus domesticis grauius onerentur: quod autem Rectori præscribitur regula vigesima quinta sui officij, id peculiari studio cum ijs exequatur.*

Magistrorũ fouẽda alacritas.

Exhortationes ad discipulos. 21 *Deliberet an præter magistrorum hebdomadarias exhortationes, alia insuper à Patre quopiam graui habenda sit singulis, vel alternis mensibus in loco aliquo ampliore, in quem inferiores tantum, vel etiam superiores classes cogantur; & an ex vsu sit, vt ipsemet Præfectus, aliusue per classes interdum monita salutaria, & propria puerorum tradat.*

Præfecti atrij regulæ. 22 *Vbi Præfecto studiorum inferiorum à Prouinciali socius addetur, qui & atrij Præfectus dici poterit, ad illum pertinebit regula secunda Præfecti inferioris, & regulæ eiusdem, quæ ad mores pertinent à numero trigesimo septimo vsque ad finem; et, si videatur, regulæ de nouis examinandis à numero nono vsque ad tertium decimum.*

Congregatio B Virginis. 23 *Det operam, vt Diuæ* MARIAE *Annunciatæ Congregatio ex Romano Collegio in suum*

suum propagetur: cui, qui nomen non dederit, non esset in academiam, in qua recoli solent literariæ exercitationes, admittendus; nisi forte ipse Rector aliter expedire in domino iudicauerit. Verum ea, quæ ad Congregationem, vel Academiam spectant, ne fiant eo tempore, quo in templo nostro sacræ conciones, seu lectiones habentur.

24 *Denique de vacationibus de gradibus, de nostris, quibus biennium ad recolendam Theologiam concedendum erit, deque alijs Prouincialem consulat; & diligenter, quæ ipse statuerit, exequatur.* Quædam Prouinciali permissa.

[illegible]

plurimi propagatum est, qui [illegible]
rit, [illegible]
fent lineam [illegible]
[illegible]
iudica[illegible]
armas [illegible]
pora [illegible]
le filio cerit. [illegible]

[illegible]

erit. [illegible]

[illegible]

REGVLÆ
PRAEFECTI
STVDIORVM.

1 PRAEFECTI munus est * generale Rectoris instrumentum esse ad studia recte ordinãda, scholasque nostras ita regendas, ac moderandas pro facultate ab eo accepta, vt qui eas frequentant, quam maxime in vitæ probitate, ac bonis artibus, doctrinaque proficiant ad Dei gloriam. Præfecti munus. *p 4. c. 17. §. 2.

2 Sicubi forte Cancellarius est à Præfecto distinctus, Prouincialis erit videre, quænam ex his regulis vtrique communes, vel alterutri propriæ esse debeant pro cuiusq; academiæ consuetudine, & statutis. Præfecti, & Cancellarij discrimen.

3 Nihil immutet ex ijs, quæ habentur in ordine studiorum, neque dispenset; sed, vbi opus est, referat ad Superiorem. Præfectus non dispéset.

4 Librum de ratione studiorum familiarem habeat, & ab Auditoribus, Professoribusque omnibus regulas sedulo curet obseruandas; præcipue vero eas, quæ de doctrina Sãcti Thomæ Theologis, & de delectu opinionum Philosophis Liber de ratione studiorum.

losophis præscribuntur; in quo præsertim inuigilet, cum Conclusiones defendendæ, maxime vero, cum imprimendæ erunt.

Professores materias absoluant.

5 *Vnicuique ex professoribus tum Theologis, tum Philosophis, tum Casistis, præsertim si quem paulo tardiorem compererit, in memoriam reuocet, vt progrediatur, ita vt singulis annis materias sibi assignatas absoluat.*

Disputationes quomodo moderandæ.

* p. 4. c. 6. §. 10. & 6. c. 13. §. 3. & c. 17. §. 2.

6 *Omnibus disputationibus, ad quas Professores siue Theologi, siue Philosophi conueniunt, Præfectus * præsit oportet, signumque det finiendi ijs, qui disputant; ac tempus sic distribuat, vt omnibus suus sit disputandi locus. Non patietur difficultatem vllam, quæ in disputationem veniat vltro citroque sic agitari, vt non minus quàm antea incomprehensa permaneat; sed, postea quam de re quapiã fuerit concertatum, eam ab eo, qui præest, diligenter explicandam curet. Neque enim argumenta soluet ipse; sed argumentantibus, & respondentibus potius moderabitur: idque maiore cum dignitate præstabit, si non argumentando, (quamuis id aliquando deceat) sed interrogando faciet, vt difficultas magis explanetur.*

De actib⁹ Theologicis.

7 *Suo tempore in memoriam redigat superiori, vt, auditis Præceptoribus, statuat, quibusnam, siue totius Theologiæ, siue partis alicuius Theses defendendæ sint: qui quidem*

actus

actus ab his; quibus non est tribuendum recolendæ Theologiæ biennium, habendi sunt anno Theologici studij quarto, aut (si æquo pauciores sint Theologi quarti anni) tertio; idque etiam vbi nostri domi Theologiam audiant, externis inuitatis, cum aliquo apparatu. Ad generales vero non necesse est, vt omnes admittantur, qui peculiares habuerunt; sed ij, qui ingenio, & facultate præstent, eligi poterunt: ij vero, qui habituri sunt biennium, biennio ipso actus suos celebrabunt, vt deinde dicetur.

8 *Ad peculiares autem actus, quos singuli singulos habebunt, materias ex quatuor Theologiæ partibus Præfectus cum magistris distribuet: sed ita, vt non nimis frequenter, sed per interualla quædam habeantur; ac duabus horis, & dimidiata minimum circunscribantur; nec nisi manè, vel à prandio tantum: & argumententur fere non pauciores quam tres, quorum vnus sit vt plurimum Doctor.* De actibus peculiaribus.

9 *Generales vniuersam fere Theologiam comprehendant, & antemeridianum videlicet, ac pomeridianum tempus occupent; vel certe ad quaternas, seu quinas horas producantur, vbi non nisi mane, vel à prandio disputari moris est.* De Generalibus.

10 *Generalium horum actuum Conclusiones possunt, si videatur, esse communes nostris* Conclusiones imprimendæ.

omnibus eodem anno defensuris; & publicis typis (si loci consuetudo ferat) excudi.

Certũ conclusionum tempus.

11 Eorum, qui sunt hos actus habituri, vnus in vltimam, si commode potest, reseruetur hebdomadam, qua studia finienda sunt; alter in eam, qua scholæ rursus aperiendæ.

De actib⁹ externorum.

12 Ad actus Generales habendos aliqui quotannis inuitentur externi, qui Theologiæ curriculum in nostro Gymnasio non exigua cum laude confecerint. Huiusmodi autem actus oportet esse ceteris sollemniores, & quanto maximo nostrorum, externorum, doctorum, ac Principum etiam virorum conuentu celebrari.

Actibus q̃ præsideãt.

13 Præsideant omnibus actibus Professores, vel alternis, vel simul ambo; ita, vt de suis vterque quæstionibus respondeat: præsidere etiam possunt alij doctores nostri.

Conclusionum numerus.

14 In Generalibus actibus Conclusiones nec nimis longæ sint, nec plures fere quàm quinquaginta; pauciores, si publicus Academiæ mos aliter habeat. In peculiaribus verò actibus nõ plures, quam viginti; quam duodecim, vel quindecim in menstruis disputationibus; quam octo, vel nouem in hebdomadarijs.

Rñdens cõclusionem cõfirmet.

15 Responsurus conclusionem vnam, aut alteram breuiter, (antequam ad disputationem veniatur) paulo quidem ornatius, sed Theologico tamen more confirmet.

* p.4. c.6. §.10.

16 De

16 De menſtruis, & hebdomadarijs diſputationibus ſeruanda diligenter curet, quæ in regulis Profeſſorum Theologiæ, ac Philoſophiæ præſcribuntur. Diſputationes menſtruæ, & hebdom.

17 Audiat aliquando Præceptores, minimum ſemel in menſe; interdum etiam cõmentarios legat à diſcipulis exceptos. Si quid animaduerſione dignum, vel ipſe obſeruauerit, vel audierit ab alijs: vbi id certo compererit, Præceptorem per quam benigne, & comiter admoneat; remque totam ad Rectorem, ſi neceſſe ſit, deferat. Audiendi, & obſeruãdi præceptores.

18 Idem ſeruandum, cum in recognoſcendis concluſionibus aliquid incideret, quod inter Præfectum, & Præceptorem non conueniret; neque enim, eo inſciente, Concluſionem vllam, aut delere, aut immutare debet: ipſa verò immutatio fiet, ceteris omnibus inſcijs, præter Rectorem. Recognitio concluſionum.

19 Sub finem triennij, curſuſque Philoſophici diſputationes habeãtur de vniuerſa Philoſophia: ad quas deligantur pauci, & egregie inſtructi, qui eius loci dignitatem ſuſtinere valeant; hoc eſt, qui multo plus, quam mediocriter profecerint. De actibus Philoſophicis.

20 Hi ſeligendi ſunt per examinatores tres, aut etiam plures. Examinabunt autem ſemper Præfectus, & Præceptor proprius, quibus à Rectore addetur tertius ex reliquis magiſtris, Examẽ noſtrorum metaphyſicorum.

vel

vel alius, qui rectè id facere posse iudicetur. Cum his tribus aderunt præterea saltem duo alij professores à Rectore item eligendi, qui vicissim etiam mutari poterunt: vel, si id non possit, alij valde idonei, qui cum tribus examinatoribus suffragium scripto ferant; ita, vt sint minimum quinque secreta suffragia: & ab omnibus rem omnino secretam seruari oportet.

Alumnorum, & cõuictorum.

21 *Alumnos, seu Conuictores satis est examinari à suo Præfecto, & duobus Philosophiæ repetitoribus, aut, si ij defuerint, à doctioribus duobus Theologiæ auditoribus ex nostris à Præfecto generali assignandis. Verum qui ab his iudicati erunt idonei, non prius ad actũ se se comparent, quam sui præceptoris, ac Præfecti generalis iudicio sint probati.*

Publicum fit.

22 *Hoc examen, à quo, & seuere quidem agendo, nullus fere excipiendus è nostris, et, si fieri potest, nullus etiam ex Alumnis, & Cõuictoribus, publicum erit, nisi quid obstet: videlicet si nostrorum est, coram omnibus nostris Philosophiæ auditoribus; sin Alumnorum, seu Conuictorum coram omnibus sui Collegij Philosophis; sin externorum, (qui tamen vt examen hoc subeant, cogendi non sunt) corã omnibus externis Philosophis saltem suæ Classis.*

Examinis tempus, & forma.

23 *Examinandi initium statim post ferias Paschatis fiat; vel etiã ante, si multitudo cogat examinandorum, distributis diebus eo ordine,*

dine, quem Rector, audito Præfecto, & Præceptore, existimauerit cõmodissimum. Duret examen singulorum minimum vna hora; eatq; per omnes primarias materias, quas Præfectus tẽpestiue, ac secreto examinatoribus assignabit.

24 Porrò Philosophici actus totum scholarũ tempus occupent minimum, vel mane, vel à prandio, Tres ferè argumententur, quorum vnus sit vt plurimum aliquis ex nostris magistris, siue Theologiæ, siue Philosophiæ; vel Doctor aliquis religiosus, aut externus. Conclusionum autem numerus, ac ratio non discrepent ab eo, quod de Thelogicis generalibus statutum est regula nona. De tempore, & forma actuũ Philosophicorum.

25 Theologi non modo auditores, sed etiam Professores curet Præfectus, vt intersint actibus Theologicis, atque adeo Philosophicis; & his Philosophi: & Professores quidem argumentando, vrgendo alacriorem, ac sollemniorem reddant disputationem; adesse etiam omnes debebunt, cum magisterium erit, vel doctoratus alicui conferendus; quo in genere quid Præfectum præstare oporteat, Rectoris erit præscribere. Quibus actibus qui intersint.

26 Cum nostri vocantur ad disputandum ab externis, vel ad publicas academias, vel ad religiosorum conuentus: ij potissimum mittendi erunt, qui bieninum habent ad Theologiam recolendam. Qui ad argumentandũ mittendi.

27 Et

Præscribē da studendi ratio.

27 Et nostris, & Alūnis, & externis per magistros non modo rationē studendi, repetendi, disputandi præscribat; sed etiam oē tempus ita distribuat, vt priuati studij horas bene collocēt.

Recognoscēda quæ publice recitantur.

28 Nihil publicè domi, forisue recitari patiatur, vel ab ijs, qui ad gradus promouentur, vel ab ijs, qui actus tum generales, tum particulares habent, vel à Rhetoricis, quod non ipse tempestiuè recognouerit, & approbauerit.

Librorum delectus, & copia.

* p. 4. c. 6. § 7.

29 * Curet ne scholastici libris, aut vtilibus careant, aut abundent inutilibus. Quare maturè Rectori suggerat, ne librorum, quibus in dies vtimur, aut proximū in annum vsuri sunt tum nostri, tum externi, copia desideretur.

Qui libri quibus distribuēdi.

* p. 4. c. 6. M.

30 Theologiæ, ac Philosophiæ auditoribus non quoslibet, sed certos quosdā, Rectore conscio, ex magistrorum consilio concedat libros: scilicet præter Summam S. Thomæ Theologis, & Aristotelem Philosophis commentarium aliquem selectum, quem * priuato studio consulere possint. Tridentinum Concilium omnes Theologi habeant, & Bibliorum volumen, quorum lectio sit illis familiaris An etiā aliquem ex patribus habere debeant cum Rectore cōsideret. Theologis præterea, ac Philosophis omnibus librum aliquem ad Humanitatis studia pertinentem distribuat; moneatque, vt certis quibusdam temporibus legere, vbi commodum sit, non omittant.

REGVLÆ

COMMVNES

OMNIBVS PROFESSORIbus Superiorum facultatum.

1 FERATVR Præceptoris peculiaris intentio, tum * in lectionibus, cum se occasio obtulerit, tum extra eas, ad Auditores suos ad obsequium, & amorem Dei, ac virtutum, quibus ei placere oportet, mouendos; & vt omnia sua studia ad hunc finem referant.

Finis.

* p. 4. c. 8. A. & c. 16. §. 4.

2 * Quod vt ad memoriam eis reducatur, ante lectionis initium dicat aliquis breuem orationem ad id institutam, quam Præceptor, & discipuli omnes aperto capite attente audient: vel saltem ipse Præceptor signo Crucis se muniat aperto capite, & incipiat.

Orandum ante lectionem.

* Ibid. C.

3 Discipulos præterea iuuet crebris apud Deum precibus, ac religiosis vitæ suæ exemplis. Exhortationes par erit non omittere, saltem pridie sollemniorum dierum, & cum paulò longiores vacationes conceduntur. Hortetur potissimum ad orandum Deum, ad

Discipuli ad pietatē iuuandi.

* p.4. c.7. §.2.&c.16 §.1.& A.

*excutiendam conſcientiam veſperi, * ad ſacramenta pœnitentiæ, & Euchariſtiæ frequenter, ac rite obeunda; ad miſſam quotidie, concionem ſingulis diebus feſtis audiendam; ad vitandas noxias conſuetudines, ad vitiorum deteſtationem, ad virtutes colendas Chriſtiano homine dignas.*

Præfecto obtemperandum.

4 *Præfecto ſtudiorum in rebus, quæ ad ſtudia, & ſcholarum diſciplinam ſpectant, obtemperet: Concluſiones omnes, antequam proponantur, eidem tradat recognoſcendas; neque librum vllum, aut ſcriptorem extraordinarium explicandum ſuſcipiat; neque nouam vllam docendi, aut diſputandi conſuetudinem introducat.*

In refellẽdo modeſtia.

*5.Congr. decr.55.

5 * *In ijs quæſtionibus, in quibus liberum eſt quamcunque partem ſequi, ita defendatur vna pars, vt alterius etiam partis, ac multo magis prioris profeſſoris, ſi contrarium docuerat, exiſtimationi modeſte, ac beneuole conſulatur. Quin etiam, ſi conciliari poſſunt auctores, id ne negligatur, optandum eſt. Denique in nominandis, aut confutandis auctoribus modeſte ſe gerat.*

Nouitas opinionũ fugienda.

*5.Congr. decr.55.

6 *In ijs etiam, in quibus nullum fidei, pietatiſque periculum ſubeſt, nemo in rebus alicuius momenti nouas introducat quæſtiones; nec opinionem vllam, quæ idonei nullius auctoris ſit, ijs, qui præſunt, inconſultis; nec aliquid*

aliquid contra Doctorum axiomata, communemque scholarum sensum doceat: sequantur potius vniuersi probatos maxime Doctores, & quæ, prout temporum vsus tulerit, recepta potissimum fuerint in Catholicis Academijs.

7 *Opiniones inutiles, obsoletas, absurdas, manifesto falsas non adducat; nec in alijs referendis, ac refutandis nimis immoretur. Conclusiones non tam probare studeat argumentorum numero, quam pondere. Ad alienas materias non digrediatur; aut è suis alias fusius, quam res postulat, alias alieno loco pertractet. Ne coaceruet, quæ obijci possent; sed ex ijs potissima breuiter referat, nisi ex iactis fundamentis facile pateat eorum confutatio.* In alienis confutandis, suisq; probandis breuitas.

8 *In afferendis Doctorum auctoritatibus non sit nimius: si tamen habeat insigniorum auctorum testimonia ad sententiam suam confirmandam, verba ipsa, quoad fieri potest, pauca tamen, & fideliter recitet; multo magis sacrarum Scripturarum, Conciliorum, Sanctorum Patrum. e dignitate autem magistri est nullum fere auctorem proferre, quem ipse non legerit.* In auctoritatib' parcitas, & fidelitas.

9 *Si quis citra dictationem ita docere potest, vt quæcunque scribenda sunt, commode valeant ab auditoribus excipi; is ne dictet,* De dictãdo.

optandum: certe ita omnino dictent, vt non verbatim interposita mora, sed vno fere spiritu pronuncient; et, si oportuerit, repetant totidem verbis: nec totam quæstionem dictent, mox explicent; sed identidem dictent, atque explicent vicissim.

Discipuli quando ad auctores recipiédi.

10 *Ea, quæ in auctoribus in promptu positis habentur, si afferenda sint, explicet potius, quam dictet: quin etiam auditores ad eos auctores, qui copiose, & accuratè materiam aliquam pertractarunt, reijciat.*

Repetitiones ĩ schola.

* p.4.c.13. §.3.

11 *Post lectionem in schola, vel prope scholam maneat saltem per quadrantem, vt possint ad eum interrorrogandum auditores accedere, vt lectionum rationem interdum exigat, * vtque eæ repetantur.*

Repetitiones domi.

* p.4. c.6. §. 8. & H. & c. 13. §. 3. & D.

12 *Domi quoque quotidie præter sabbatha, vacationes, & dies festos hora vna designanda, qua * repetatur à nostris, & disputetur; vt ea ratione, & ingenia magis exerceantur, & difficilia, quæ occurrent, magis eluciden-tur. Præmoneatur itaque vnus, aut alter ad repetendũ memoriter non plus quàm per quadrantem, postea argumentetur vnus item, aut alter, totidem respondentibus: si quid verò temporis supersit, dubia proponantur; vt autem supersit, magister argumentandi formam seuere tueatur, & cum noui nihil affertur, præcidat argumentum.*

13 Sub

13 *Sub finē anni ita instituendæ erunt * præteritarum lectionum repetitiones, vt, nisi quid obstet, mensis integer vacuus ab illis etiam, non solum à lectionibus relinquatur.* Repetitiones generales. *p.4.c.13. §.3.& D.

14 * *In sabbatho, alioué, quem Academiæ consuetudo exigit, die habeant in scholis disputationes per duas horas, longiores etiam, vbi sint magni externorum concursus. Quod si quam in hebdomadam duo festi dies, vel cum festo vno hebdomadaria vacatio incidat, non disputetur, sed legatur sabbatho: id vero si tribus continuaretur hebdomadis, vna interponatur disputatio.* Disputationes hebdomadariæ. *p.4.c.6. §.10.

15 *Vbi receptus Academiæ mos nihil obstat, singulis, præter tres menses æstiuos vltimos, aut (si pauci sint auditores) alternis mensibus * communes certo aliquo die disputationes, tum ante, tum post meridiem habeantur: quot fuerint magistri, totidem auditores defendant, singuli singulorum magistrorum quæstiones.* Disputationes menstruæ. *p.4.c.13. §.3.

16 *Intersint disputationibus, quoad eius fieri potest, alij quoque Doctores nostri, professoresque licet diuersarum facultatum: qui, quo magis concertatio feruescat, argumentorum, quæ agitantur, vim vrgeant, modo ne prosequendum suscipiant argumentum, cui vtiliter, ac strenue adhuc argumentans insistit. Id ipsum præstare liceat externis etiam* Argumenta qui resumant.

Do-

Doctoribus; atque adeo ad argumentandum ex instituto, nisi ea consuetudo alicubi minus probetur, inuitari possunt.

Non disputent, nisi doctiores.

17 *Ex auditoribus publicè non disputent, nisi doctiores: ceteri priuatim exerceantur, quoad ita instructi sint, vt eo loco non putentur indigni.*

Disputationis cura.

18 *Existimet disputationis diem non minus esse laboriosum, fructuosumque, quam lectionis, omnemq; disputationis vtilitatem, ac feruorem à se pendere: cui ita præsit, vt ipse videatur esse, qui in vtroque concertatore concertet: collaudet, si quid afferatur boni, & attendere omnes iubeat: cum grauior aliqua proposita fuerit difficultas, suggerat subinde breue aliquid, quo vel fulciat respondentem, vel argumentantem dirigat: neque diù taceat, neque semper loquatur, vt ipsi etiam discipuli promant, quod sciunt, ipse vero, quod prõptum fuerit, emendet, aut expoliat: disputantem progredi iubeat, dum difficultas vim obtinet; immo augeat ipse difficultatem, nec dissimulet, si is, qui argumentatur, prorepserit ad aliud argumentum: non patiatur, vel argumentum pœnæ solutum longius vrgeri, vel responsionem non bene constantem diù sustineri; sed post aliquam concertationem rem totam breuiter definiat, & explanet: si quid denique aliud vspiam in vsu est, quo disputationes*

tiones reddi soleant frequentiores, ac feruentiores, id sedulo retinendum.

19 *Cum adiutore, seu Bidello à Rectore constituto agat intérdum, eùmque de totius classis statu, & de externorum etiam auditorum diligentia, ac profectu percontetur; detque operam, vt idem suo munere fideliter, & accurate fungatur.* Cũ bidello agendũ.

20 *Sit denique in omnibus, diuina aspirante gratia * diligens, & assiduus; & profectus studentium tum in lectionibus, tum in aliȷs literariȷs exercitationibus studiosus: non vni se magis, quàm alteri familiarem ostendat; contemnat neminem; pauperum studiȷs æque, ac diuitum prospiciat; * profectumq; vniuscuiusq; è suis scholasticis speciatim procuret.* Profectus studentiũ. *p.4.c.6. §.6. *p.4.c.13. §.3.

REGVLÆ PROFESSORIS SACRÆ SCRIPTVRÆ.

1 INTELLIGAT suas præcipue partes esse diuinas literas iuxta germanum, literalemq; sensum, qui rectam in Deum fidem, honoremq; morum instituta confirmet, pie, docte, grauiter explicare. Præcipua sensus literalis cura.

2 * Inter cetera, ad quæ eius intētio feratur, illud præcipuum sit, vt versionem ab ecclesia approbatam defendat. Et vulgatę editionis. * p.4. c.6. §.5.

3 Eum sensum vt assequatur, locutiones, ac figuras sacrarum Scripturarum proprias obseruet: nec modo loci, quem in manibus habet, antecedentia, & consequentia, sed alia quoq; loca, in quibus eadem phrasis idem, aut non idem valeat, sollerter inter se conferat. Phrases sacræ Scripturæ obseruandæ, & inter se cōferēdæ.

4 Ex Hebræis, Græcisq; exemplaribus, quod vsui fuerit, in eam rem proferat, breuiter tamen; nec, nisi cum, vel ipsorum, latinæq; editionis vulgatæ aliqua diuersitas conciliationis indiget, vel aliarum linguarum idiotismi ad maiorem conferunt siue perspicuitatem, siue significationem. Hebræus, Græcusue textus.

5 Aliarum Versionum siue latinarum recē- Alijs versionibus

 tiorum,

quomodo vtendum.

tioru, siue Chaldaicæ, Syriacæ, Theodotionis, Aquilæ, Symmachi, nec errores, nisi, & insignes, & in speciem probabiles suscipiat refellendos; nec ea vicissim prætereat, quæ latinæ editioni vulgatæ, fideiq; nostræ mysterijs valde faueant, præsertim si fuerint apud septuaginta interpretes, de quibus honorificè semper loquendum est.

Pontificu, & Conciliorum expositiones tuendæ.

6 *Si quem literalem cuiuspiam loci sensum esse significant Pontificum, seu Conciliorū, præsertim generalium Canones: eum omnino literalem esse defendat, nec alios præterea literales addat, nisi eximijs adductus coniecturis. Si quem etiam ad aliquod fidei dogma confirmandum ex instituto proferunt: eum quoque sensum, aut literalem, aut mysticum, certum tamen esse doceat.*

Patrum vestigijs insistendū.

7 *Sanctorū Patrum vestigijs reuerenter insistat, inter quos si de vno aliquo sensu literali, vel allegorico conueniat, præsertim dū disertis verbis loquūtur, & ex proposito de scripturis, aut de dogmatibus disputant, ab eo non recedat; si non conueniat, ex eorū varijs expositionibus eam præferat, in quam à multis iam annis Ecclesia magno consensu videtur propēsior.*

Fidei dogmata sacris literis cōfirman.

8 *Quin etiam si quod est fidei dogma, quod ferè quamplurimi Patres, aut Theologi è scripturis probare contendunt; id ipse probari inde posse non neget.*

Rabbinis

9 *Si quid sit in Hebræorum Rabbinis, quod*

vel

vel pro latina editione vulgata, vel pro Catholicis dogmatibus vtiliter possit afferri: id ita afferat, vt illis propterea non conciliet auctoritatem, ne ad eos aliqui afficiantur, præsertim si fuerint ex ijs, qui post Christi Domini tempora scripserunt. auctoritas non conci lianda.

10 *In ceteris Rabbinorum rebus conquirẽdis, aut etiam erroribus exagitandis, nisi valde celebres sint, non laboret: idemque seruet in legendis quibusdam Christianis interpretibus, qui plus nimio Rabbinos secuti sunt.* In rebus, aut errori. bus Rabbi norũ nõ la borãdum.

11 *Immo neq; punctis, quod Rabbinorũ inuentũ est, confidat admodum; sed diligenter ex pendat quõ noster, vel septuaginta, vel antiqui interpretes alij legerint, cum punta nõ essent.* Nõ admodũ punctis fidendum.

12 *In quolibet scripturæ loco, nisi magnũ sit & moræ, & operæ prætium, non hæreat nimiũ, ne lenti fiant progressus: quod maxime consequetur, si faciliora percurrat, vel etiã omittat.* Breuitatis studium.

13 *Quæstiones sacrarum Scripturarum proprias scholastico more non tractet.* Quęstion. schol. more non tractandæ.

14 *In varia temporum ratione peruestiganda, in perscrutandis Terræ sanctæ locis, aut in huiusmodi alijs parum vtilibus rebus (nisi locus ipse id exigat necessario) non multum temporis ponat: Auctores, qui de his copiose differunt, satis erit indicare.* Chronologiæ, & his similibus non immorandum.

15 *Allegorias, & moralia, si peruulgata non sint, & in sensu ipso literali quodammodo nata videantur, atq; ingeniosum, ac perspicax* Nec allegorijs, & moralib⁹.

aliquid

aliquid præſeferant, ne prætermittat: quæ eiuſmodi non fuerint, ſignificet tantum, quibus ex patribus depromi poſſint.

Nec controuerſijs. 16 *Si quem incidat in locum, vel nobis cum hæreticis controuerſum, vel in Theologicis cõcertationibus in vtramq; partẽ iactari ſolitum: exponat tantũ, grauiter tamen, & ſtrenue, præſertim ſi aduerſus Hæreticos agat, quantum is locus põderis habeat ad eam quæſtionem definiendã; omittat cetera, vt inſtituti ſui memor nihil aliud, quã ſacras literas docere videatur.*

Nouum, & vetus teſt. alternis. 17 * *Nouum, & vetus teſtamentum, niſi aliud interdum ſatius eſſe iudicetur, alternis annis explicet.*

Quotãnis nou⁹ liber prælegendus. 18 *Inchoatum vno anno librum non extrahat in alterum, niſi grauem ob cauſam: immo ad eundem librum interpretandum ne recurrat, niſi poſt explicatam maiorem partem præcipuorum librorum.*

Repetit. & lectiones domeſticę. 19 *Præter repetitiones domi ſemel in hebdomada, lectiones etiam in Refectorio interdum, vt Rector præſcripſerit, habeantur.*

Prçlectiones publicæ. 20 *Loco ordinariæ lectionis deſignetur vt interdum ex diſcipulis aliquis, qui ornate, & copioſe locũ aliquem ẹ ſacris literis celebriorem explicet: contra quem, vbi abſoluerit, ex condiſcipulis vnus, aut alter argumentetur, non aliunde tamen, quam ex varijs, ſiue ſacræ Scripturæ locis, ſiue linguarum Idiotiſmis, ſiue Patrum interpretationibus.*

REGVLÆ PROFESSORIS LINGVÆ HEBRÆAE.

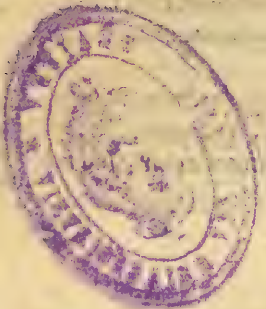
1 NIHIL antiquius habeat, quàm vt prima ipsa sanctæ Scripturæ verba per quam integra fide interpretetur. — Interpretandi fidelitas.

2 *Inter cetera, ad quæ eius intentio feratur, illud sit, vt versionem ab Ecclesia approbatam defendat. — Vulgatæ defensio.

3 Initio anni prima Grammaticæ rudimenta explicet: deinde dum reliquas persequitur institutiones, aliquem sacræ Scripturæ librum ex facilioribus explanet. — Grammatica sacro textui iũgenda.

4 Dum sacros libros interpretatur, non tam in rebus, ac sententijs expendendis laboret, quàm in vi, ac potestate verborum, ac proprijs eius linguæ idiotismis, & in Grammaticæ præceptis iuxta germanum auctorum vsum obseruandis. — Præcipua cura verborum.

5 Ita denique se gerat in docendo, vt peregrinitas, & asperitas ea, qua nonnullis linguæ huius studium laborare videtur, sua industria leniatur. — Linguę peregrinitas industria molliẽda.

REGVLAE PROFESSORIS SCHOLASTICÆ THEOLOGIÆ.

1 S*VI muneris esse intelligat solidam disputandi subtilitatem ita cum orthodoxa fide, ac pietate coniungere, vt huic in primis illa deseruiat.* Finis.

2 * *Sequantur nostri omnino in scholastica Theologia doctrinam Sancti Thomæ, eumque vt doctorē proprium habeant, ponantque in eo omnem operam, vt auditores erga illum quam optime afficiantur. Non sic tamen S. Thomæ astricti esse debere intelligantur, vt nulla prorsus in re ab eo recedere liceat: cum illi ipsi, qui se Thomistas maximè profitentur, aliquando ab eo recedant, nec arctius nostros Sancto Thomæ alligari par sit, quàm Thomistas ipsos.* S. Thomas sequēdus. *p 4 c. 14. § 1. & 5. Congr. can. 9. & decr. 55. & 72.

3 * *Ergo de Conceptione* B. MARIAE, *ac de sollemnitate votorum sequantur sentētiam, quæ magis hoc tempore cōmunis est, magisq; recepta apud Theologos: & in* * *quæstionibus merè philosophicis, aut etiam in ijs quæ ad* Cum qua exceptione. *5. Congr. decr. 55. * Ib. decr. 72.

 scri-

ſcripturas, & Canones pertinent, licebit ſequi etiam alios, qui eas facultates magis ex profeſſo tractauerunt.

In dubijs vtramuis partem ſequi licet.

*Ibid.dec. 55.

4 * *Si quando, vel ambigua fuerit S. Thomæ ſententia, vel in ijs quæſtionibus, quas Sanctus Thomas forte non attigit, Doctores Catholici inter ſe non conſenſerint: licebit quãcunque partem ſequi, vt dictum eſt in regulis communibus regula quinta.*

Fidei, & pietatis cura.

*Ibid.dec. 55.

5 * *In docendo corroborandæ primum fidei, alendæq; pietatis cura habeatur. Quare in ijs quæſtionibus, quas Sanctus Thomas ex profeßo non tractat, nemo quicquam doceat, quod cum Eccleſiæ ſenſu, receptiſque traditionibus non bene conueniat, quodque aliquo modo ſolidæ pietatis firmitatem minuat. Quo pertinet, vt nec receptas iam, quamuis congruentes tantum rationes, quibus fidei res probari ſolent, refellant; nec temere nouas excogitẽt, niſi ex conſtantibus, ſolidiſque principijs.*

Opiniões quæ catholicos offendunt non afferendę.

*p.4. c.9. §.3. c.15.§ 3.p.5. c.2. §. 2.

6 * *Quæ opiniones, cuiuſcunque auctoris ſint, in aliqua prouincia, aut academia Catholicos grauiter offendere ſcirentur, eas ibi non doceat, aut defendat. Vbi enim nec fidei doctrina, nec morum integritas in diſcrimen adducitur, prudens caritas exigit, vt noſtri ſe illis accomodent, cum quibus verſantur.*

Quadrien. curſus abſoluẽdus.

7 * *Quadriennio totus Theologiæ curſus abſoluendus. Si ergo duo fuerint ſcholaſticæ Theo-*

Theologiæ professores.

§. 1. *Primus 43. quæstiones ex prima parte explicet primo anno; Secundo anno materiam de Angelis; atque vnam, & viginti quæstiones ex prima secundæ; Tertio anno à quæstione 55. vel 71. ad finem primæ secundæ; Quarto anno ex secunda secundæ materiam de Fide, Spe, & Caritate.*

Quæstionum diuisio.

§. 2. *Alter professor primo anno explanet ex secunda secundæ quæstiones de Iustitia, & Iure, & præcipua quædam de religione; Secundo ex tertia parte quæstiones de Incarnatione, &, si potest, grauiora saltem quædam explicet de sacramentis in genere; Tertio de Baptismo, & Eucharistia, &, si quid potest, de Ordine, Confirmatione, Extrema vnctione; Quarto de Pænitentia, & Matrimonio.*

§. 3. *Vbi vero tres erunt Theologiæ professores, Primus primo anno exponat 26. quæstiones ex prima parte; Secundo reliquas eiusdem partis quæstiones quascunque poterit; Tertio ex prima secundæ quicquid poterit ante quæstionem 81. Quarto anno reliquum primæ secundæ.*

§. 4. *Alter primo anno ex secunda secundæ controuersias de scriptura, de Traditionibus, de Ecclesia, de Concilio, de Romano Pontifice; Secundo quæstiones de Fide, Spe, & Caritate; Tertio quæstiones de Iustitia, & Iure,*

de restitutione, & Vsura, de Contractibus, quantum potest; Quarto si quæ de Contractibus superfuerant, & quæ de Religione, ac Statibus disputat S. Thomas.

§. 5. Tertius primo anno quæstiones de Incarnatione; Secundo de Sacramentis in genere, de Baptismo, & Eucharistia; Tertio de Pœnitentia, ac Matrimonio; Quarto de Censuris Ecclesiasticis, & de reliquis Sacramẽtis.

Cuiusque anni quæstiones absoluendæ.

8 *Ex quæstionibus autem, quæ sibi explanandæ fuerint, singulas intra annum, cui adscriptæ sunt, absoluat: si quas non poterit, prætermittat omnino, nec aliũ in annum reijciat; sed auditores ad certum aliquem auctorem.*

A quibus quæstionibus abstinendum.

9 *Vt autem facilius in Theologia scholastica huiusmodi progressus faciant, par est, vt à quibusdam rerum generibus abstineant, quoad eius fieri poterit: sunt autem in primis hæc quatuor.*

A sacræ scripturæ proprijs.

§. 1. Vnum genus quæstiones, aut cõmentationes diuinarũ scripturarum proprias complectitur. Has concedãt interpreti scripturarum.

A controuersijs.

§. 2. Alterum genus in controuersiis aduersus Hæreticos positum est, in quibus pertractandis, quoties in Sancti Thomæ partibus occurrerint, seruẽt scholasticam potius, quam historicam rationem, & satis esse putent conclusionẽ quamlibet duobus, aut tribus firmis munire fundamentis, diluere etiam totidem

fere

fere præcipuas hæreticorum calumnias. in singulis tamen indicent auctorem aliquem, ex quo cetera promere possit, qui velit.

§. 3. In tertio genere sunt Philosophicæ res, quas haudquaquam ex instituto tractent, nec tam disputent, quam vel ab alijs, vel à se explicatas promant. A philosophicis.

§. 4. Ad quartum genus pertinent consciētiæ casus. In quo generalibus quibusdam rerū moraliū principijs, de quibus disputari Theologico more solet, contēti, subtiliorem illam, ac minutiorem prætereant casuum explicationē. A casibus conscientiæ.

10 *Si quando S. Thomas eandem difficultatem in plures distrahit articulos, præsertim diuersarum quæstionum: ne idem duobus repetatur locis, poterit, vel in vnam disputationem, vel etiam si res ipsa longiorem non exigat explicationem, in compendium articulos illos redigere, vt distinctè dicetur in Catalogo quæstionum hisce regulis adiūcto, modo nihil prætereat, quod in articulis singulis obseruatione dignum sit.* Eadem nō iteranda.

11 *Faciles percurrat articulos. Itaque prælecto titulo, mox vel indicet breuiter Conclusionem S. Thomæ, vel dicat, S. Thomas respondet negando, vel affirmando. In difficilioribus vero progrediatur hoc fere modo, atque ordine. Explicetur primum articuli titulus, si quid habet obscuritatis: tum exponatur distinctio,* Art. S.Th. quomodo explicādi.

 si qua

ſi qua eſt, ex cuius membris Concluſiones naſcuntur: mox Concluſio primaria S. Thomæ, atque aliæ deinceps ponantur; ſingulisque Concluſionibus, niſi perſpicuæ ſint, adiiciatur aliqua eiuſdẽ ratio, quæ etiam ita explicetur, vt intelligant auditores in diſtinctionibus, ac rationibus Sancti Thomæ maiorem ineſſe vim, quàm prima fronte aliquando videatur.

Lõgiores tractatus non inſtituendi.

12 *Explicato quolibet articulo, ſi res exigat, quæſtionem inſtituat: non tamen longiorem vllum tractatum, niſi in iis materiis, quæ vel in Sancto Thoma non habentur, vel habentur quidem, ſed vtilius explicantur compendio.*

Aut defendendus S. Th. aut q. omittẽda.

13 *Non ſatis eſt Doctorum ſententias referre, ſuam reticere: ſed defendat opinionem Sãcti Thomæ, vt dictum eſt, vel quæſtionem ipſam omittat.*

Diſputationes menſtruæ.

14 *In diſputationibus menſtruis, quibus totidem defendent, quot fuerint præceptores, terni fere ante meridiem argumentẽtur, totidem poſt meridiem, quilibet aduerſus omnes defendentes: & quidem, ſi nihil impediat, qui mane reſponderit primo loco, à prandio ſecundo reſpondeat.*

CATA-

CATALOGVS

ALIQVOT QVÆSTIONVM

EX PRIMA PARTE SANCTI THOMAE.

NIHIL hic de potentia neutra. Vtrum insit homini naturalis appetitus ad claram Dei visionem, differatur in 1. 2. q. 3. art. 8. vel q. 5. art. 8. Qu. 1. ar. 1.

Quæ pertinent ad naturam scientiæ, & ad subalternationem scientiarum, non disputentur hic, sed supponantur ex Logica. art. 2.

Non tractetur hic de rationibus formalibus obiectorum scibilium: neq; an scientia sit vnus simplex habitus, & qualitas in genere: hæc enim philosophorum sunt: sed his suppositis sufficit quærere, an Theologia ex aliqua ratione peculiari sit vnus habitus, & vna simplex qualitas. art. 3.

Non disputentur, sed supponantur, quæ dici solent de speculatiuo, & practico, vt sunt differentiæ scientiarum. art. 4.

Non tractetur, quid sit certitudo assensus, quid firmitas, quid veritas, quid euidentia, art. 5.

& quotuplex; sunt enim Logicorum.

art. 9. *An decuerit Scripturam abundare metaphoris, & parabolis, & an sacræ literæ apertæ, & claræ sint, relinquantur lectori Scripturæ, & controuersiarum, sicut etiam tractatus de sensibus Scripturæ.*

quæst. 2. *Non explicetur, sed ex Logica supponatur, quid, & quotuplex sit propositio per se nota, & immediata: nec rationes S. Thomæ, quibus demonstrat Deum esse, confutentur, sed potius corroborentur.*

qu. 3. ar. 1. *An aliquod corpus moueat immotum, & an viuens nobilius sit non viuente, & an Aristoteles recte probauerit Deum esse incorporeum, relinquatur philosophis.*

art. 2. *Nihil hic de principio indiuiduationis.*

art. 3. *Non tractetur de distinctione suppositi, & naturæ; pertinet enim ad 3. par. q. 3. ar. 3. Quomodo autem distinguantur in creaturis esse, & essentia relinquatur Metaphysico.*

art. 4. *In quæstione an Deus sit in prædicamento, rescindātur quæ sunt propria Philosophorum. Quæstio vero, an Angeli, & Cœli sint in prædicamento, tota Philosopho relinquatur.*

art. 7. *An simplicitati diuinæ repugnet personarum, & relationum pluralitas, non tractetur hic, sed infra q. 28. ar. 2.*

qu. 4. ar. 1. *An reliqua perfectio, quæ formaliter sit in Deo, libere ei conueniat, differatur in q. 19. ar. 2.*

art.2. An autem relatio diuina secundum se sit aliqua perfectio, remittatur ad materiam de Trinitate.

Prætermittatur, & ex Metaphysica suppo- quæst. 5.
natur, quid sit bonum.

Quid Aristoteles senserit de Dei infinitate, q.7. ar.1.
relinquatur Philosopho.

An creari possit aliquid infinitum in quan- ar.2.3.4.
titate, vel in qualitatibus naturalibus, Philosophi est disputare, sicut & de infinito in genere substantiæ; cum tam hoc, quam illud infinitum esse creabile, iisdem fere argumentis probari soleat, aut oppugnari. An autem possibile sit infinitum in qualitatibus supernaturalibus, à Theologo disseratur, sed in secunda secundæ, q.24. ar.7. tantummodo.

De vbiquitate humanitatis Christi non tra- quæst. 8.
ctetur hic, sed in 3.par. q.2.

An Angeli, & Cœli sint entia necessaria, quæst. 9.
& immutabilia, non est quæstio Theologi, sed Metaphysici.

De vno, vt est passio entis, nihil dicat Theo- quæst. 11.
logus, cum sit Metaphysica res.

An repugnet in subiecto quanto inhærere art. 3.
accidens spirituale, vel in subiecto immateriali accidens corporale, differatur in materiam de Eucharistia.

Tractare de inæqualitate præmiorũ, sicut & art.6.
meritorum, pertinet ad primam secundæ, q.4. ar.2.

art. 8. *De cognitione beatifica animæ Christi non disputetur hic, sed in 3. parte.*

art. 12. *An puro viatori possit communicari euidẽs notitia abstractiua articulorum fidei, non hic disputandum est, sed supra q. 1. ar. 1.*

q. 13. ar. 3. & 4. *De distinctione attributorum, & essentiæ nihil hic repetatur, si de ea supra disputatum est, q. 3.*

art. 5. *Non disputetur de Analogia entis, cum spectet ad Metaphysicum.*

art. 7. *Nihil hic dicatur de relationibus in genere, cum id Metaphysicæ speculationis sit.*

ar. 8. 9. 10. 11. 12. *Modi, quibus sumitur nomen Dei, & ea quæ dici solent de nomine Tetragrammato, relinquantur interpreti scripturæ.*

q. 16. & 17. *Disputatio de vero, & falso Metaphysici negotij est.*

q. 19. ar. 9. & 12. *An Deus sit causa peccati, & an teneamur voluntatem nostram diuinæ conformare, pertinent ad primam secundæ.*

Non moretur Theologus in explicanda Peripateticorum, aliorumque Philosophorum sententia de prouidentia Dei.

q. 23. ar. 1. *Ad quem finem ordinaretur homo, si non esset finis supernaturalis, non disputetur hic, sed in prima secundæ, q. 2.*

art. 3. *Quid agendum sit ei, cui sua damnatio reuelaretur, non tractetur hic, sed in materia de Spe.*

De

De prædestinatione Christi, & quomodo Christus sit causa nostræ prædestinationis, relinquatur tertiæ parti. art. 5.

Disputatio de libro vitæ, qua parte scholastica est, explicetur cetera pertinent ad interpretem Scripturæ. quæst. 24.

An actio sit in agente vt in subiecto, quæstio Physicorum est, non Theologorum. quæst. 25.

An Deus per se solum possit efficere rem, quæ est peccatum, pertinet ad primam secundæ, sicut ad secundam secundæ, An possit per se, vel per alium dicere falsum. art. 1.

Nihil hic de Beatitudine in genere, vel de nostra. art. 6.

De verbo mentis nihil aliud tractetur, quã an producatur ab intellectu nostro, vt terminus actionis, & quomodo ab ea distinguatur. q. 27. ar. 1.

An notitia concurrat actiue ad actum voluntatis: ad primam secundæ pertinet. art. 3.

Quid suppositum addat supra naturam singularem, pertinet ad tertiam partem. quæst. 29.

An euidenter dilui possint argumenta contra Mysterium Trinitatis, pertinet ad credibilitatem articulorum fidei, de qua agitur in 2. 2. q. 1. ar. 4. quæst. 32.

De varia censura, & qualitate propositionũ non disputetur hic, sed in materia de Fide. art. 4.

Non disputetur hic, quomodo persona diuina distinguatur ab eßentia, si q. 28. tractatum fuit quæst. 39.

fuit de distinctione relationum, & essentiæ.

quæst. 43. *De visibilibus signis, in quibus apparuit Spiritus sanctus, commodius disputare potest interpres Scripturæ.*

Idem de apparitionibus visibilibus, quæ in veteri, seu nouo Testamento tribuuntur Deo, an fuerint factæ immediate per Deum, an per Angelos.

quæst. 53. *An motus Angelorum possit fieri in instanti supponit multa philosophica, quæ hic non tractentur. Id quod etiam seruetur in ijs, quæ disputantur, q. 54. art. 1. & 3.*

EX PRIMA SECVNDÆ.

q. 1. ar. 1. *HIc nihil, aut breuissime differendum est de deliberata voluntate, de cõsensu perfecto, & imperfecto, & quid sit hominẽ esse dominum suarum actionum: hæc enim locum suũ habent inferius. Item nihil hic dicatur de causalitate finis; est enim quæstio physica.*

art. 2. *An Deus agat propter finem, pertinet ad primam partem in materia de voluntate Dei. Item vtrum natura agat propter finem, quæstio philosophica est.*

art. 3. *Cauendum est, ne hic, & inferius eadẽ quæstio disputetur, nempe. Vtrum actus hominis recipiant speciem à fine. Leuiter igitur hic attingatur, & plene disseratur inferius.*

Quo-

Quomodo bonum sit sui diffusiuum, non disputetur hoc loco. art. 4.

Vel omittatur, vel compendio exponatur, cum tota in Ethicis Aristotelis contineatur. quæst. 2.

An Deus videatur à Beatis visione Dei increata, hic explicetur, non in 1. parte. q. 3. ar. 1.

An habitus sit melior suo actu, non videtur hic explicandum, cum sit quæstio philosophica, & inferius habeat suum locum. art. 2.

De perfectione sensuum in corpore glorioso, eiusque dotibus, hic, & q. 4. ar. 6. aliquid dicatur, si vacat, cum ad materiam de nouissimis non perueniatur. Item an Deus videri possit per aliquem sensum, seu sensitiuam notitiam, non hic, sed in 1. parte disputetur. art. 3.

In quo consistat summa miseria damnatorum, non explicetur hoc loco, sed inferius, vbi de pœna peccati agitur, art. 4.

Nihil dicatur de intellectu practico, & speculatiuo, nec de praxi, & speculatione. art. 5.

De obiecto intellectus, & vtrum anima naturaliter possit cognoscere substantias separatas, relinquatur philosophis. art. 7.

Quicquid hic disseri solet de differentia delectationis, amoris, & fruitionis differatur in q. de frui, & vti. Item an cum visione Dei possit aliquo modo stare tristitia, reijciatur in 3. partem, vbi quæritur, an Christus secundum rationem superiorem passus sit. q. 4. ar. 1.

An

art. 2. *An delectatio quæratur propter operationem, an contra tractetur in Ethicis: hic vero nihil, vel breuissime.*

art. 5. *An animæ sanctorum à corporibus separatæ statim Deum videant, hic tractetur, non in 1. parte.*

art. 3. *Relinquatur fere primæ parti totus.*

art. 5. *Nihil dicatur de merito, aut de necessitate luminis gloriæ.*

art. 8. *An vero appetitu ordinato magis appetat damnatus non esse, quam sic esse, pertinet ad quæstionem de pœna peccati.*

q. 6. ar. 1. *Non disseratur hoc loco de libero arbitrio contra hæreticos, sed in materia de gratia.*

art. 2. *Vnde proueniat, quod homo sui compos sit proprie liber, & dominus suorum actuum, tractetur infra in quæstione de electione.*

art. 3. *Nihil dicatur de pura omissione.*

art. 4. *Disputetur hic, an voluntas possit cogi, non autem an possit necessitari, quia de hoc inferius tractandum est.*

art. 6. *Quomodo metus irritet matrimonium, votum, iuramentum, & contractus, reseruetur secundæ secundæ, & tertiæ parti.*

art. 8. *Difficultates de ignorantia reseruentur in quæst. 76.*

quæst. 7. *Plenior consideratio circumstantiarum non est huius loci, cum de illis sæpe inferius disserendum sit.*

Nihil

Nihil hic differatur de præscientia, seu præ definitione actuum liberorum, neque de gratuita motione, qua Deus mouet voluntatem humanam. art. 4.

Non videtur hic quicquam differendum de obiecto spei, neque an possit beatus frui diuina essentia, non fruendo personis, vel vna persona, & non alijs, hoc enim pertinet ad primam partem. quæst. 11.

Non tractetur, vtrum intellectus possit simul multa intelligere. q. 12. ar. 3.

De consensu formali, vel interpretatiuo, & an pertineat ad rationem superiorem, inferius tractandum est. quæst. 15.

Quomodo ratio imperet membris externis, nempe despotice, an politice, disputare philosophi moralis est: breuiter igitur hoc loco expediatur. quæst. 17.

Vtrum in homine existente in gratia detur aliquis actus indifferens ad meritum, & demeritum, disputetur in materia de merito. art. 9.

Prætereantur ea, quæ pertinent ad confessionem circunstantiarum. art. 11.

Hæc difficultas repetitur in materia de peccatis: quare in eum locum reseruetur. q. 20. ar. 5.

Difficultates huius articuli differantur in materiam de merito.

Quæstiones quæ sunt inter 21. & 71. omitti possunt. Explicentur tamen pauca de habitibus. q. 20. ar. 4.

tibus, & de virtutibus in genere.

q.71.ar.4. *Quomodo peccatum virtutes pærſertim infuſas expellat, non hic explicetur, ſed in ſecunda ſecundæ, in materia de Caritate.*

art.5. *Nihil hic de diſtinctione mortalis, & venialis.*

art.8. *Hæc difficultas ſatis explicata manet ex q. 18. art. 5.*

q.73.ar.8. *Non deſcendatur ad caſus particulares de ſcandalo, vel reſtitutione: neq; hic tractetur, vtrum is, qui alium ad peccatum inducit, grauius peccet; quam qui occidit: pertinet enim ad materiam de ſcandalo.*

quæſt.79. *Nihil dicatur de immediato Dei concurſu cum ſecundis cauſis.*

q.81.ar.3. *Immaculata Conceptio B. Mariæ, nõ eſt huius loci, ſed tertiæ partis, vbi etiã, dum de eiuſdem ſanctificatione agitur, tractetur quoque de fomite, & quomodo ligetur, aut tollatur.*

quæſt. 85. *Quomodo natura lapſa differat à puris naturalibus, tractetur in materia de Gratia.*

art. 8. *Quomodo Deus peccata patrum puniat in filijs, relinquatur interpreti Scripturæ.*

q.89.ar.2. *Expoſitio Sancti Pauli relinquatur Lectori Scripturæ.*

art. 5. *De primis motibus ſenſualitatis in infidelibus ſatis eſſe videntur, quæ ſuperius de primis motibus dicta ſunt. Vtrum autem omnia opera infidelium ſint peccata mortalia, differatur in ſecundam ſecundæ, q. 10. ar. 4.*

Non disputetur hic, vtrum peccent, qui pœ- quæst. 92.
næ metu legem seruant: nec vtrum Deus pec-
cata permittat, an velit.

Quæstiones 101. 102. 104. 105. & expo-
sitio S. Pauli in q. 89. ar. 2. prætereantur, cum
Scripturarum sint.

Materia huius Articuli differatur in quæ- art. 5.
stionem 114. ar. 7.

Non desputetur hic de macula peccati, nec art. 7.
de reatu pœnæ, nec de corruptione boni natu-
ralis, nec de alijs huiusmodi, quæ in materia
de peccatis explicata sunt.

An gratia ponat aliquid in anima, vel hic quæst. 110.
tractetur, vel in q. 113. de iustificatione ar. 2.

Nihil hic dicatur de causalitate Sacramen- q. 112. a. 1.
torum circa gratiam.

Vtrum gratia primi hominis, & Angelorum art. 2.
in eorum creatione data fuerit supposita ipsorum
dispositione, non hic tractetur, sed in 1. parte.

Non videtur hic agendum de contritione art. 3.
continuata Caietani, vel de intensione Scoti;
pertinent enim ad materiam de pœnitentia.

De necessitate Fidei in Christum ante, vel q. 113. a. 4.
post Euangelium promulgatum, non dispute-
tur, nisi in secunda secundæ.

Vtrum augmentum gratiæ detur in princi- art. 7.
pio, an in fine actionis meritoriæ, & vtrum si
operatio meritoria successiua sit, ipsa etiam
gratia successiue augeatur, melius referuan-

tur in quæstionem de augmento caritatis in secunda secundæ.

art. 8. *De numero, & ordine, & necessitate omniũ actuum, qui concurrunt ad iustificationem, hic disputetur, non in materia de pœnitentia.*

q.114.a.6. *Nihil hic de merito Christi dicatur, cum pertineat ad tertiam partem.*

art. 3. *Vtrum per quælibet opera augeatur gratia, & caritas, reseruetur in materiam de Caritate in secunda secundæ.*

EX SECVNDA SECVNDÆ.

qu.4.ar.3. *NOn tractetur hic, sed infra in materia de Caritate, an Caritas sit forma omnium virtutum in genere.*

art. 6. *Disputetur hic, an Fides sit vnus habitus, non tamen, an sit simplex qualitas.*

qu.5.ar.1. *Nihil de fide Angelorum in genere, de hac enim in materia de Angelis; sed hic tantum, an fuerit fides in primo Angelo; si erat ei euidens Deum esse, qui loquebatur, & reuelabat ei mysteria.*

qu. 6. *Non nisi breuissime, quia difficultas in materia de gratia tractatur.*

q.10.ar.2. *Quæstio de baptizandis pueris infidelium reseruetur in materiam de Baptismo.*

quæst. 12. *Hic non fiant longi tractatus de potestate Ecclesiastica, & ciuili.*

q.23.ar.2. *Materia huius articuli non hic discutienda,*

da, sed in quæstionibus de Gratia: vbi etiam de distinctione Caritatis, & Gratiæ: sed an Caritas sit virtus specialis, hic in art. 4.

Nihil hic de contritione, sed tantum, an Deus sit summe diligendus intensiue, seu solum æstimatiue; quod in materia de pœnitentia non repetatur. quæst. 26.

In materia de merito, non hic disputetur, vtrũ retributio meritorum apud Deum sit secũdum iustitiam commutatiuam, an distributiuam. quæst. 61.

EX TERTIA PARTE.

NEc de potentia obedientiali videtur hic agendum, nisi obiter, cum pertineat ad primam partem in quæst. de Omnipotẽtia Dei: nec de Incarnationis possibilitate, de qua tamen si quid hic agendum videretur, non repetatur in q. 2. Nec de distinctione suppositi, & naturæ, sed remittatur ad q. 3. ar. 3. Tandem an sit de ratione boni se actu cõmunicare, pertinet potius ad primam partẽ in q. de bonitate Dei, vel in quæstione de libero arbitrio Dei. q. 1. ar. 1.

Quõ nos satisfaciamus pro peccatis, & quo modo satisfactio nostra nitatur satisfactioni Christi, differatur in materiam de pœnitentia. art. 2.

An in Deo sint tres subsistentiæ, & an essentia secundum se subsistat, an per relationes, nõ hic disputetur, sed supponatur ex prima parte in materia de Trinitate: vtrum autem possit quæst. 2.

vnum essentialiter dependere à multis dependentia causali, supponatur ex Philosophia.

q.4.ar.4. *Non disputetur de esse obiectiuo cõtra Scotum, sed supponatur ex prima parte in q. de scientia Dei.*

quæst. 7. *An virtus heroica differat specie à virtute communiter dicta, supponatur ex philosophia morali, vel ex prima secundæ.*

q.8.ar.1. *An humanitas Christi actiue concurrat ad infusionem gratiæ, & ad opera miraculorum, cum habeat eandem difficultatem cum sacramentorum causalitate, ideo ne sæpe repetatur idem, poßunt ista coniungi, & simul tractari in materia de sacramẽtis in genere. Ex ijs tamen si quis voluerit nonnihil in hac 8. q. attingere ad explicandam instrumentarium humanitatis concursum, hoc quicquid attigerit, nullo modo repetat in materia de sacramentis.*

art.2.& 3. *Non videtur disputandum, qui sint, aut non sint membra Ecclesiæ, cum id pertineat ad materiam de Ecclesia.*

q.9.ar.1. *An intelligere diuinum posit communicari animæ Christi, pertinet ad primam secundæ, q. 3. ar.1.*

q.10.ar.2. *Ea, quæ ad cuiusq; Beati statum pertinent, quando, & quomodo videantur, non tractetur hic, sed in prima parte, sicut & reliqua, quæ pertinent ad visionem Dei in communi*

q.11.ar,1. *An viator posit habere notitiam euiden-*

tem

tem abstractiuam Trinitatis, non huc pertinet, sed ad primam partem.

Quicquid de habitu hic disputari solet in communi, supponatur ex philosophia, vel ex prima secundæ. art. 5.

Quæ actiones dicantur humanæ, quæ non humanæ, quæstio est primæ secundæ. q. 18. ar. 4.

De Christi sacrificio incruento in cœna, & de ratione sacrificij, & hostiæ in communi, cõmodius disputatur in materia de Eucharistia, & Missa: item de sacerdotio Melchisedech, & vt fuit figura Christi, melius est, vt disputet interpres Scripturæ. quæst. 22.

Non repetantur hic, quæ pertinent ad prædestinationem hominum, & Angelorum. quæst. 24.

Omittenda videntur, quæ hic nonnulli tractant de phantasticis imaginibus, & varijs dæmonum illusionibus. quæst. 25.

Ceteræ quæstiones de Incarnatione possunt omitti, præter sex fere: quarum prima sit de officio Mediatoris: vbi etiam aliquid de inuocatione Sanctorum dicendum est. Secunda de Cõceptione B. MARIAE. Tertia de miraculis Christi, propter quosdam hæreticos nostri temporis, qui vim miraculorum Christi, quantum possunt, eleuare conantur. Disputare autem de miraculis in genere, & quæ possibilia sint Deo, pertinet ad q. de Omnipotentia Dei in 1. parte; nulli vero creaturæ esse possibilia, fere disputatur

tatur in materia de Angelis. Quarta, an sint in Christo duæ filiationes, sed non disputetur in genere, Nũ vna numero relatione possit quippiam referri ad diuersos terminos. Quinta, an ratio superior sit passa in Christo. Sexta de descensu Christi ad inferos contra Caluinum.

DE SACRAMENTIS IN GENERE.

quæst. 60. *QVæstio, an Sacramentum sit in aliquo prædicamento, non videtur admodum digna Theologo.*

quæst. 61. *Vtrum semper, etiam in lege naturæ, fuerit necessaria Fides, non huc pertinet, sed ad secundam secundæ.*

quæst. 62. *Vtrum Deus possit vti creatura tanquam instrumento ad creandum, potius est primæ partis in materia de creatione.*

DE BAPTISMO.

DE sollemnitatibus, & cæremonijs Baptismi breuiter.

Nihil dicatur de cognatione spirituali in Baptismo contrahi solita, sed ad matrimonium transmittatur.

De pœna paruulorum sine Baptismo decedentium non tractetur hic, sed in materia de pec-

peccato originali in prima secundæ.

Sacramenta Confirmationis, Ordinis, Extremæ Unctionis tractentur prout vacauerit plene, vel breuiter, aut etiam prætereantur; cum & faciliora sint, & habeatur in promptu, vnde peti possint. Vbicunque tamen propter hæreticos ea tractatio videbitur necessaria; nequaquam omittatur.

DE EVCHARISTIA.

AN quantitas distinguatur à substantia, à philosophis relinquatur, sicut & illud, de quo Scotus hic disputat, An accidens possit producere substantiam.

De figuris Eucharistiæ multiplicibus, earumque comparationibus vel nihil, vel breuiter.

DE POENITENTIA.

AN repugnet sine vlla infusione qualitatum supernaturalium, vel sine vllo pœnitentis actu iustificari peccatorem, & an pœnitere, sicut oportet, indigeat Dei auxilio gratuito, pertinent ad 1. 2. de iustificatione. Illic etiam agendum est, non hic de ordine inter dispositionem, & infusionem gratiæ.

An in peccatore post peccatum transactum aliquid aliud remaneat præter obligationem

ad

ad pœnam, supponatur ex prima secundæ in materia de peccato.

Vtrum pœna damni sit eadem in omnibus damnatis, pertinet potius ad materiam de peccatis, & eorum effectibus.

Quæstiones de Restitutione, de Eleemosyna, de Ieiunio, de Oratione, de Correptione fraterna remittantur ad 2.2.

Multa etiam, quæ ad casus conscientiæ spectant, relinqui possunt, vt superius annotatum est.

DE MATRIMONIO.

OMittendum videtur, quod à quibusdam hic tractatur, an virginitas sit virtus, & qualis virtus.

An maleficium maleficio possit dissolui, pertineret sane ad secundam secundæ, sed quoniã ad eum locum raro peruenitur, & maleficium inter matrimonij impedimenta numeratur: cõmodius hic videtur collocandum.

De substantia voti tam simplicis, quam solemnis tractandum potius videtur in 2. 2. quã hic.

REGVLÆ PROFESSORIS CASVVM CONSCIENTIÆ.

1 EO suam omnem operam, atque industriam conferre studeat, vt peritos parochos, seu Sacramentorum administratores instituat. Finis.

2 Vnus Professorum biennio explicet Sacramenta omnia, & Censuras, & præterea hominum status, atq; officia: alter biennio item Decalogum, in cuius septimo præcepto aget de contractibus, semper leuiter attingendo, quæ minoris momenti, aut non ita propria esse videantur, vt u. g. de Depositione, Degradatione, Magia, & alia huiusmodi. Quæstionum distributio.

3 Etiam si à Theologicis rebus, quæ vix vllam habẽt cum casibus necessariam connexionem, penitus abstinere necesse sit: æquum tamen est interdum Theologica quædam, à quibus casuum doctrina pendet, breuissima definitione perstringere, vt quid character, & quotuplex sit, quid peccatum mortale, aut veniale, quid consensus, & horum similia. A Theologicis quatenus abstinẽdum.

Quæstionum ratio, & modus.

4 Citra Scholasticum apparatum vnaquæq; difficultas euoluatur per dubitationes, & conclusiones: in quibus confirmandis seligantur ad summum duæ, tresue rationes, nec plus æquo auctoritates coaceruentur: vnicuique autem generali præcepto, seu regulæ subijciantur exempli gratia tres circiter peculiares casus.

Probabilis opĩo opp. significan.

5 Ita suas confirmet opiniones, vt, si qua alia fuerit probabilis, & bonis auctoribus munita, eam etiam probabilem esse significet.

Hebdomadaria disputatio.

6 Quolibet sabbatho prætermissa lectione per duas horas, vel aliquanto minus, pro arbitrio Prouincialis, & discipulorum numero, de propositis conclusionibus disputetur in schola coram magistro: in ea vero disputatione interrogationibus potissimum agatur, vt vel exigatur explanatio alicuius difficultatis; vel nouus casus, mutata circunstantia aliqua, proponatur; vel alicui conclusioni opponatur Canon, seu doctor ex primarijs; seu nonnulla breuis argumentatio, quo res plus habeat dignitatis; temperate tamen, & longe infra philosophicam consuetudinem.

Domesticæ collationis forma.

7 Si ipse domesticæ casuum collationi à Rectore ex Prouincialis præscripto præficiatur, hunc ordinem teneat. Primum materiam aliquam, de qua disserendum sit, proponat, & interdum etiam aliquid pertinens ad vsum, vt

vt de modo interrogandi pœnitentem, remedia, ac pœnitentias imponendi, & similibus. deinde eius materiæ præcipua capita, ac fundamenta ipsemet aperiat breuiter, vt generalem quandam notitiam, ac tanquam lucem in omnes illius tractationis partes præbeat. tũ de proposita materia tres, quatuorue casus seligat, quos in collationum loco iubeat affigi, notato die, quo excutiendi sint.

8 *De his casibus propositis consulant aliqui priuato studio. singuli singulos auctores à Præside distributos.* Priuatum studium.

9 *Postquam conuenerint: primum vtile esset à singulis, quid suus doctor habeat, quam breuissimè referri; tum qui præest interroget fere tres (quos satius est tempestiue præmoneri, & vicissim variari) quid sentiant de primo casu; postea ex his, quæ dicta sunt ab illis, colligat ipse doctrinam tutiorem, & probabiliorem: eodem deinde ordine casum secundum, & reliquos deinceps eadem ratione excutiat. Illis casibus sic explicatis à Præside quam breuissimè, & eo modo, qui seruandus est in disputationibus casuum, proponantur ijsdem de rebus dubitationes, respondente vno ex præmonitis, & ipso tandem, quid sentiendum sit, ad extremum edocente.* Exponendæ, & disputandæ sententiæ.

10 *Si quid verò alicui occurrat extra ordinariam harum collationum materiam: defe-* Extra ordinaria

collationũ materia. *ratùr, ſi nihil obſtat, ad præſidem, vt in proxime futura collatione agitetur.*

REGVLAE PROFESSORIS PHILOSOPHIÆ.

1 * QVONIAM artes, vel sciẽtiæ naturales ingenia disponũt ad Theologiam, & ad perfectam cognitionem, & vsum illius inseruiunt, & per se ipsas ad eũdem finem iuuant: eas, qua diligentia par est, præceptor in omnibus sincerè honorem, & gloriam Dei quærendo, ita tractet, vt auditores suos, ac potissimum nostros ad Theologiam præparet, maximeq; ad cognitionem excitet sui Creatoris. Finis. * p.4.c.12. §. 3. & 3. cõg.can.9

2 In rebus alicuius momenti * ab Aristotele non recedat, nisi quid incidat à doctrina, quam academiæ vbiq; probant, alienum, multo magis si orthodoxæ fidei repugnet: aduersus quam si quæ sunt illius, aliusue philosophi argumenta, strenue refellere studeat iuxta Lateranense Concilium. Sequẽdus Arist. sed quatenus. * p.4.c.14. §. 3. & 5. cõg.de.55

3 * Aristotelis interpretes male de Christiana religione meritos non sine magno delectu, aut legat, aut in scholam proferat; caueatque, ne erga illos afficiantur auditores. Aucto. male de xp̃na fide meriti * 3 cõg ca. 8 & 5. cõg.

Auerroes. 4 * *Eam ob rem nec Auerroïs (idem de eiusmodi alijs iudicium) digressiones in separatum aliquem tractatum conferat; et, si quid boni ex ipso proferendum sit, sine laude proferat, et, si fieri potest, id eum aliunde sumpsisse demonstret.*

* 5. Cong. decr. 55.

Nulli sectę adherēdū. 5 *Nulli sectæ vt Auerroistarum, Alexandræorum, & similium vel se, vel suos addicat: nec Auerrois, aut Alexandri, aut ceterorum errata dissimulet: sed inde acrius deprimat eorum auctoritatem.*

S. Thomas 6 *Contra vero de Sancto Thoma nunquam non loquatur honorifice: libentibus illum animis, quoties oporteat, sequendo: aut reuerenter, & grauate, si quando minus placeat, deserendo.*

Phię curs⁹ non minor triennio. 7 *Vniuersam philosophiam * non minus quã triennio prælegat, idque binis quotidie horis, antemeridiana vna, altera pomeridiana, nisi aliter in aliqua vniuersitate constitutum sit.*

* p. 4. c. 15. § 2.

Quãdo ab soluēdus. 8 *Ac proinde, nusquam cursus absoluatur, antequam venerint, aut valde proximæ sint vacationes, quæ sub anni finem dari solent.*

Quæ primo anno tradenda, vel omittēda. 9 §. 1. *Explicet primo anno Logicã, eius summa primo circiter bimestri tradita, non tam dictando, quam ex Toleto, seu Fonseca, quæ magis necessaria videbuntur, explicando.*

§. 2. *In Prolegomenis Logicæ disputet tãtum an sit scientia, & de quo subiecto, & pauca*

quæ-

quædam de secundis intentionibus: plenam de Vniuersalibus disputationē differat in Methaphysicam, contentus hic mediocrem quandam eorum notitiam tradere.

§.3. De Prædicamentis etiam faciliora quædā proponat, quæ fere attinguntur ab Aristotele, cetera in postremum reÿciat annum: de Analogia tamen, & relatione, quoniam frequentissime in disputationes cadunt, quantum satis est, aga' in Logica.

§.4. Librum secundū peribermenias, & ambos priorum libros præter octo, vel nouem prima capita primi compendio percurrat: exponat tamen proprias illis quæstiones, breuissime vero eam, quæ est de contingentibus, in qua nihil de libero arbitrio.

§.5. Atque, vt secundus annus integer rebus physicis tribuatur, in fine primi anni plenior instituatur disputatio de scientia, in eamque conÿciantur prolegomena Physicæ maxima ex parte, vt scientiarum diuisiones, abstractiones, speculatiuum, practicum, subalternatio, diuersus quoque procedendi modus in physicis, & mathematicis, de quo Aristoteles lib. 2. phys. demum quicquid de Definitione dicitur lib. 2. de anima.

§.6. Ex Topicis vero, & Elenchis loci, & fallaciæ cōmodiorem in ordinem redactæ melius explicantur initio Logicæ in summa.

Quæ secũdo. 10.§.1. *Secũdo anno explicet libros octo Physicorum, libros de Cœlo, & primum de Generatione. In octo libris Physicorum compẽdio tradatur textus libri sexti, & septimi, etiam primi ex ea parte, quæ est de antiquorum opinionibus. In octauo libro nihil disseratur de numero intelligentiarum, nec de libertate, nec de infinitate primi motoris; sed hæc in Metaphysicis disputentur, & quidem solum ex sententia Aristotelis.*

§.2. Textus secũdi, tertij, quarti de Cœlo breuiter perstringantur, magna etiam ex parte prætereantur. In his libris non tractentur, nisi paucæ de elementis quæstiones; de Cælo autem dumtaxat de eius substantia, & de influẽtijs, ceteræ Mathematicæ professori relinquantur, vel conferantur in compendium.

§.3. Meteorologica vero percurrãtur æstiuis mensibus vltima pomeridiana scholæ hora, idque siue ab ordinario, si possit, Philosophiæ professore, siue ab extraordinario, nisi aliter fieri commodius videretur.

Quæ tertio. 11.§.1. *Tertio anno explanabit librum secũdum de Generatione, libros de anima, & metaphysicorum. In primo libro de anima veterũ placita philosophorum summatim percurrat. In secundo, expositis sensorijs, non digrediatur in Anatomiam, & cetera, quæ Medicorum sunt.*

§.2.

§. 2. *In Metaphysica quæstiones de Deo, & Intelligētijs, quæ omnino, aut magnopere pendent ex veritatibus diuina fide traditis, prætereantur. Proœmium, ac septimi, & duodecimi libri textus magna ex parte diligēter explicetur: in ceteris libris seligantur ex vnoquoque quidam præcipui textus, tanquam fundamenta quæstionum, quæ ad Metaphysicum pertinent.*

12 *Summopere conetur Aristotelicum textum bene interpretari, in eoque nihilo minus operæ, quam in quæstionibus collocet. Auditoribus etiam persuadeat mutilam valde, ac mancam futuram Philosophiam eorum, quibus id studij in pretio non sit.* Textus Aristotelis maximi faciendus.

13 *Quoties incidit in textus aliquos, admodum celebres, & iactari sæpè solitos in disputationibus, eos accurate perpendat, illustrioribus aliquot interpretationibus inter se collatis, vt, quæ quibus anteferenda sit, ex antecedentibus, & consequentibus possit intelligi, vel ex vi græci sermonis, vel ex aliorum locorum obseruatione, vel ex insigniorum interpretum auctoritate, vel denique ex momentis rationum. Tum demum veniatur ad dubitatiunculas quasdam non nimium exquirendas quidem, sed, si cuius momenti sint, non omittendas.* Qui maxime textus, & quo modo interpretandi.

14 *Magnum etiam quæstionum delectum* Quæstio-

habeat:

nũ delectus & ordo. *habeat: & eæ quidem, quæ non ex ipsa Aristotelis disputatione nascuntur, sed ex occasione cuiuspiam axiomatis, quod is obiter inter disputandum vsurpat, si aliis in libris propriũ locum habent, eò reijciantur; sin minus, continuo post textum ipsum, in quo se obtulerint, explicentur.*

Quæstiones textui interserendæ. 15 *Quæstiones verò, quæ per se ad materiã, de qua disputat Aristoteles pertinent, ne tractentur ante explicatos textus omnes ad propositam rei summam pertinentes; si quidem plures textus hi non sint, quàm vt vna, aut altera lectione possint exponi. Sin autem excurrant longius, vt qui sunt de principijs, de Causis, de Motu: in his, nec fusiores tractatus habeantur, nec totus Aristotelis contextus quæstionibus anteponatur; sed cùm illis ita coniungatur, vt post aliquam textuum seriem quæstiones aliquæ, quæ ex illis existant, interserantur.*

Repetitio in scholis. *p. 4. c. 13. § 3. 16 * *Absolutis lectionibus, aliqui inter se audita recolant per semihoram, circiter deni, vno aliquo ex condiscipulis è Societate, si fieri potest, singulis decurijs præposito.*

Disputationes menstruæ. 17 *Disputationes menstruæ fiant, in quibus argumententur non pauciores, quàm tres mane, totidem à prandio: primus quidem per horam, ceteri vero per ternos circiter quadrantes. Et mane quidem primo loco disputet*

Theo-

*Theologus aliquis (si Theologorum suppetit copia) contra Metaphysicum, contra Physicum Metaphysicus, Physicus contra Logicum; sed à prandio Metaphysicus cum Metaphysico, Physicus cum Physico, Logicus cum Logico. Mane item Metaphysicus; à prandio Physicus vnam, aut alteram * conclusionem confirmabit breuiter, & philosophicè.*

* p. 4. c. 6. § 10.

Summæ tẽpore quatenus disputãdum.

18 *Quo tempore summam logicæ præceptor tradit, nec ipse, nec eius auditores ad has disputationes conueniant. Imo prima, aut altera circiter hebdomada logici nihil disputent, vna fere rerum explanatione contenti: ex quo tempore poterunt in sua claße defendere theses aliquas die sabbathi.*

Disputationes sollẽnes.

19 *Vbi non est nisi vnus philosophiæ magister, ter, aut quater in anno instituat sollemniores aliquas disputationes festo, alioue feriato die; idque eo splendore, atque apparatu inuitatis etiam religiosis, aliisque doctoribus ad argumentandum, vt ex ea re studijs nostris nõ infructuosus aliquis feruor accedat.*

Formæ ratio in disputando.

20 *Sic ab ipso Logicæ initio iuuenes instituantur, nihil vt eos magis pudeat in disputando, quam à formæ ratione deflexiße: nihil ab illis seuerius exigat præceptor, quam disputandi leges, ac statas vices. Itaque qui respondet, repetat primum totam argumentationem, nihil ad singulas propositiones respon-*

ſpondendo; tum iterum propoſitiones, addatq; Nego, vel Concedo maiorem, conſequentiam; interdum etiam diſtinguat; rarò autem vel declarationes, vel rationes præſertim inuitis obtrudat.

PROFESSORIS PHILOSOPHIÆ MORALIS.

1 INTELLIGAT sui instituti nequaquā esse ad Theologicas quæstiones digredi, sed progrediēdo in textu breuiter, docte, & grauiter præcipua capita sciētiæ moralis, quæ in decem libris Ethicorum * Aristotelis habentur, explicare. Officium. * p.4.c.14. §.3.

2 Vbi ab ipsomet philosophici cursus professore Ethica prælegi non solent, exponat, qui Ethica tradit, metaphysicis grauiores huius scientiæ quæstiones; idque per tres quadrantes quotidie, aut semihoram. Tempus huius lectionis.

3 Ethicæ repetitiones saltem decimoquinto quoque die habeantur, quo tempore rector statuerit: etiam si ob eam causam vna esset metaphysica repetitio prætermittenda. Repetitio.

4 Cum metaphysicæ auditores, vel domi priuatas, vel in schola menstruas habent disputationes; propositionem aliquam Ethicam conclusionibus semper adiungant, aduersus quam per quadrantem metaphysicus disputet, qui argumentatur. Conclusiones.

REGVLÆ
PROFESSORIS
MATHEMATICÆ.

1 PHYSICAE auditoribus explicet in schola tribus circiter horæ quadrantibus Euclidis elementa: in quibus postquam per duos mēses aliquantisper versati fuerint, aliquid Geographiæ, vel Sphæræ, vel eorum, quæ libenter audiri solent, adiungat: idque cum Euclide, vel eodem die, vel alternis diebus. Qui auctores quo tēpore quibus explicandi. * p.4.c.12. C.

2 Singulis, aut alternis saltem mensibus ab aliquo auditorum magno Philosophorū, Theologorumque conuentu illustre problema mathematicum enodandum curet; posteaque si videbitur argumentandum. Problema

3 Semel in mense, idque fere die sabbathi prælectionis loco præcipua quæque per eum mensem explicata publicè repetantur. Repetitio.

N

REGVLÆ PRAEFECTI STVDIORVM INFERIORVM.

1 INTELLIGAT se ad id esse delectum, vt omni ope, atque opera Rectorem adiuuet in scholis nostris ita regendis, ac moderandis, vt, qui eas frequentant, non minus * quàm in bonis artibus, in vitæ probitate proficiant. Finis. * p. 4. c. 7. §. 1. & c. 16. §. 4.

2 In rebus, quæ ad morum disciplinam in scholis nostris pertinent, Rectorem tantum; in ijs verò, quæ ad studia, generalem studiorum Præfectum consulat; ab eius præscripto non recedat; nullam consuetudinem, aut receptam tollat, aut nouam introducat. subordinatio generali præfecto.

3 Eidem Præfectò quicquid ab auditoribus Rhetoricæ, & inferiorum facultatum publice Domi, forisque declamabitur tradi curet recognoscendum. Emblemata vero, & carmina, quæ celeberrimis aliquot diebus propalam collocantur à duobus per Rectorem designandis, legantur omnia, atque optima seligantur. Declamationes à quo probandæ.

Magistri obseruandi, & iuuandi.

4 *Regulas Magistrorum inferiorum, & auditorum habeat, & perinde, ac suas sedulo curet obseruandas. Magistros ipsos iuuet, ac dirigat, maximeq; caueat ne quid apud alios, præsertim vero discipulos, de eorum existimatione, atque auctoritate detrahatur.*

Vna docendi ratio.

5 *Magnopere caueat, vt noui præceptores decessorum suorum docendi morem, & alias consuetudines à nostra tamen ratione non alienas sedulo retineant: quo minus externi frequentem magistrorum mutationem incusent.*

Scholæ visendæ.

6 *Quinto decimo quoque die minimum singulos docentes audiat, obseruet, an doctrinæ Christianæ debitum tempus, atq; operam tribuant, an quantum satis est in suo penso tum persoluendo, tum recolendo progrediantur, an denique cum discipulis decore, ac laudabiliter se in rebus omnibus gerant.*

Feriati dies, & horarum mutatio.

7 *Tum festos dies, & vacationes, siue prouincijs omnibus communes, siue suæ proprias præsertim hebdomadarias, tum horas, quibus quoque anni tempore incohandæ scholæ sint, ac finiendæ mature cognoscat, magistrisque significet, quando item discipuli ad publicas supplicationes, aliaque id genus dimittendi; aut aliquid extra ordinem agere iubendi, seu vetandi.*

Quinque scholarũ gradus.

8 §. 1. *Caueat ne gradus, quibus quinque scholæ inferiores videlicet Rhethorica, Humani-*

manitas, & tres Grammaticæ constant vlla ratione permisceantur, vt, si quando classis aliqua ob multitudinem discipulorum ex Prouincialis præscripto geminetur, eundē vtraq; gradum retineat; & si quando plures in vna classe ordines statuantur, ijs gradibus respondeant, qui in regulis professorum describūtur.

§. 2. Quæ distinctio quo melius, faciliusque seruetur, omnia Emmanuelis præcepta tres in libros diuidenda sunt, quorum singuli singularum scholarum sint proprij. Diuisio grammaticæ in tres libros.

Primus liber pro infima claße cōtinebit primum Emmanuelis librum, & breuem introductionem syntaxeos è secundo depromptam.

Secundus liber pro media classe continebit secundum librum Emmanuelis de octo partiū constructione vsque ad figuratam, additis facilioribus appendicibus.

Tertius liber pro suprema classe continebit è secundo libro appendices secundi generis, & à figurata constructione vsque ad extremum, ac librum tertium, qui est de syllabarum dimensione.

Similis autem huic in tres partes, quæ tribus classibus respondeant, diuisio ab ijs etiam prouincijs facienda esset, quæ aliam methodū, quam Romanam sequuntur.

§. 3. Cuiusq; classis librum magister primo ferè semestri absoluet, altero à capite repetet.

quoniam vero infimæ classis liber maior est, quàm explanari vno anno, ac recoli totus possit, ideo bifariam diuiditur. Et expediret quidem pueros non admittere nisi in prima parte bene instructos, vt omnibus secunda pars sicut in ceteris classibus vno anno explicaretur, & repeteretur: verum vbi id fieri non poterit, hæc infima classis diuidenda erit in duos ordines, quorum vni prima pars libri, alteri secunda primo ferè semestri prælegatur, secundo verò semestri vtraque ab initio repetatur; quæ sicubi geminetur; cum in ea duplex sit ordo, vnus poterit magister inferiorem ordinem docere; alter superiorem.

Infimæ clasſis geminus ordo.

Repetitionis vtilitas.

§. 4. Huius repetionis duplex erit vtilitas, prima, quod altius inhærebunt, quæ sæpius fuerint iterata; altera, vt, si qui sint præstanti ingenio, celerius quàm ceteri cursum conficiant, cũ singulis semestribus possint ascẽdere.

Collegiũ quinque clasſium.

§. 5. Vbi igitur quinq; scholæ sunt, seruentur in singulis singuli gradus eo modo, quo descripti sunt in regulis magistrorum, nec in vlla earum plusquam vnus ordo, excepta infima, permittatur.

Quatuor.

§. 6. Vbi sunt quatuor scholæ: vel, sublata Rhetorica, ceteræ quatuor nihil differant ab ijs, quas modo diximus; vel, quod magis placet, suprema sit Rhetorica, seruetque prorsus gradũ in regulis professoris Rhetoricæ descri-

ptum;

ptum; altera sit Humanitatis, itemque seruet gradum in regulis professoris expressum; tertia in duos secetur ordines, quorum superior supremæ classi grammaticæ respondeat, inferior mediæ; quarta denique respondebit infimæ classi, duosque in ordines, vt in eius regulis dicitur, tribui poterit: si superior tantum ordo admittatur, tertia vnum tantum gradum teneat, sitque suprema grammaticæ; quarta vero duos, sitque media, & infima.

§. 7. *Vbi sunt tres scholæ: duæ inferiores retineant gradum modo præscriptum duabus vltimis in Collegio quatuor classium; suprema vero, vel sit pura humanitas, vel in duos diuidatur ordines, quorum superior Rhetoricæ, inferior Humanitati respondeat. Atqui ordo superior non introducetur, nisi consulto rectore, cum bonus numerus discipulorum erit, qui eius ordinis sint capaces, atque ita, vt magister studio, & curæ inferiori ordini debitæ nullo modo desit.* Trium.

§. 8. *Vbi sunt duæ scholæ: inferior duos habeat ordines, quorum alter supremo ordini infimæ classis, alter mediæ classi; superior item duos, quorum alter supremæ classi grammaticæ, alter Humanitati respondeat.* Duarum.

§. 9. *In his etiam scholis, vbi est ordo geminus, eadem erit pro vtroque ordine, quæ dicta est §. 3. annui pensi repetitio. Et quidem,* Repetitio pensi in scholis duorum ord.

vbi fieri posset, vt vtrique sua cuiq; pars primo semestri explicaretur, secundo iteraretur; discipuli per biennium in eadem classe, æquæ progrederentur, atq; in duabus, quæ singulis constarent ordinibus: verum, vbi id difficilius videatur, plus etiam erit temporis tribuendũ.

Quę ibidẽ cõmunia quæ propria.

§. 10. Hoc vt obtineri possit, in his scholis, in quibus ordo erit geminus, omnia præter grammaticæ prælectionem erunt omnibus cõmunia. Ac primum quidem Ciceroniana prælectio communis erit ita, vt faciliora ab inferiore, difficiliora à superiore ordine reposcantur. Deinde thema etiam vnicum dari poterit ita, vt totum ordo superior excipiat, inferior primam solum, vel vltimam partem, quæ sit præceptis illi explicatis accommodata. Denique exercitationes, & concertationes, plerumque omnibus communes esse possunt. Sola ergo grammaticæ prælectio distincta cum sit: aut alterno quoque die singulis ordinibus, aut, tempore bifariam diuiso, sua vtrique quotidie explicabitur, recoleturue.

Noui discipuli.

9. Nullum, quoad eius fieri potest, in discipulorum numerum referat, qui non adducatur à parentibus, aliisue, quibus curæ sit; aut quem ipse non nouerit; aut de quo facile non posit ab aliis sibi iam notis edoceri. Neminem vero eo, quod ignobilis sit, aut pauper, excludat.

Eos

10 *Eos, qui de nouo adueniunt, in hunc ferè modum examinet: roget quænam ſtudia coluerint, & quatenus; deinde ſeorſim aliquid ſcribere, certo argumento propoſito, iubeat; nonnulla item præcepta facultatum, quibus ſtuduerint, exigat; breues aliquas ſententias, ſiue latine conuertendas, ſiue, ſi ſit opus, è ſcriptore quopiam interpretandas proponat.* Eorũ examen.

11 *Quos probe inſtructos, & bonorum morum, aut indolis eſſe cognouerit, admittat; iiſque regulas auditorum noſtrorum oſtendat, vt, quales ſe eſſe oporteat, norint. Eorum nomen, cognomen, patriam, ætatem, parentes, aut eos, in quorum cura ſunt, ecquis diſcipulorum nouerit eorum domos, in libro ſcribat; diemque, & annum, quo quiſque admiſſus eſt, adnotet. Demum vnumquemque in ea claſſe, & cum eo præceptore collocet, qui ipſi conueniat; vt ſuperiore dignus potius, quàm illo indignus videri poſſit.* Admiſsio.

12 *In vltimam claſſem ferè neque admittat iuuenes ætate prouectos, neque puerulos nimium teneros, niſi admodum idoneos; etiam ſi probæ tantũ educationis gratia mitterentur.* Qui nõ admittendi.

13 *Generalis, ſollemniſque promotio ſemel in anno poſt anniuerſarias vacationes faciẽda eſt. Si qui tamen longe excellant, atq; in ſuperiore ſchola magis quàm in ſua profecturi vi-* Promotio.

deantur (quod inspiciendis Catalogis, rogandisque Magistris cognoscet) nequaquam detineantur, sed quocunq; anni tempore post examen ascendant, quamquam à prima classe ad Humanitatẽ propter artem metricam, quæ secundo semestri explicatur, & ab Humanitate ad Rhetoricam propter Cypriani summam vix patet ascensus.

Ad examẽ scribendum.

14 *Ad examen semel, aut, si opus sit, iterũ ab omnibus classibus soluta oratione; à suprema vero Grammaticæ, & Humanitate semel etiã carmine, &, si videatur, semel græcè aliquo dierum interuallo in schola scribẽdum est.*

Examinis leges recitandæ.

15 *Efficiat vt biduo, vel triduo ante examen magistri scribendum examinis causa denuncient, scribendique ad examen leges in fine harum regularum positæ singulis in classibus recitentut.*

Præfectus præsit.

16 *Scribentibus præsit ipse Præfectus, aut alius, quem ipse sibi substituerit, qui, quo die scribendum est, signo dato, argumentum breue potius quàm longum tradat.*

Cõpositiones tribuẽdæ examinatorib⁹.

17 *Cõpositiones in fasciculum ordine alphabeti cõiectas apud se habeat; &, si nihil impediat, diuidat examinatoribus, vt, si videatur, legere, & errata in margine notare possint.*

Examinatores.

18 *Examinatores tres esse oportet. Vnus erit vt plurimum ipse Præfectus; alios duos rerum humaniorum bene peritos, qui si fieri potest*

magi-

magistri non sint, Rector cum Præfecto constituet. In decernendo autem plura horum trium suffragia spectabuntur. Vbi vero ingens est numerus, duo aut plura examinatorum ternaria constitui nihil vetat.

19 *Terni ad examen, aut etiam plures ex classibus præsertim inferioribus euocentur; totidemq; deinceps à magistro, seruato alphabeti ordine, aut alio commodiore, submittantur.* Examinãdorum numerus.

20 *Examinatores in primis perlegant magistri catalogum, & in eo recognoscant adscriptas cuique notas, dum ad examen accidit, conferendo si opus sit cum superioribus eiusdem annis catalogis, vt, quid quisque profecerit, aut profecturus sit, facilius appareat.* Catalogi cognoscẽdi.

21 *Examinis ratio hæc erit, primum suæ quisque compositionis partem, si videatur, recitet: deinde errata corrigere, & eorum rationem reddere iubeatur, præcepto, contra quod peccatum sit, indicato. Postea grammaticis vernaculum aliquid statim latine vertendum proponatur, omnesque de præceptis, & rebus, quæ in quaque schola tradita sunt, interrogentur. Denique breuis, si sit opus, loci cuiuspiam ex libris in schola explicatis interpretatio exigatur.* Examinis ratio.

22 *Postquam cuiusque ternarij examen, recentibus adhuc Examinatorum iudicijs sen-* Quando ferẽda sententia.

tentiæ

tentiæ de interrogatis ferantur, habita compositionis, notæ à magistro additæ, & interrogationis ratione.

Dedubijs. 23 *Ad constituendum de dubijs Præfectus quotidianas eorum scriptiones per interualla exigat; cum iisdem iudicibus conferat, vt eos, si videatur, rursus scribere iubeant, & examinent. Porrò in dubijs ratio ætatis, temporis in eadem classe positi, ingenij, ac diligentiæ habenda erit.*

Silẽtio sententiæ supprimendę. 24 *Peracto demum examine, quid de vnoquoque statuendum sit, silentio supprimatur, nisi quod, antequam publice recitetur, suus cuique magistro catalogus ostendendus erit.*

Inepti. 25 *Si quis sit plane ineptus ad gradum faciendum nullus deprecatori sit locus. Si quis ægre quidem aptus, sed tamen propter ætatem, tempus in eadem classe positum, aut aliam rationem promouendus videatur; id ea conditione, nisi quid obstiterit, fiat, vt, si minus suam magistro probarit industriam, ad inferiorem scholam remittatur, nec in catalogo eius ratio habeatur. Si qui denique ita sint inutiles, vt nec eos promoueri deceat, nec vllus in propria classe fructus speretur; agatur cum Rectore, vt eorum parentibus, aut curatoribus perhumaniter admonitis, locum non occupent.*

Promulgatio. 26 *Publicè promouendorum Catalogus vel ad singulas seorsim classes, vel in aula simul*

ad

ad omnes recitetur. Si qui longè inter cæteros emineant, primi honoris causa nominentur, in cæteris alphabeti, vel doctrinæ ordo seruabitur.

Librorum Catalogus

27 *Ante instaurationem studiorum de Catalogo librorum, qui eo anno explicandi sunt in scholis nostris conficiendo mature referat ad Rectorem, vt res cum Præfecto generali, & cum magistris communicetur, eodemque modo statuatur; si qui forte in anno libri, siue scriptores commutandi sint.*

Librorum Copia.

28 *Efficiat, vt tempestiue cum publicis Bibliopolis agatur, ne librorum, quibus aut in dies vtimur, aut sequentem in annum vsuri sumus tum nos, tum externi, copia desideretur.*

Locorum asignatio

29 *Cuiuslibet anni initio sua singulis auditoribus scamna, & confessores, vel per se, vel per magistros, alumnis etiam, & conuictoribus per eorum moderatores assignet (nisi forte alicubi ex doctrinæ ordine sedendi ordo statuatur) nobilibus quidem commodiora, nostris verò, & alijs item religiosis, si adsint, ab externis separata, neque committat, vt magna aliqua commutatio, se inscio, fiat.*

Priuati studij tẽpus.

30 *Permagni interest, vt auditoribus non modo nostris sed alumnis etiam, vel conuictoribus, & si nihil obstiterit, externis quoque Præfectus per magistros, vel per alios illorum collegiorum Præfectos tempus ita distribuat,*

vt

vt priuati studij hora bene collocent.

Immunitas nulla. 31 *Nullam det cuipiam, præsertim diuturnam, nisi graui de causa, à versibus, & græcis discendis immunitatem.*

Declamationes menstruæ. 32 *Curet vt declamationes menstruæ, quæ publice in Aula à Rhetoribus habentur, superiorum etiam classium frequentia, non modo Rhetorum, & Humanistarum cohonestentur. Ideoq; magistri admoneantur, vt suos quisque auditores inuitent, ex nostris vero nemini abesse liceat, nisi à Rectore potestatē impetrarit.*

Scholarū disputationes. 33 *Consideret quando, qua ratione, & quo conuenire debeant scholæ ad disputandum inter se: nec solum disputādi rationem ante præscribat, sed etiam, dum certatur, præsens ipse sedulo curet, vt fructuose, modeste, pacate gerantur omnia. Eodemque modo Rhetorum, & Humanistarum declamationibus, seu prælectionibus, quas in Gymnasio habere solent, intersit.*

Academiæ. 34 *Ad literarias exercitationes altius imprimendas det operam, vt, si Rectori videbitur, in classibus non modo Rhetoricæ, & Humanitatis, sed etiam Grammaticæ Academiæ instituantur, in quibus statis diebus certisque legibus, quæ in fine libri habentur, vicissim prælegatur, disputetur, aliæque boni auditoris partes agantur.*

Præmia publica. 35 *De præmijs distribuendis, ac declamatione,*

tione, dialogoue tum fortasse habendo, tempestiue superiori in memoriam reuocet. In qua distributione Leges, quæ in fine harum regularum collocantur, seruandæ erunt, & in singulis classibus ante scriptionem promulgandæ.

36 *Det quoque operam, vt præter publica præmia priuatis etiam, quæ Rector suppeditabit, præmiolis vel signo aliquo victoriæ magistri in sua quisque schola discipulos excitent, cum vel aduersarium vincendo, vel totum aliquem librum repetendo, memoriterue reddendo, vel illustre aliquid eiusmodi agendo in dies commeruiße videbuntur.* Priuata.

37 *Suum in vnaquaque classe pro regionum consuetudine publicum Censorem, vel, si Censoris nomen minus placeat, Decurionem maximum, aut Prætorem constituat: qui, vt in honore sit apud condiscipulos, priuilegio aliquo cohonestandus erit; iusq; habebit, magistro approbante, leuiores pœnas condiscipulis deprecandi. Is obseruet, si quis aut ante signum datum ex condiscipulis vagetur in atrio, aut scholam alienam ingrediatur, aut à propria; seu à suo loco discedat; deferat etiam ad Præfectũ; quinam quotidie desiderentur; si quis non discipulus scholam intrarit; demũ si quid, absente, seu præsente magistro, peccetur in schola.* Cẽsor seu Prætor. *p. 4. c. 7. §. 2. & c. 16 §. 1.

38 * *Propter eos, qui tum in diligentia, tum in ijs, quæ ad bonos mores pertinent, peccauerint,* Corrector

rint, & cum quibus sola verba bona, & exhortationes non sufficiunt, Corrector, qui de societate non sit, constituatur; vbi haberi non poterit, excogitetur modus, quo castigentur, vel per aliquem ex ipsis scholasticis, vel alia conuenienti ratione: propter domestica vero delicta non plectantur in schola, nisi rarò, & magna de causa.

Correctionem recusantes.

39 *Qui autem plagas recusant, aut cogantur, si tuto possint: aut, si quando id indecore fiat cum grandioribus, videlicet iis gymnasium nostrum interdicatur, conscio tamen Rectore; sicut & iis, qui frequenter absunt à schola.*

A scholis remouẽdi.

*p.4.c.16. §.5.

40 *Cum nec verba, nec Correctoris officium satis esset; & in aliquo emendatio non speraretur, aliisque esse offendiculo videretur: præstat à scholis eum remouere, quam, vbi parum ipse proficit, & aliis nocet, retinere. Hoc autem iudicium Rectori, vt omnia ad gloriam, & seruitium Dei, vt par est, procedant, relinquetur.*

Coërcẽdi

* Ibidem litera D.

41 *Si casus aliquis acciderit, vbi in remedium offendiculi præstiti, satis non esset à scholis expellere: ad Rectorem referat, vt is videat, quid præterea cõueniat prouidere quamuis, quoad eius fieri poterit, in spiritu lenitatis, pace, & caritate cum omnibus conseruata, sit agendum.*

Reditus

42 *Reditus ad scholas nostras nemini pateat eorum, qui, vel semel eiecti sunt, vel vltro sine legitima causa discesserunt; quin prius Rector admoneatur, cuius erit, quid expediat, iudicare.*

Reditus ad scholas nemini pateat.

43 *Nihil in atrio, nec in scholis, etiam superioribus patiatur armorum, nihil ociosorũ, nihil concursationum, atque clamorum; * nec iuramenta, nec iniurias verbo, aut facto illatas, nec inhonestum, aut dissolutum quid in eis permittat; si quid acciderit componat statim, & cum Rectore agat si quid est, quod atrij quietem vllo modo perturbet.*

Atrij quies

* p. 4. c. 16. §. 4.

44 *Non modo toto scholarum tempore in atrio, siue in conclaui, vnde atrij prospectus pateat, sit assiduus; verum etiam scholas ante datum signum ad ingrediendum interdum lustret, semperque ad atrij ianuam cunctis exeuntibus præsto sit.*

Atrium, & scholæ lustrandæ.

45 *Curet vt scholarum ingressus in templum, egressusue strepitu careat; & nunquam nisi præsente aliquo magistrorum, aut etiam pluribus missam audiant; cui non modo omnes quotidie religiose intersint, sed etiam recte, atque ordine distributi.*

Tẽplum, & Missæ.

46 *Diebus, & horis ad excipiendas discipulorum confessiones constitutis, videat vt confessarij tempestiue adsint: templum ipse per id tempus ingrediatur identidem, curetque, vt mode-*

Confessio

modeſte, ac pie ſe pueri gerant.

Schola nō euocandi. 47 *Ne ipſe quidem Præfectus niſi parcè præſertim prælectionum tempore è ſcholis diſcipulos euocet: ſi quid in ea re peccetur ab alijs Rectorem edoceat.*

Diſcipulorum opera nō vtēdū. 48 *Nullo autem tēpore diſcipulorum opera, aut ad ſcribendum, aut ad vllam rem aliā vtatur, aut alios vti ſinat.*

Regulę palam collocandæ. 49 *Regulæ omnium externorum diſcipulorum communes in loco, vbi publice legi poſſint, & in quauis præterea claſſe propalam ſunt affigendæ, & cuiuſque fere menſis initio in Rhetorica, cæteriſq; inferioribus recitādę.*

Vices præfecti generalis. 50 *Vbi non erit Præfectus ſtudiorum ſuperiorum, curam ſubeat ipſe, Rectore probante recognoſcendi ea, quæ publice declamantur, & libros noſtris ſcholaſticis eodem conſcio Rectore diſtribuendi.*

SCRIBENDI AD EXAMEN LEGES.

1 INTELLIGANT omnes, ipso scriptionis die si qui, nisi grauibus distenti causis, desiderentur, eorum in examine nullam habitum iri rationem. Scriptioni intersint.

2 Mature veniendum ad scholam, vt scribendi argumentum, & ea, quæ tum Præfectus per se, vel per alium traditurus est, fideliter excipiant, absoluantq; omnia intra finem scholarum. nam post inductum silentium, nemini cum aliis, ne cum Præfecto quidem ipso, siue cum eo, quem ipse sibi substituerit, loqui licitum fore. scribendi tempus.

3 Accedere oportet instructos libris, cæterisque rebus ad scribendum necessariis, ne ab vllo quidquam petere inter scribendum necesse sit. Apparat⁹.

4 Apposite ad vnuscuiusque classis gradũ, dilucideque scribendum, & ex thematis verbis, modisque præscriptis. Ambigue scripta in deteriorem partem acceptum iri; verba etiam Forma.

 omissa,

omiſſa, vel temere immutata difficultatis euitandæ cauſa pro erratis fore.

Cauẽdum à confeſſoribus.

5 Cauendum à Confeßoribus: nam, ſi duæ forte compoſitiones ſimiles ac geminæ reperiantur, vtramque habitum iri pro ſuſpecta; cum vter ab vtro furatus ſit, exploratum eſſe non poſſit.

Egreſſus è ſchola.

6 Ad fraudes euitandas, ſi cui forte poteſtatem exeundi, poſtquam ſcribi cœptum ſit, dare neceſſitas cogat; is & argumentum ſcriptionis, & quicquid ſcripſerit apud Præfectum relinquat, ſiue apud eum, qui tum ſcholæ præeſt.

Scriptionis traditio.

7 Compoſitione abſoluta, ſuo quiſque loco, quæ ſcripſit, diligenter recolat, caſtiget, expoliat quantum velit: nam, ſimul atque compoſitio tradita Præfecto ſit, ſi quid deinde correctum opporteat, haud quaquam redditum iri.

Adſcribẽdũ nomẽ.

8 Ritè complicanda, vt Præfectus iuſſerit, ſua vnicuique compoſitio, atque in tergo nomen tantum ſcriptoris cum cognomine latine adſcribendum: quo facilius compoſitiones omnium in alphabeti, ſi libeat, ordinem redigi poſſint.

Scriptionis abſolutio.

9 Cum ſuam quiſq; compoſitionem redditurus accedit ad Præfectum, ſecum ſuos habeat libros, vt, ea tradita, ſtatim ſilentio exeat è ſchola: ceteri verò, alijs diſcedentibus, loca non mu

tent;

tent; sed compositionem, quo cœperint loco, perficient.

10 *Si quis tempore ad scribendum attributo non absoluerit; eam ipsam partem, quam scripserit tradet. Idcirco probe intelligi ab omnibus oportebit, quantum temporis ad scribendum concedatur, quantum ad describendum, & recognoscendum.* Tempus.

11 *Denique cum ad examen accedunt, libros, qui explicati sint eo anno, de quibus interrogandi sunt, afferant: dumque vnus interrogatur, ceteri, qui adsunt, diligenter attendant; verum neq; annuant aliјs, neque corrigant, nisi rogati.* Accessus ad examē.

LEGES PRAEMIORVM.

1 RHETORICAE octo præmia proponentur, duo solutæ orationis latinæ, duo carminis; duo solutæ orationis græcæ, totidẽ græci carminis. Sex item, sed eodem plane ordine in Humanitate, & in prima classe Grammaticæ, relicto scilicet græco carmine; cuius infra Rhetoricam fere non est vsus. Quatuor deinceps in omnibus alijs inferioribus, relicto etiam latino carmine. Vnus præterea, aut alter in singulis classibus, qui optime omnium Christianam doctrinam recitauerit, præmio donetur. Poterunt tamen vbi ingens, aut paruus est numerus discipulorum, plura vel pauciora dari, dummodo potior semper solutæ orationis latinæ ratio habeatur. Præmiorũ numerus.

2 Scribendi certamen in distinctos dies diuidatur, ita vt alius dies orationi latinæ, alius scribendis versibus, alij item duo dies græcæ orationi, ac versibus tribuantur. Scriptionum dies.

3 Omnes in suam quisq; scholam diebus, & horis ad scribendum constitutis conueniant. Cõstitutæ horæ.

Egressus & colloquium interdicitur

4 *Accepto scribendi argumento, ante absolutam scriptionem, ac traditam, nemo è sua schola egrediatur; neque cum alio intra, siue extra gymnasium colloquatur: si egredi, facta tamen potestate, necesse sit; argumentum, & quicquid scripserit apud eum, qui tum scholæ præest, relinquatur.*

Tempus vt prorogandum.

5 *Si quis longius spatium ad rem accuratius perficiendam expetit: is, modo ne pedem è schola efferat, neque vltra occasum solis tempus proroget, quamdiù voluerit, maneat.*

Scriptiones obsignandæ.

6 *Suam quisque scriptionem accuratè descriptam, aliquo addito, quo maluerit, signo, sine nomine tamen, cum discedere volet, gymnasij Præfecto, vel alteri, quem ipse sibi substituerit, reddat: aliam item chartam, in qua cum nomine, & cognomine sit idem signum expressum diligenter obseratum, ne nomen inspici possit, eidem tradat.*

Tutò asseruandæ.

7 *Gymnasij cuiusque Præfectus omnia sedulò, & fideliter asseruet: neque chartas nomina continentes, priusquam factum sit iudicium, resignet.*

Iudices.

8 *Iudices tres & docti, & graues, quorum aliquis externus esse poterit, si loci postulet consuetudo, qui nesciant, cuius quæque sit scriptio, deligantur. Hi perlectis omnibus scriptis, & re diligenter inspecta, plurium suffragio omnes ordine victores, & eorum quoque,*

qui ad victores proxime accesserunt, vnum, aut alterum in vnoquoque genere declarent.

9 *In Iudicio, cuius melior erit orationis forma is ceteris omnibus, licet plurima scripserint, anteferatur. si qui genere ipso, & stylo pares in scribendo erunt, plura paucioribus anteponantur. Si in hoc etiam sint pares, qui orthographia præstiterit, victor sit. Si orthographia & ceteris rebus pares fuerint, ei, qui elegantius expresserit literarum notas, præmium adiudicetur. Si pares omninò sint, vel diuidatur præmium, vel geminetur, vel sorte ducatur. Si quis in omnibus generibus scribendi ceteros vicerit, is etiam omnium generum præmia consequatur.* Iudicij forma.

10 *Iudicio perfecto Præfectus cum Rectore, & Præfecto generali chartas, in quibus nomina certantium cum signis adscripta erunt, resignet: nomina victorum è signis diligenter; ne erret, inuestiget; cognita nemini, præterquam Magistris, enunciet.* Nomina resignāda.

11 *Constituto deinde die, quanto maximo fieri poterit apparatu, & hominum frequentia, nomina Victorum publice pronuncientur, & in medium procedentibus præmia, cuique sua, honorificè diuidantur. Si quis non aderit, nisi potestatem iustis de causis, quæ Rectori probentur, acceperit à Præfecto, præmium vel optimo iure sibi debitum amittat.* Præmiorū apparatus

Vnum-

Distributio.

12 *Vnumquemque Victorem præco euocabit hoc fere modo: Quod felix faustumque sit rei literariæ, omnibusque nostri gymnasij alumnis primum, secundum, tertium, &c. præmium solutæ Orationis latinæ, græcæ, Carminis latini, græci, &c. meritus, & consecutus est. N. tum victori tradat præmium, nec fere sine aliquo ad rem maxime apposito carmine breuissimo, quod statim si commode fieri possit à cantoribus repetatur. Ad extremum addat idem præco, si qui proximè accesserint, quibus aliquid etiam præmij loco dari licebit.*

Fraudum pœna.

13 *Contra has leges si quis peccauerit, aut fraudem vllam commiserit, eius scriptionis nulla ratio habeatur.*

REGVLÆ COMMVNES PROFESSORIBVS CLASSIVM INFERIORVM.

1 ADOLESCENTES, qui in Societatis disciplinam traditi sunt, sic Magister instituat, vt vna * cum literis mores etiã Christianis dignos in primis hauriãt. * Feratur autem eius peculiaris intentio tam in lectionibus, cum se occasio obtulerit, quàm extra eas, ad teneras adolescentium mentes obsequio, & amori Dei, ac virtutum, quibus ei placere oportet, præparandas: sed præcipue ea, quæ sequuntur, obseruet.

Finis.

* p. 4. c. 7. §. 2.

* p. 4. c. 16. §. 4.

2 * Orationem breuem ante scholæ initium dicat aliquis ad id institutam, quam Præceptor, & discipuli omnes aperto capite, & flexis genibus attentè audient: ante lectionis vero initium ipse Præceptor signo Crucis se muniat aperto capite, & incipiat.

Oratio ante lectionem.

* Ibidẽ & C.

3 Missæ & concioni curet vt intersint omnes, * missæ quidem quotidie, * concioni vero diebus festis: ad quam præterea bis saltem singu-

Missa & Concio.

* ibid. §. 1.

* p. 4. c. 7. §. 2.

ſingulis hebdomadis eos in Quadrageſima mittat, aut etiam pro regionis conſuetudine ducat.

Doctrina Chriſtiana.

* p. 4. c. 7. §. 2. & c. 16. §. 2.

4 **Doctrina Chriſtiana in claſſibus præſertim grammaticæ, vel etiam in alijs, ſi opus ſit, feria ſexta, aut Sabbatho ediſcatur, ac memoriter recitetur: niſi forte alicubi, & à nouis diſcipulis etiam ſæpius recitanda videretur.*

Adhortatio.

5 *Piam cohortationem, vel doctrinæ explicationem feria item ſexta, aut Sabbatho habeat per ſemihoram: hortetur autem potiſſimum ad orandum Deum quotidie, præcipue vero ad Coronam B. Virginis, aut Officiũ quotidie recitandum, ad excutiendam conſcientiam veſperi,* * *ad ſacramenta Pœnitentiæ, & Eucharistiæ frequenter, ac rite obeunda, ad vitandas noxias conſuetudines, ad vitiorum deteſtationem, ad virtutes denique colendas Chriſtiano homine dignas.*

*p. 4. c. 7. §. 2.

colloquia ſpiritualia

* p. 4. c. 4. §. 6.

6 *Priuatis etiam* * *colloquijs eadem ad pietatem pertinentia inculcabit, ita tamen, vt nullum ad religionem noſtram videatur allicere: ſed ſi quid huiuſmodi cognouerit, ad confeſſarium reijciat.*

Litaniæ & deuotio B. Virginis.

7 *Litanias Beatiſsimæ Virginis Sabbatho ſub veſperum in ſua claſſe recitari iubeat, vel, ſi moris ſit, in templum ad eaſdem cum ceteris audiendas ducat: pietatem vero in eandem Virginem & Angelum etiam Cuſtodem diſci-*

discipulis diligenter suadeat.

8 *Lectionem spiritualem præsertim de sanctorum vitis vehementer commendet: contra verò non solum ipse * ab impuris scriptoribus, & omnino in quibus sit aliquid, quod bonis moribus nocere queat, iuuentuti prælegendis abstineat; sed ab iisdem etiam extra scholam legendis discipulos quam maxime potest deterreat.* Lectio spiritualis. *p. 4. c. 5. E.

9 *Confessiones * singulis mensibus vt à nemine omittantur efficiat: iubebit autem eos tradere suum in schedula descriptum nomen, cognomen, & classem Confessariis; vt schedulas postea recognoscens, quinam defuerint, intelligat.* Confessio *p. 4. c. 16. §. 1.

10 *Oret Deum sæpe pro suis discipulis, eosque religiosæ vitæ suæ exemplis ædificet.* Orandũ ꝑ discipulis.

11 *Præfecto horum studiorum obtemperabit in iis quæ ad hæc studia, & scholæ disciplinam pertinent: quo inconsulto, neque vllum in scholam admittet, aut dimittet, nec librum vllum suscipiet explicandum, nec vllam cuiuis à communibus scholæ exercitationibus immunitatem dabit.* Præfecto obtemperandum.

12 *Scholæ omnes in suo se gradu contineãt, & de Rhetorica quidem, & humanitate dicetur seorsim; * Grammaticæ vero tres scholæ esse debent, quibus eiusdem quidam quasi cursus absoluatur. Omnia proinde Emmanuelis* Gradus cuiusq; scholæ. *p. 4. c. 13. B.

 præ-

præcepta tres in partes diuidenda sunt, quarum singulæ singularum scholarum sint propriæ, ita tamen vt in vnaquaque classe ea semper, quæ in schola proxime inferiore tradita sunt, recurrantur, prout in cuiusq; Magistri regulis indicabitur.

Grecæ grãmaticæ diuiso.

13 *In Græca etiam grammatica hæc fere diuisio erit. Prima pars à primis elementis ordiendo simplicia nomina, verbum substantiuum, & verba item simplicia complectitur. Secunda nomina contracta, verba circumflexa, verba in Mi, & faciliores formationes. Tertia reliquas partes orationis, seu quæcunque rudimentorum nomine continentur, exceptis dialectis, ac difficilioribus annotatiobus. Quarta, quæ humanitati tribuitur, omnẽ syntaxim. Quinta denique pars, quæ est Rhetoricæ, artem metricam.*

Diuisio tẽporis.

14 *Diuisio temporis, quod in Rhetorica binis minimum horis, in humanitate vero, & ceteris scholis duabus & dimidiata mane, totidemq; à prandio, binis item minimum die vacationis definitur, eadem semper esse debebit; vt certum sit, quæ horæ quibus exercitationibus impendantur.*

Quatenus comutãda

* p.4.c.13. §.2.

15 *Harum tamen exercitationum ordo ad Prouincialis præscriptum* pro loci consuetudine immutari potest: dummodo eadem omninò, eademque spatia temporis illis in cuiusq;*

iusq; magistri regulis assignata retineantur, & in semel cœpto constantia seruetur.

16 Si festus dies inciderit in Sabbathum, eius diei exercitationes in antecedẽtem diem reuocentur, vel omittantur. Dies fest. in Sabbatũ incidẽs.

17 Eadem diuisio die vacationis erit, vbi non assignantur propriæ exercitationes: singulæ enim, quæ alijs diebus fiunt, pro portione contrahendæ, aut earum aliqua in Orbem prætermittendæ, tempusque aliquod concertationi relinquendum. Die vacationis quę diuisio.

18 Latine loquendi vsus seuere in primis custodiatur, ijs scholis exceptis, in quibus discipuli latine nesciunt; ita vt in omnibus, quæ ad scholam pertinent, nunquam liceat vti patrio sermone notis etiam adscriptis, si qui neglexerint: eamq; ob rem latine perpetuo Magister loquatur. Latine loquendi vsus.

19 Memoriæ traditas prælectiones discipuli Decurionibus recitent, de quorum officio infra regula 36. dicetur, nisi forte alius placeat mos in Rhetorica: ipsi vero decuriones Decurioni maximo vel Magistro persoluent. qui Magister aliquot quotidie ex desidiosis fere, quiq; serius ad ludum venerint, recitare iubeat ad explorandam decurionum fidem, omnesq; in officio continendos. Sabbatho audita per vnã vel etiam plures hebdomadas publice memoriter reddantur. libro autem Memoriæ exercitatio.

 abso-

absoluto deligi poterunt interdum, qui illum è suggestu ab initio pronuncient non sine præmio.

Scriptiones afferẽdæ.

20 *Scriptiones afferendæ in classibus grammaticæ quotidie præter diem Sabbathi; in ceteris solutæ quidem orationis quotidie præter diem vacationis, & Sabbathi, carminis vero bis tantum, proximo scilicet post dominicum, & vacationis diem; græci demum Thematis saltem semel quo die Magistro libuerit à prandio.*

Corrigendæ.

21 *Scriptiones corrigendæ ferme priuatim, & submissa voce cum vnoquoque discipulorum, vt ijs interim stylum exercendi tempus detur: Expedit tamen quotidie aliquot exempla, modo ex optimis, modo ex deterrimis, tum initio, tum in fine publice recitare, atq; perpendere.*

Corrigendi ratio.

22 *Modus corrigendæ scriptionis in vniuersum est indicare, si quid contra præcepta peccatum sit; interrogare, quomodo emendari possit; iubere, vt æmuli, statim vt aliquid deprehenderint, publice corrigant, præceptumq; contra quod peccatum est, proferant; laudare denique, si quid apte perfectum sit. Hoc autem dum publice peragitur, primum discipuli scriptionis exemplum (quod semper præter id, quod magistro describitur, afferendum est) secum ipsi legant, & emendent.*

23 *Quotidie scriptiones singulorum à magistro corrigi oporteret, cum præcipuus, & maximus inde fructus existat: si tamen multitudo non patiatur, corrigat quamplurimas potest, ita vt quos vno die discipulos præteriit, altero vocet. Eam ob causam diebus præsertim, quibus carmina afferuntur, scriptiones aliquas æmulis emendandas dispertiat (quod quo commodius fiat, vnusquisque non suum tantum, sed etiam æmuli nomen à tergo scriptionis inscribat) aliquas ipse Magister pomeridiano tempore, dum memoriter recitatur, aliquas, si libuerit, domi corrigat.* Corrigendæ quamplurimæ.

24 *Exercitationes varias, dum scripta corrigit, pro scholæ gradu, modo hanc, modo illam imperet: nulla enim re magis adolescentium industria, quam satietate languescit.* Exercitationes inter corrigendum.

25 *Repetitio prælectionis tum hesternæ, tum præsentis eodem se habeat modo, fiatque vel ab vno tota, vel potius à pluribus per partes, vt omnes exerceantur: repetantur autem præcipua, & vtilissima primum fere à prouectioribus, deinde etiam ab aliis; idq; vel continenti oratione, vel ad singulas Magistri interrogationes interrupta, æmulo inter repetendum corrigente; si alter erret, vel, si cunctetur, anteuertente.* Repetitio.

26 *Die Sabbathi omnia, quæ per hebdomadam prælecta sunt, recolantur. Quod si qui* Repetitio die Sabbathi.

interdum profiteantur de ijs omnibus, vel de toto libro se responsuros, ex ijs aliquot delectos reliqui binis, ternisue lacessant interrogationibus non sine præmio.

Prælectio. 27 *In prælectionibus veteres solum auctores, nullo modo recentiores explicentur: multum autem proderit, si Magister non tumultuario, ac subito dicat, sed quæ domi cogitate scripserit; totumq; librum, vel orationem, quam præmanibus habet, ante perlegerit: forma autem prælectionis hæc fermè erit.*

Primum totam continenter pronunciet, nisi aliquando in Rhetorica, & humanitate longior esse debeat.

Secundo breuissime argumentum exponat, & connexionem, vbi erit opus, cum ijs, quæ antecesserant.

Tertio vnamquamq; periodum prælegens, si quidem latine interpretetur, obscuriores explanet, vnam alteri nectat, ac sententiam non quidē inepta metaphrasi vnicuiq; verbo latino alterum verbum latinum reddendo, sed eādem sententiam apertioribus phrasibus declarando aperiat: si vero vulgi sermone; seruet quoad fieri potest collocationem verborum; sic enim numero assuescūt aures. Quod si vulgare idioma non patitur, prius ad verbum fere omnia, postea ad vulgi consuetudinem explicet.

Quarto à capite recurrēs, nisi malit ipsi explica-

plicationi inserere, obseruationes tradat cuiq; scholæ accommodatas; quas vero excipiẽdas censuerit, quæ multæ esse non deberẽt, vel interrupte inter explicandum, vel seorsim, prælectione iam habita, dictet: vtile autem solet esse, vt grammatici nihil scribant, nisi iussi.

28 *Historici & Poetæ prælectio illud habet peculiare, quod historicus celerius fere excurrendus; in poeta sæpe oratoria paraphrasis accuratè facta plurimum decet: faciendumque vt discipuli poetæ, oratorisq; stylum internoscere consuescant.* Prælectio historici, & poetæ.

29 *In prælegenda tum Cypriani Rhetorica, tum Arte metrica, tum latina, græcaue Grammatica, & horum similibus ad præcepta spectantibus, res ipsæ potius quam verba perpendenda sunt. In Grammaticæ verò præsertim inferioribus classibus, cum incidit aliquid difficilius, illud ipsum vno, aut pluribus diebus recolatur, aut faciliora quædam ex alijs Grãmaticæ partibus interponãtur, repetanturue.* Prælectio præceptorum.

30 *Scribendi argumentum non dictandum ex tẽpore, sed meditato, & fere descripto, quod ad imitationẽ Ciceronis quantum fieri potest, & ad normã cuiusdam narrationis, suasionis, gratulationis, admonitionis, aliarũq; id genus rerũ dirigatur: & quidẽ tum latina lingua, tũ patria scribẽdum esset, vbi dictatur ad verbũ. Dictatũ porro statim Magister iubeat recitari,* Scribendi argumentum.

expli-

explicet, si quid forte difficilius; phrases, aliaque præsidia subministret; semperque, excepto Rhetore, inter dictandum admoneat, quomodo quæuis pars conscribenda sit, & interpurgenda. Aliquid verò extraordinarium solito amplius præscribendum est, cum plures dies festi incidunt, vel cum vacationes, tum maiores, tum minores indicuntur.

Concertatio.

31 *Concertatio, quæ vel Magistro interrogante, æmulisque corrigentibus, vel ipsis inuicem æmulis percontantibus fieri solet, magnifacienda, & quoties tempus permittit vsurpanda, vt honesta æmulatio, quæ magnum ad studia incitamentum est, foueatur. Poterunt autem vel singuli, vel plures ex vtraq; parte committi, præcipue ex magistratibus; vel vnus etiam plures lacessere. priuatus fere priuatum petet, magistratus magistratum; priuatus etiam interdum magistratum, eiusq; dignitatem, si vicerit, siue aliud præmium, aut victoriæ signum consequi poterit, prout scholæ dignitas, & locorum ratio postulabit.*

Extraordinariæ exercitationes

32 *Extraordinariæ exercitationes vtilitatem magnam habent, in quibus illud vniuerse dicendum est, ea, quæ publice pronunciabuntur, vt non memoria solum discipulorum, sed ingenium etiam excolatur à Magistro expolienda quidem diligenter, nunquam tamen de integro facienda; eademque de versibus,*

qui

qui in publico proponuntur; ratio est. Laborandum etiam, vt vocem, gestus, & actionem omnem discipuli cum dignitate moderentur.

33. Prælectio vel græca, latinaue oratio aut carmen in Rhetorica quidem, & Humanitate alternis fere Sabbathis, vna schola alteram inuitante; habeatur; in reliquis sola prælectio non tam habeatur, quam audita ex cathedra repetatur, nullis inuitatis, nec nisi singulis mensibus. Prælectio seu declamatio in schola.

*34. * Concertatio cũ proxima classe erit aliquoties in anno, quo die Præfecto studiorum inferiorum visum fuerit, per horam fere de ijs tantum rebus, quæ vtrique classi communes sunt, vtroque moderante Præceptore. Bini, terniue, aut plures disputabunt ex optimis vtriusque classis discipulis, vel ex condicto ad singulas interrogationes, responsionesque antea instructi; vel ex ingenio quicquid libeat percontantes; vel dubitationes ab vno propositas; præsertim de Rhetorica, impugnantes.* Concertatio cum proxima classe. *p. 4. c. 13. §. 3.

35. Magistratus eligendi præmijsque etiam si videbitur afficiendi, nisi id alicubi in Rhetorica minus necessarium videretur, singulis fere, aut alternis mensibus: ad eam rem semel soluta oratione, semel etiam, si videatur, in superioribus classibus carmine græceue scribãt in schola toto scholæ tempore; nisi in Inferio- Magistratus.

ribus melius videantur semihoram concertationi relinquere. Qui omnium optime scripserint, summo magistratu; qui proxime accesserint, alijs honorum gradibus potientur: quorũ nomina, quo plus eruditionis res habeat, ex Græca, Romanaue Republica, militiaue sumantur. Duas autem fere in partes ad æmulationẽ fouendam schola diuidi poterit, quorum vtraque suos habeat magistratus alteri parti aduersarios, vnicuiq; discipulorũ suo attributo æmulo. Summi autem vtriusq; partis magistratus primum in sedendo locum obtineant.

Decuriones.

36 *Decuriones etiam à Præceptore statuãtur, qui memoriter recitantes audiant, scriptaq; Præceptori colligant, & in libello punctis notent, quoties memoria quemque fefellerit, qui scriptionem omiserint, aut duplex exẽplum non tulerint, aliaque, si iusserit Præceptor, obseruent.*

Ad examẽ præparatio.

37 *Ad promotionem generalem vno ferme ante examen mense strenue discipuli in præcipuis quibusq; rebus in omnibus classibus, excepta fortasse Rhetorica, exerceantur. Quod, si quis longe intra annum excelleret, de eo Magister referat ad Præfectum, vt priuatim examinatus gradum ad superiorem scholam facere possit.*

Catalog^9.

38 *Catalogum discipulorum alphabeti ordine conscriptum Præfecto tradat, quem Ca-*

talogum

talogum interdum in anno recognoscat, vt, si quid sit opus, immutari queat: accuratissime vero, cum generale discipulorum examen impendet. In eo autem Catalogo quamplurimos potest discipulorum gradus distinguat, videlicet Optimos, Bonos, Mediocres, Dubios, Retinendos, Reijciendos, quæ notæ numeris significari possent. 1. 2. 3. 4. 5. 6.

39 *Disciplinam omnem nihil æque continet atq; obseruatio regularum. Hæc igitur præcipua sit magistri cura, vt discipuli tum ea, quæ in eorum reglis habentur, obseruent, tum ea, quæ de studijs dicta sunt, exequantur. Quod spe honoris, ac præmij, metuq; dedecoris facilius, quam verberibus consequetur.* Disciplinæ cura.

40 *Nec in puniendo sit præceps, nec in inquirendo nimius; dissimulet potius, cum potest sine cuiusquam damno: neq; solum* * *nullum ipse plectat (id enim per correctorem præstandum) sed omnium à contumelia dicto, factoue inferenda abstineat; nec alio quempiam, quam suo nomine vel cognomine appellet: pœnæ etiã loco aliquid literarium addere vltra quotidianum pensum vtile interdum erit. Insitatas autem & maiores pœnas ob ea præsertim, quæ extra scholam deliquerint, sicut eos, qui plagas recusant, præsertim si grandiores sint, ad Præfectum reijciat.* Puniendi ratio. * p. 4. c. 7. §. 2. D.

41 *Assiduitatem maximè à discipulis re-* Assiduitas.

quirat

quirat nec proinde ad publica spectacula siue ludos eos dimittat: si quis abfuerit, aliquem ex condiscipulis, vel alium ad eius domum mittat; & , nisi idoneæ afferuntur excusationes, absentiæ pœnam sumat. Qui plures dies sine causa abfuerint ad præfectum remitti nec sine eius consensu recipi debent.

Confessionum dies.

42 *Ne Confessionum causam quicquam remittatur ex iis, quæ scholarum propria sunt, terni, vel plures vbi sit opus initio mittantur ad confitendum: deinde, vt singuli redeunt, ita ex ceteris singuli, biniue submittantur, nisi forte alicubi ad confessionem simul omnes ire consueuerint.*

Silentium & modestia.

43 *Silentium & modestiam seruandam inprimis curet, vt nemo per scholam vagetur, nemo locum mutet, nemo vltro citroque munera schedasue mittat; vt à schola non egrediantur, præsertim duo, vel plures simul.*

Egressus è schola.

44 *Cauendum est, ne facile præsertim prælectionis tempore à quopiam discipuli euocentur: vt confusio etiam, & clamor in egressu præcipue vitetur, Magistro, siue è suggestu, siue ad Ianuam spectante, proximi quiq; valuis primi exeant; vel alia ratione curetur, vt modeste omnes, & silentio egrediantur.*

Academiæ

45 *Academias instituat si Rectori videbitur ex regulis, quæ propterea seorsim conscriptæ sunt, ad quas discipuli maxime festis*

diebus

diebus vitandi otij, & malarum consuetudinum causa conueniant.

46 *Si necesse videretur discipulorum causa cum eorum parentibus interdum loqui, Rectori proponat, an ij per Praefectum, vel alium accersendi sint, vel etiam, si personae dignitas postulet, conueniendi.* Agere cũ discipulorum parẽtibus.

47 *Familiarem non se vni magis, quàm alteri ostendat; cum ijsque extra scholae tempus non nisi breuiter, ac de rebus serijs, loco etiam patenti, hoc est non intra scholam, sed pro scholae foribus, aut in atrio, aut ad ianuã Collegij, quo magis aedificationi consulat, colloquatur.* Familiaritas & colloquia.

48 *Nemini paedagogum inconsulto Rectore proponat nec à paedagogis permittat alijs domi praelectionibus onerari discipulos, sed tantum auditas exigi.* Pedagogi.

49 *Nullius opera vtatur in describendo, aut in aliquo, quod ad vsitatas scholae exercitationes non pertineat; nullaq; in re illos pro schola sumptum facere patiatur.* Nullus ꝑ schola sũptus.

50 *Sit denique in omnibus diuina aspirante gratia* diligens, & assiduus, & profectus studentium tum in lectionibus, tum in alijs literarijs exercitationibus studiosus. Contemnat neminem, pauperum studijs aeque ac diuitum bene prospiciat, * profectumq; vniuscuiusque e suis scholasticis speciatim procuret.* Profectus studentiũ. *p. 4. c. 6. §. 6. *p. 4. c. 13. §. 3.

REGVLÆ PROFESSORIS RHETORICÆ.

1 GRADVS huius scholæ non facile certis quibusdā terminis definiri potest: ad perfectam enim eloquentiā informat, quæ duas facultates maximas, oratoriam, & Poeticam comprehendit (ex his autem duabus primæ semper partes Oratoriæ tribuantur) nec vtilitati solum seruit, sed etiam ornatui indulget. Gradus.

Illud tamen in vniuersum dici potest, tribus maxime rebus, præceptis dicendi, stylo, & eruditione contineri.

Præcepta etsi vndique peti, & obseruari possunt, explicandi tamen non sunt in quotidiana prælectione, nisi Rhetorici Ciceronis libri, & Aristotelis tum Rhetorica, si videbitur, tum Poetica.

Stylus (quamquam probatissimi etiam historici, & poetæ delibantur) ex vno fere Cicerone sumendus est: & omnes quidem eius libri ad stylum aptissimi; orationes tamen solæ præ-

legendæ, vt artis præcepta in orationibus expressa cernantur.
Eruditio denique ex historia, & moribus gentium, ex auctoritate scriptorum, & ex omni doctrina, sed parcius ad captum discipulorum accersenda.
Ex Græcis ad Rhetoricam pertinet syllabarum maxime dimensio, & plenior auctorum, & dialectorum cognitio. Summam logicæ in fine anni Rhetoricæ Magister non explicet.

Diuisio tẽporis.

2 Diuisio temporis hæc erit. Prima hora antemeridiana memoria exerceatur, scripta à Decurionibus collecta Præceptor corrigat, varias interim, de quibus infra regula quinta, discipulis exercitationes iniungens, deniq; externa prælectio recolatur.
Secunda hora antemeridiana prælectioni detur, vel præceptorum, si à prandio explicetur Oratio, vel orationis, si præcepta: dummodo in eo, quod anni initio cœptum est, constantia seruetur. succedat repetitio, & quando opus est, argumentum detur scribendæ orationis vel Carminis, reliquum si quid est temporis vel concertationi, vel ijs, quæ prima hora scripserint, recognoscendis tribuatur.
Prima hora pomeridiana habeatur post repetitionem postremæ noua prælectio, vel Orationis, si mane præcepta exposita, vel præceptorũ, si Oratio. huic repetitio de more succedat.

Secun-

Secunda hora pomeridiana, græci auctoris postrema prælectione repetita, noua explicetur, atque exigatur. reliquum tempus, modo corrigendis græcis scriptionibus, modo græcæ syntaxi, & arti metricæ, modo græcæ concertationi reseruetur.

Die vacationis explicetur historicus, vel poeta, vel aliquid ad eruditionem pertinens; & recolatur.

Die Sabbathi post breuem totius hebdomadæ repetitionem, mane prima hora explanetur historicus, vel poeta. Vltima hora aut habeatur ab aliquo discipulorum declamatio, vel prælectio, aut ad humanistas audiendos eatur, aut concertetur. A prandio explicetur poeta, vel historicus; Græca recolantur.

Sicubi vero præter duas horas tum mane tũ vesperi semihora additur, ea historico, vel poetæ tribuenda: quod si fiat, Sabbathi prælectiones vel non differant ab alijs diebus, vel, ijs omissis, repetitio plenior instituatur, & concertatio.

3 *Quoniam memoriæ quotidiana Exercitatio Rhetori necessaria est, atque in hac classe sæpe longius prælectiones excurrunt, quam vt tradi commode memoriæ possint, Præceptor statuet ipse quid, quantumque ediscendum, & quomodo, si exigere velit, recitandum. Immo ex vsu esset, vt subinde aliquis* Memoriæ exercitatio.

è suggestu recitaret, quæ ex optimis auctoribus didicisset ad memoriæ exercitationem simul cum actione iungendam.

Scriptionis corrigendæ ratio.

4 *In scriptione corrigenda indicet, si quid in artificio oratorio, aut poetico, in elegantia, cultuque sermonis, in connectenda oratione, in numeris concinnandis, in orthographia, aut aliter peccatum fuerit, si quis locus perperam, si obscure, si humiliter tractatus, si decorum minime seruatum, si quà digressio longior fuerit, & alia generis eiusdem. Denique oratione absoluta suam quisque, quam ante per partes attulerat, totam simul descriptam, aut saltem correctam Præceptori offerat, vt eas esse ab omnibus perfectas appareat.*

Exercitationes inter corrigendum.

5 *Exercitationes discipulorum, dum scripta magister corrigit, erunt exempli gratia locum aliquem poetæ, vel oratoris imitari; descriptionem aliquam, vt hortorum, templorum, tempestatis, & similium efficere, phrasim eandem modis pluribus variare; græcam orationem latine vertere, aut contra; poetæ versus, tum latine, tum græce soluto stylo complecti; carminis genus aliud in aliud commutare; Epigrammata, inscriptiones, Epitaphia condere; Phrases ex bonis oratoribus, & poetis, seu græcas, seu latinas excerpere; figuras Rhetoricas ad certas materias accommodare;*

dare; ex locis rhetoricis, & topicis plurima ad rem quampiam argumenta depromere, & alia generis eiusdem.

6 Prælectio duplex est. Altera ad artem pertinet in qua præcepta; altera ad stylum, in qua orationes explicantur: In vtraque autem duo animaduertenda. Primum qui auctores ad prælegendum suscipiantur, deinde quis modus interpretandi teneri possit. De Primo satis dictum est regula tertia: vnus enim Cicero ad orationes, ad præcepta præter Ciceronem Aristoteles adhibendus est. Oratio nunquam prætermittenda, præceptorum etiam explicatio toto fere anno continuanda esset; Ingens enim est vis oratoriorum præceptorum, huius tamen loco, vbi mos ferat, inclinante iam anno, alicuius auctoris vsus, qui maiorem eruditionem, aut varietatem, contineat, non interdicitur. Poetæ vero aliqua prælectio poterit interdum, vel præceptorum, vel orationis prælectionibus interponi. Prælectio. Auctores.

7 Quod autem ad interpretandi rationẽ attinet, si explicentur præcepta. Primo præcepti sensus aperiendus interpretum collatis sententijs, si obscurior sit, nec inter eos conueniat. Secundo alij Rhetores, qui idem præcipiant, vel idem auctor, si alibi idem præcipit, afferẽdus. Tertio ipsius pcepti ratio aliqua excogitanda. Præceptorum interpretatio.

Quarto Oratorum, ac poetarum loci aliquot similes, maxime illustres, in quibus eo præcepto vsi sint, adducendi. Quinto si quid ex varia eruditione, & historia ad rem facit, addendum, ad extremum, quo modo ad res nostras accommodari possit, indicandum; idq; quanto maximo fieri potest delectu, ornatuq; verborum.

Oratoris interpretatio.

8 *Si verò explicetur oratio, vel poema. Primo exponenda sententia, si obscura sit, & variæ interpretationes diiudicandæ. Secundo tota artificij ratio inuentionis, scilicet, dispositionis, & elocutionis exploranda, quam apte se orator insinuet, quam apposite dicat, vel quibus ex locis argumenta sumat ad persuadendum, ad ornandum, ad mouendum, quam multa sæpe præcepta vno eodemque loco permisceat; quo pacto rationem ad faciendam fidem figuris sententiarum includat, rursusque figuras sententiarum figuris verborum intexat. Tertio loci aliquot tum re, tum verbis similes afferendi, alijque oratores vel poetæ, qui eodem præcepto ad aliquid simile persuadendum, vel narrandum vsi sint, producendi. Quarto res ipsæ sapientum sententijs, si res ferat, confirmandæ. Quinto ex historia ex fabulis, ex omni eruditione, quæ ad locum exornandum faciant, conquirenda. Ad extremum verba perpendenda, eorum proprietas, ornatus,*

tus, copia, numerus obseruandus. Hæc autem non ideo allata sunt, vt semper omnia consectetur magister; sed vt ex ijs seligat, quæ opportuniora videbuntur.

9 *Dictandum argumentum Orationis, vel initio cuiusque mensis totum, vel singulis hebdomadis per partes (singulis enim mensibus ad summum singulæ absoluendæ orationes) sit autem breue, quod per omnes eat orationis partes, locos confirmationis, & amplificationis, figuras præcipuas, quæ adhiberi possent, locos etiam aliquos bonorum auctorum ad imitandum, si videbitur, indicet. Interdum demonstrato scriptore aliquo, ad cuius imitationem orationem informent, verbo tenus res proponatur.* Argumentum scribẽdæ orationis.

10 *Carminis etiam argumentum, aut scripto, aut verbo, vel solam significando rem, vel certa adiecta sententia tradi potest: idq; aut breue, vt Epigrammatis, Odæ, Elegiæ, Epistolæ, quod singulis vicibus expediatur; aut longius, vt pluribus vicibus, quemadmodum orationem, sic poema contexant.* Carminis.

11 *Græci Thematis eadem ferè ratio erit, nisi per aliquod tempus verbatim omnia dictanda semel saltem in singulas hebdomadas, vèl soluta oratione, vel carmine censeantur.* Græci Thematis ratio.

12 *Cõcertatio, seu exercitatio sita erit, tum in corrigendis ijs, quæ alter æmulus in alte-* Concertatio.

rius oratione deprahenderit; tum in ijs, in qui bus prima hora se exercuerint, inuicem propo nendis; tum in figuris dignoscendis, aut conficiẽdis; tum in Rhetoricæ, aut Epistolarum, aut Carminum, aut Historiæ preceptis reddẽdis, applicandisue; tum in exponendis auctorũ locis difficilioribus, & difficultatibus explanandis; tum in moribus antiquorum, rebusque ad eruditionem pertinentibus exquirendis; tũ in hieroglipbicis, symbolis Pythagoreis, apophtegmatis, adagijs, emblematis, ænigmatisque interpretandis; tum in declamando, & similibus ad Præceptoris arbitrium.

Græca prælectio. 13 *Græca prælectio siue oratorũ, siue historicorum, siue poetarũ non nisi antiquorum sit, & classicorũ, Demosthenis, Platonis, Thucididis, Homeri, Hesiodi, Pindari, & aliorũ huiusmodi (modo sint expurgati) inter quos iure optimo SS. Naziãzenus, Basilius, & Chrysostomus reponẽdi. Ac priore quidẽ semestri oratores, aut historici interpretãdi; interponi autem poterũt semel in hebdomada aliqua epigrãmata, vel breuia poemata: posteriore vicissim explicetur poeta interiecto semel oratore, aut historico. Interpretandi ratio quamquam, quæ eruditionis, artisq; sunt, respuere omnino non debet: proprietatem tamen potius, vsumq; linguæ spectabit. Quamobrem locutiones aliquæ singulis prælectionibus dictandæ.*

Græca

14 *Græca syntaxis, & syllabarum dimensio ineunte anno alternis diebus, si sit opus, explicanda, syntaxis quidem breuiter, præcipua quædam capita recolendo.* Græca grãmalica.

15 *Eruditionis causa die vacationis pro historico, & poeta liceat interdum alia magis recondita proferre, vt hieroglyphica, vt Emblemata, vt quæstiones ad artificium poeticum spectantes, de Epigrammate, Epitaphio, Ode, Elegia, Epopœia, Tragedia; vt de Senatu Romano, de Atheniensi, de vtriusq; gentis militia; vt de re hortensi, vestiaria, de Triclinio, de Triumpho, de Sibyllis, & alijs generis eiusdem, modice tamen.* Prælectio die vacationis.

16 *Declamatio, vel prælectio, vel carmen, vel græca oratio, vel carmen simul, & Oratio, humanistis conuenientibus postrema semihora antemeridiana ab vno, aut altero discipulorum è suggestu alternis sabbathis habeatur.* Priuata declamatio.

17 *In Aula, temploue grauior oratio, aut Carmen, vel vtrumque, nunc latine, nunc græcè, vel declamatoria actio, expositis vtrinque rationibus, lataque sententia, singulis ferè mensibus habeatur; non tamen, nisi recognita, & approbata à Præfecto studiorum superiorum.* Publica declamatio.

18 *Affigantur carmina scholæ parietibus alternis ferè mensibus ad aliquem celebriorem* Carmina affigenda.

diem exornandũ, vel Magistratus promulgandos, vel alia quapiam occasione, selectissima quæque à discipulis descripta, Immo etiam pro regionum more aliquid prosæ breuioris, quales sunt inscriptiones, vt clypeorum, templorum, sepulchrorum, hortorum, statuarum; quales descriptiones, vt vrbis, portus, exercitus; quales narrationes, vt rei gestæ ab aliquo diuorum; qualia denique paradoxa, additis interdum, non tamen sine Rectoris permissu picturis, quæ Emblemati, vel argumento proposito respondeant.

Priuatæ scenæ.

19 *Poterit interdum Magister breuem aliquam actionem, Eclogæ, scilicet, Scenæ, dialogiue discipulis argumenti loco proponere: vt illa deinde in schola distributis inter ipsos partibus, sine vllo tamen scenico ornatu, exhibeatur, quæ omnium optime conscripta sit.*

Nostrorũ exercitatio.

20 *Nostris exercendis sicut omnia, quæ de ratione docendi diximus, communia sunt, ita illa peculiaria, vt domi, ter aut quater in hebdomada per horam, quo tempore commodissimum Rectori videbitur, repetitiones coram Magistro, aut alio quem Rector ipse statuerit habeant, in quibus prælectiones latinè, græcèue recolantur, solutaque oratio, & carmen latine, græcèue corrigantur, iubeanturque quotidie aliquid ediscendo, memoriam*

exco-

excolere, multumque, & attente legere, nihil enim æquè fœcundat ingenium, vt ad aulæ, templi, scholæque suggestum, quod illis cum externis condiscipulis commune est, addito etiam refectorio, frequentius singuli se dicendo exerceant. vt denique publice semper in loco quopiam idoneo sua carmina Præceptori probata, suo adscripto nomine, proponant.

REGVLÆ PROFESSORIS HVMANITATIS.

1 GRADVS huius scholæ est, postquam ex grammaticis excesserint, præparare veluti solum eloquentiæ: quod tripliciter accidit, cognitione linguæ, aliqua eruditione, & breui informatione præceptorum ad Rhetoricam spectantium. Ad cognitionem linguæ, quæ in proprietate maxime, & copia consistit, in quotidianis prælectionibus explicetur: ex Oratoribus vnus Cicero iis ferè libris, qui philosophiam de moribus continent; ex historicis Cæsar, Sallustius, Liuius, Curtius, & si qui sunt similes; ex poetis præcipue Virgilius, exceptis Eclogis, & quarto Aeneidos, præterea Odæ Horatii selectæ, item Elegiæ, Epigrammata, & alia poemata illustrium poetarum antiquorum, modo sint ab omni verborũ obscœnitate expurgati. Eruditio modice vsurpetur, vt ingenium excitet interdum, ac recreet, non vt linguæ obseruationem impediat. Gradus.

Præceptorum Rhetoricæ breuis summa ex Cypriano, secundo scilicet semestri, tradetur: quo tempore, omissa philosophia Ciceronis, faciliores aliquæ eiusdem orationes, vt pro lege Manilia, pro Archia, pro Marcello, ceteræque ad Cæsarem habitæ sumi poterunt. Græcæ linguæ pars illa pertinet ad hanc scholam, quæ syntaxis proprie dicitur: curandum præterea, vt mediocriter scriptores intelligant, & scribere aliquid græce norint.

Diuisio tẽporis.

2 Diuisio temporis hæc erit. Prima hora matutina memoriter recitetur M. Tullius, & ars metrica apud decuriones: scripta à decurionibus accepta Præceptor corrigat, varias interim, de quibus infra regula quarta, discipulis exercitationes iniungens: ad extremum publice nonnulli recitent, & decurionum notæ à magistro cognoscantur.

Secunda hora matutina repetatur postrema breuiter prælectio, nouaq; per semihoram, vel paulo amplius explicetur: mox exigatur, & si quid supersit temporis in mutua discipulorum concertatione ponatur.

Vltima semihora initio primi semestris historicus, & ars metrica alternis diebus; arte vero metrica absoluta, historicus quotidie percurratur: altero deinde semestri Cypriani Rhetorica quotidie modo explicetur, modo recolatur, aut disputetur.

Prima

Prima hora pomeridiana memoriter poeta, græcusq; auctor recitetur, recognoscente Magistro decurionum notas, scriptaque, vel quæ mane imperata sunt, vel, quæ ex Domo allatis superfuerint, corrigente. Ad extremum thema dictetur.

Sesqui hora consequens poetæ tum recolendo, tum explicando, & græcæ tum prælectioni, tũ scriptioni ex æquo diuidatur.

Die vacationis prima hora recitetur memoriter, quod proxima vacatione prælectum est, & scriptiones, quæ supersunt, de more corrigantur.

Secunda hora aliquid Epigrammatum, aut Odarum, aut Elegiarum; siue aliquid ex libro tertio Cypriani de Tropis, de figuris, & præcipue de numero, ac pedibus Oratorijs, vt ijs initio anni assuescant, siue chria aliqua, aut progymnasma explicetur, recolaturque; siue denique concertetur.

Die Sabbathi mane prima hora publice recitentur memoriter totius hebdomadæ prælectiones; hora secunda recolantur. Vltima semihora aut habeatur ab aliquo discipulorum declamatio, vel prælectio, aut ad Rhetores audiendos eatur, aut concertetur.

A prandio prima semihora reddatur memoriter poeta, & Chatechismus, Magistro scripta, si quæ per hebdomadam superfuerint, &

decurionum notas recognoscente.

Sesqui hora consequens poetæ recolendo, vel alicui breui poemati explicando, exigendoq; & græcis eodem modo ex æquo diuidatur. Vltima semihora in explicatione Catechismi, vel pia cohortatione, nisi feria sexta habita sit, ponetur: sin autem, in ea re ferme, in cuius locum tum Catechismus successerat.

Scriptionis corrigendæ ratio.

3 In scriptione corrigenda indicet si quid minus proprium, aut elegans, aut numerosum sit; si minus recte locus ad imitandum propositus expressus; si quid in orthographia, aliterue peccatum sit: varijs modis idem efferri iubeat, vt dicendi copiam ex hac exercitatione condiscant.

Exercitationes inter corrigendum.

4 Exercitationes, dum scripta corrigit, erũt, exempli gratia, ex prælectionibus phrases excerpere, easq; pluribus modis variare, Ciceronis periodum dissolutam componere, versus condere, carmen vnius generis alio permutare, locum aliquem imitari, græcè describere, & alia generis eiusdem.

Prælectio.

5 Prælectio eruditionis ornamentis leuiter interdum aspersa sit, quantum loci explicatio postulat: se totum potius Magister effundat in latinæ linguæ obseruationes in vim etymologiamq; verborum, quam ex probatis petet auctoribus, maxime ex antiquis, in locutionũ vsum ac varietatem, in auctoris imitationẽ;

nec

nec alienum putet aliquid patrio interdum sermone efferre, si vel ad interpretandum inprimis valeat, vel aliquid habeat eximij. Quando autem orationem explicat, præcepta artis exploret. Ad extremum licebit, si videatur, omnia patrio sermone, sed quam elegantissimo vertere.

6 *Dictandum argumentum scribendi. Primo quidem semestri ad Epistolæ fere formam vulgi sermone ad verbum: quod sæpe proderit ita componere, vt totum ex prælectionibus iam explicatis hinc inde decerptum sit. semel autem fere in hebdomada suo marte conscribant, aliquo prius epistolarum genere explicato, indicatisque Ciceronis, aut Plinij epistolis ad illud pertinentibus. Altero deinde semestri excitetur ingenium; & Chriæ primo, tum proœmia, narrationes, & exornationes facili, ac fuso argumẽto proposito conficiãtur. Carminis argumentum latine dictet multa locutionum varietate.* Argumentum scribendi.

Græci Thematis eadem ac latinæ prosæ ratio erit, nisi quod fere ex ipso auctore depromendum, & ratio syntaxeos præmostranda.

7 *Concertatio seu exercitatio sita erit tum in ijs, quæ alter æmulus in alterius scriptione deprehenderit, tum in ijs, in quibus prima hora se exercuerint, proponendis; tum in phrasibus à Præceptore habitis memoriter dicendis,* Concertatio.

dis, aut variandis, tum in epistolarum, ac Rhetoricæ præceptis reddendis, aut applicandis, tum in exquirenda quantitate syllabarum, allata memoriter regula, vel poetæ exemplo, tũ in proprietate, aut etymologia aliqua inuestiganda, tum in aliquo græci latiniue auctoris loco interpretando, tum in græcis difficilioribus, & anomalis verbis inflectendis, formandisque, & alijs generis eiusdem ad Præceptoris arbitrium.

Ars metrica & Rhetorica.

8 *Ars metrica celeriter recurretur in ijs solum inhærendo, quibus magis egere videbuntur, & exercendo potius quam explicando. Rhetoricæ item Cypriani non tam verba, quàm præcepta breuiter illustrentur, additis ex eodem libello exemplis, &, si res ferat, ex quotidianis prælectionibus.*

Græca prælectio.

9 *Græca prælectione alternis diebus grammatica, & auctor explanabitur. grammaticæ quidem, breuiter decursis ijs, quæ in prima classe tradita fuerant, syntaxim, & rationem accentuum persequatur.*

Auctor vero primo semestri solutæ orationis sumetur ex facilioribus, vt aliquæ orationes Isocratis, & sanctorũ Chrysostomi, & Basilij, vt ex epistolis Platonis, & Synesij, vt aliquid selectum ex Plutarcho: altero semestri carmen aliquod explicabitur, exempli gratia ex Phocylide, Theognide, sancto Gregorio Nazianze-

zianzeno, Synesio, & horum similibus.

Explicatio autem, vt huius scholæ fert gradus, linguæ potius cognitioni, quam eruditioni seruiat.

Inclinante autem anno græcarum syllabarum ratio tradi poterit cum auctore alternis diebus. poterunt etiam interdum dissoluta carmina concinnari.

10 *Affigantur Carmina scholæ parietibus alternis fere mensibus ad aliquem celebriorem diem exornandum, vel magistratus promulgandos, vel alia quapiam occasione, selectissima quæque à discipulis descripta: immo etiam pro regionum more aliquid prosæ breuiores, quales sunt inscriptiones, vt Clypeorum, Templorum, sepulchrorum, hortorum, statuarum; quales descriptiones, vt vrbis, portus, exercitus; quales narrationes, vt rei gestæ ab aliquo Diuorum; qualia deniq; paradoxa: additis interdum, non tamen sine Rectoris permissu, picturis, quæ emblemati, vel argumento proposito respondeant.* Carmina affigenda.

REGVLÆ

PROFESSORIS SVPREMÆ CLASSIS GRAMMATICÆ.

1 GRADVS huius scholæ est absoluta grammaticæ cognitio; ita enim recolit ab initio syntaxim, vt addat omnes appendices, deinde explicet cõstructionem figuratam, & de Arte metrica: in Græcis autem octo partes orationis, seu quæcunque rudimentorum nomine continentur, dialectis, ac difficilioribus annotationibus exceptis. Quod ad lectiones pertinet, ex oratoribus quidem explicari poterunt primo semestri grauissimæ quæque Ciceronis ad familiares, ad Atticum, ad Quint. fratrem Epistolæ; altero vero, liber de Amicitia, de Senectute, Paradoxa, & alia huiusmodi: ex poetis vero primo semestri selectæ aliquæ, ac purgatæ Ouidij, tum Elegiæ, tum Epistolæ; altero quædam item selecta, & purgata ex Catullo, Tibullo, Propertio, & Virgilij Eclogis; vel etiam libri eiusdem Virgilij faciliores, vt quartus Gradus.

Georgicorum, quintus, & septimus Aeneidos: ex Græcis S. Chrysostomus, Aesopus, Agapetus, & horum similes.

Diuisio tẽporis.

2 *Diuisio temporis hæc erit. Prima hora matutina memoriter recitetur Marc. Tullius, & Grammatica decurionibus, scripta à decurionibus collecta Præceptor corrigat, varias interim, de quibus infra regula quarta, discipulis exercitationes iniungens.*

Secunda hora matutina repetatur postrema breuiter Ciceronis prælectio, nouaque per semihoram explicetur, atque exigatur, postremo Thema dictetur.

Vltima semihora matutina, primo quidem semestri, grammaticæ prælectione repetita, noua explicetur, & exigatur, admista concertatione; posteriore autem semestri recolatur per duos minimum menses pars illa grammaticæ, quæ est propria primæ classis, & alternis diebus ars metrica regulas iam explicatas breuiter percurrendo, in alijs quantum neceße est hærendo; absoluta vero repetitione grammaticæ quotidie deinceps ars metrica explicetur adiectis exceptionibus, carminum generibus, & quæ de patronimicis, atque accentu tradũtur.

Prima semihora pomeridiana memoriter poeta, græcusque auctor recitetur, recognoscente Magistro decurionum notas, scriptaque, vel, quæ mane imperata sunt, vel, quæ ex Domo

allatis

allatis superfuerint, corrigente.

Sesqui hora consequens poetæ, tum recolendo, tum explicando; & græcæ, tum prælectioni, tum scriptioni ita diuidatur, vt græcis paulo plus detur; quam semihora.

Vltima semihora, vel quod illius reliquum fuerit, in concertationibus collocandum.

Die sabbathi mane publice recitentur memoriter totius hebdomadæ, vel totius libri prælectiones. Secunda hora recolantur. Vltima semihora concertetur. Idem fiat à prandio; nisi quod prima hora etiam memoriter recitatur Catechismus.

Vltima semihora in explicatione catechismi, vel pia cohortatione, nisi feria sexta habita sit, ponetur: sin autem, in ea re ferme, in cuius locum, tum Catechismus successerat.

3 *In scriptione corrigenda indicet, si quid contra præcepta grammaticæ, orthographiæ, interpunctionis peccatum sit, si declinatæ difficultates, si non habita elegantiæ, aut imitationis ratio.* Scriptionis corrigendæ ratio.

4 *Exercitationes tradendæ discipulis, dum scripta corrigit, erunt exempli gratia, vernacula dictata, tum ad auctoris imitationem, tum ad syntaxis præcepta, latina facere, lectionem Ciceronianam ex latino in vulgarem sermonem transferre, eandem latine transcribere, inde phrases elegantiores excerpere, ex* Exercitationes inter corrigendum.

grammaticæ præceptis recens explicatis dubitationes æmulis, & locutiones proponendas depromere, dissolutos versus concinnare, aut conficere, græca describere; & alia generis eiusdem.

Prælectio. *5 Prælectionis forma hæc erit. Primo argumentum tum latino, tum patrio sermone perstringat. Secundo vnamquamque periodum ita interpretetur, vt vernacula expositio latinæ subinde subijciatur. Tertio à capite recurrens (nisi malit ipsi explicationi inserere) binas, aut ternas seligat voces, quarum vim, aut originem expendat, vnoque, aut altero eiusdem præsertim auctoris exemplo confirmet. Translationes etiam euoluat, ac demonstret, fabulas cum historijs, & quæ ad eruditionem pertinent, si quæ inciderint, breui expediat; binas etiam, ternasue phrases elegantiores excerpat. Postremo scriptoris verba vulgi sermone decurrat. Licebit autem latinum argumentum, obseruationes, proprietates, & phrases quam breuissime dictare.*

Argumentum scribendi. *6 Dictandum argumentum scribendi ad Epistolæ fere formam vulgi sermone ad verbum, quod ad præcepta syntaxeos, & ad Ciceronis imitationem referatur: semel autem fere singulis mensibus, aut domi loco quotidianæ scriptionis, aut in schola ad magistratus creandos postquam aliquantum profecerint*

rint

rint, ſuo marte conſcribant; aliquo prius Epiſtolarum genere explicato, indicatiſque Ciceronis epiſtolis ad illud pertinentibus, & aliquot ab ipſo Præceptore eiuſdem generis dictatis exemplis.

7 Carmina poterunt initio quidem ſoluto ſolum verborum ordine, mox etiam verbis aliquibus mutatis, ad extremum facillimo argumento cum multa locutionum varietate dictari. Carmina.

8 Græci Thematis eadem, ac latinæ proſæ ratio erit; niſi quod fere ex ipſo auctore depromendum, & ratio ſyntaxeos præmoſtranda. Græcum thema.

9 Græcæ Prælectionis, quæ quadrantem horæ vix excedet, eadem ratio ſit, niſi quod cum græcus auctor ſumitur (ſumi autem poterit quando Præfectus cenſuerit alternis cũ grammatica diebus) verba ſingula tractanda, & explicanda ſunt, facillimis etiam in Vniuerſum ſi videatur ſyntaxeos regulis indicatis. Græca prælectio.

10 Concertatio, ſeu exercitatio ſita erit, tum in ijs quæ alter æmulus in alterius ſcriptione deprehenderit, tum in ijs, in quibus prima hora ſe exercuerint, proponendis, tum in phraſibus à Præceptore habitis memoriter dicendis, tum in vernaculis locutionibus mutuo ex præſcripto ſyntaxeos, aut ad Ciceronis Concertatio.

imi-

imitationem exigendis, aut variandis (faciendumque vt locutionem propoſitam ſtatim, qui interrogatur; iiſdem reddat verbis, eamque paulisper meditatus non verbatim, ſed totam ſimul latine efferat) tum in epiſtolarum præceptis reddendis, tum in exquirenda quantitate ſyllabarum, allata memoriter regula, vel poetæ exemplo, tum in proprietate, aut etymologia aliqua inueſtiganda, tum in aliquo græci, latiniue auctoris loco interpretando, tum in græcis nominibus, aut verbis inflectendis, formandiſq; & aliis id genus ad Præceptoris arbitrium.

REGVLÆ

PROFESSORIS

MEDIÆ CLASSIS

GRAMMATICÆ.

1 GRADVS huius scholæ est, totius quidem grammaticæ, minus tamen plena cognitio; explicat enim ab initio libri secundi vsque ad figuratam constructionem, facillimis solum adiunctis appendicibus; seu iuxta Romanam methodum à communi verborum constructione vsque ad figuratam, additis facilioribus appendicibus. Ex Græcis ad hanc scholam pertinent nomina contracta, verba circumflexa, verba in mi, & faciliores formationes. Gradus.

Ad prælectiones vero non nisi familiares Ciceronis Epistolæ, & facillima quæque Ouidij Carmina, & secundo semestri, si Præfectus censeat, græcus Catechismus, aut Cebetis tabula.

2 Diuisio temporis hæc erit. Diuisio temporis.

Prima hora matutina memoriter recitetur

M. Tullius, & grammatica apud decuriones; scripta à decurionibus collecta Præceptor corrigat, varias interim, de quibus infra regula quarta, discipulis exercitationes iniungens.

Secunda hora matutina repetatur postrema breuiter Ciceronis prælectio, nouaque per semihoram explicetur, atque exigatur, postremo Thema dictetur.

Vltima semihora matutina aliquid ex primo grammaticæ libro, vt de declinatione nominũ, ac deinceps de præteritis, ac supinis, quod concertando exerceatur, recolendum.

Prima hora pomeridiana memoriter grammatica, tum latina, tum græca, & suis diebus poeta recitetur, recognoscente Magistro Decurionum notas, scriptaque, vel quæ mane imperata sunt, vel, quæ ex Domo allatis superfuerint, corrigente: ad extremum grammaticæ, & alternis diebus poetæ postrema prælectio recolatur.

Secunda hora pomeridiana per semihoram syntaxis explicetur, & repetatur, posteriore tamen semestri syntaxis item, & alternis diebus poeta explicetur. Per alteram semihoram græca tradantur.

Vltima semihora Concertationi, seu Exercitationi tribuatur.

Die sabbathi mane prima hora publice recitentur memoriter totius hebdomadæ, vel totius

tius libri prælectiones. Secunda hora recolantur. Vltima ſemihora concertetur. Idem fiat à prandio, niſi quod prima hora cum grammatica, & poeta, recitatur etiam Catechiſmus. Vltima ſemihora in explicatione Catechiſmi, vel nonnunquam pia cohortatione, niſi feria ſexta habita fuerit, ponetur; ſin autem in ea re ferme, in cuius locum tum Catechiſmus ſucceſſerat.

3 *In ſcriptione corrigenda indicet ſi quid contra præcepta grammaticæ, orthographiæ, interpunctionis peccatum ſit; ſi declinatæ difficultates: omnia ad grammaticarum præceptionum normam expendat, coniugationeſque ipſas, & rudimenta, ſumpta occaſione, in memoriam reuocet.* Scriptionis corrigendæ ratio.

4 *Exercitationes, dũ ſcripta corrigit, erunt, exempli gratia vernacula dictata tum ad auctoris imitationem, tum præcipuè ad ſyntaxis præcepta latina facere; lectionem Ciceronis vulgi ſermone conuertere, eandem latine trãſcribere, ex grammaticæ præceptis recens præſertim explicatis dubia æmulis, & locutiones proponendas depromere, græca deſcribere, & alia generis eiuſdem.* Exercitationes inter corrigendum.

5 *In repetitione prælectionis capiat interdum occaſionem difficiliora declinandi, coniugandi, & grammaticæ quomodocunque exigendæ.* Grammatica exigẽda.

Prælectio Ciceronis

6 *Prælectionis Ciceronianæ, quæ septenos ferè versus non excedet, hæc forma sit.*

Primo totam continenter pronunciet, eiusque argumentum breuissime patrio sermone perstringat.

Secundo periodum ad verbum vulgi sermone interpretetur.

Tertio à capite recurrens structuram indicet, & periodum retexens, quæ verba quos casus regant, ostendat, pleraque ad explicatas grammaticæ leges perpendat, latinæ linguæ obseruationem vnam, aut alteram, sed quam facillimam afferat; metaphoras exemplis rerum notissimarum demonstret; vnam denique, aut alteram phrasim excerpat, quas solas cum argumento dictabit.

Quarto scriptoris iterum verba vernaculo sermone decurrat.

Argumentum scribendi.

7 *Dictandum argumentum scribendi vulgi sermone ad verbum perspicuum, nec ferè versibus septenis longius, quod ad præcepta syntaxis, & Ciceronis imitationem referatur. Interdum discipuli aliquam Ciceronis breuem versionem, aut aliquod græcum tempus, seu nomen subscribere iubeantur.*

Grammatica prælectio.

8 *Grammaticæ prælectio non nisi singula præcepta ad summum cum breui aliqua appendice, aut exceptione contineat.*

Græca prælectio.

9 *In Græcis tradendis eadem proportione ser-*

ſeruentur, & fere ex vſu videtur eſſe vernaculas voces caſibus, ac perſonis addere, omniaq; plerunq; voce patria declarare.

10 *Concertatio, ſeu exercitatio ſita erit tum in iis, quæ alter æmulus in alterius ſcriptione deprehenderit, tum in iis, in quibus prima hora ſe exercuerint, proponendis, tum in phraſibus à Præceptore habitis memoriter dicẽdis, tum in vernaculis locutionibus mutuo ex præſcripto ſyntaxeos, aut ad Ciceronis imitationẽ exigendis (faciendumq; vt locutionem propoſitam ſtatim, qui interrogatur, iiſdem repetat verbis, eamq; pauliſper meditatus non verbatim, ſed totam ſimul latine efferat) tum in difficilioribus nominibus, ac verbis, quæ præſertim in prælectione occurrerint, vel continenti, vel interrupto caſuum, ac temporum ordine, vel ſingulis per ſe, vel coniuncto ſimul adiectiuo, ſubſtantiuoq; & pronomine inflectendis, tum in præteritis, & ſupinis quam celerrime reddendis, & aliis id genus arbitrio Præceptoris.* Concertatio.

REGVLÆ PROFESSORIS INFIMÆ CLASSIS GRAMMATICÆ.

1 GRADVS huius scholæ est rudimentorum perfecta, syntaxis inchoata cognitio; incipit enim à declinationibus vsque ad communem verborum constructionem. Et quidem vbi duo erunt ordines, inferiori ex primo libro nomina, verba, rudimenta, præcepta quatuordecim de constructione, genera nominum tribuentur: superiori vero ex primo libro, de nominum declinatione sine appendicibus, & de præteritis ac supinis; e secundo autem introductio syntaxis sine appendicibus vsque ad Impersonalia. Gradus.

2 Diuisio temporis hæc erit. Prima hora matutina memoriter Marc. Tullius, & Diuisio temporis.

Y Gram-

Grammatica apud decuriones recitetur, scripta à decurionibus collecta Præceptor corrigat, varias interim, de quibus infra regula quarta, discipulis exercitationes iniungens.

Secunda hora matutina repetatur postrema breuiter Ciceronis prælectio, nouaque per semihoram explicetur, atque exigatur. postremo thema dictetur.

Vltima semihora matutina vtrique ordini aliquid ex primo grammaticæ libro iuxta partem cuique descriptam explicetur, aut recolatur, vel alterno quoque die singulis ordinibus, vel quotidie vtrique; postea verò omnia vel à Magistro vel inuicem per concertationem reposcantur.

Quibus autem diebus nouum à prandio præceptum constructionis non erit proponendum (pluribus enim diebus fere singula inculcanda sunt) tum prælectio hæc matutina in locum pomeridianæ succedat: vltima autem semihora matutina tota concertationi, seu exercitationi concedatur.

Prima hora pomeridiana memoriter grammatica tum latina, tum græca recitetur, recognoscente Magistro decurionum notas, scriptaque vel, quæ mane imperata sunt, vel, quæ ex domo allatis superfuerint, ad summum per semihoram corrigente. Ad extremum

mum poſtrema grammaticæ prælectio recolatur.

Secunda hora pomeridiana: ſuperiori quidem ordini ſyntaxis, inferiori vero quatuordecim præcepta explanentur: græcis vero paulo plus quadrante tribuatur.

Vltima ſemihora concertetur, vel aliquod dictatum ex grammaticæ legibus expendatur.

Die ſabbathi mane prima hora publice recitentur memoriter totius hebdomadæ prælectiones. Secunda hora recolantur, vltima ſemihora concertetur.

Idem fiat à prandio, niſi quod prima hora ſimul cũ grãmatica recitatur etiã Catechiſmus. Vltima ſemihora in explicatione Catechiſmi, vel pia cohortatione, niſi feria ſexta habita fuerit, ponetur: ſin autem, in ea re ferme, in cuius locum, tum Catechiſmus ſucceſſerat.

3 *In ſcriptione corrigenda indicet, ſi quid contra præcepta grammaticæ, orthographiæ, interpunctionis peccatum, ſi declinatæ difficultates; omnia ad grammaticarum præceptionum normam expendat; coniugationes, & declinationes ex occaſione repetere non omittat.* Scriptionis corrigendæ ratio.

4 *Exercitationes diſcipulorum, dum ſcripta Magiſter corrigit, erunt exempli gratia vernacula dictata e ſyntaxis præſcripto la-* Exercitationes inter corrigendum.

tina facere, lectionem Ciceronianam ex latino in vulgi sermonem transferre, eandem latine transcribere; ex grammaticæ præceptis recens præsertim explicatis dubia æmulis, & locutiones proponendas depromere, concordantias concinnare; aut componere, græca describere, & alia generis eiusdem.

Grammatica exigẽda. 5 *In repetitione prælectionis capiat interdum occasionem declinandi, coniugandi, & grammaticæ quomodocunque exigendæ.*

Prælectio Ciceronis 6 *Prælectionis Ciceronianæ, quæ quaternos fere versus non excedet, hæc forma sit.*

Primo totam continenter pronunciet, eiusque argumentum tum breuissime vulgi sermone perstringat.

Secundo periodum ad verbum vulgari sermone interpretetur.

Tertio à capite recurrens structuram indicet, & periodum retexens quæ verba quos casus regant, ostendat, pleraque ad explicatas grammaticæ leges perpendat, latinæ linguæ obseruationem vnam, aut alteram, sed quam facillimam afferat, metaphoras exemplis rerum notissimarum demõstret, nec quicquam, nisi forte argumentum dictet.

Quarto scriptoris iterum verba vulgi sermone decurrat.

Argumẽtũ scribendi. 7 *Dictandum argumentum scribendi vulgi*

gi sermone ad verbum perspicuum, nec ferè versibus quaternis longius, quod ad præcepta grammaticæ potissimum referatur; eique interdum discipuli aliquam Ciceronis breuem versionem, aut locutionem ex præscripto syntaxis, aut ea ipsa, quæ sunt ex græcis rudimentis ediscenda, aut alia id genus subscribere iubeantur.

8 Grammaticæ prælectio non nisi singula ad summum præcepta contineat, quæ nisi bene percepta sint, ad alia non veniatur. Grammaticæ prelectio.

9 Concertatio, seu exercitatio sita erit tum in ijs, quæ alter æmulus in alterius scriptione deprehenderit, tum in ijs, in quibus prima hora se exercuerint, proponendis, tum in vulgaribus locutionibus inuicem ad syntaxis præscriptum exigendis (faciendumque, vt locutionem propositam statim, qui interrogatur, iisdem reddat verbis, eamque paulisper meditatus non verbatim, sed quantum fieri potest, totam simul latine efferat) tum in difficilioribus nominibus, ac verbis, quæ præsertim in prælectione occurrerint, vel continenti, vel interrupto casuum, ac temporum ordine, vel singulis per se, vel coniuncto simul adiectiuo, substantiuoque, & pronomine inflectendis, tum in rudimentorum definitionibus, & exemplis proferendis, tum in verborum flexionibus ex latino in vulgarem, Concertatio.

garem; ex vulgari ſermone in latinum celeriter vertendis; tum in ijs, quæ actiua voce dicta ſunt paſſiue efferendis, tum in præteritis, & ſupinis, tum in nominum generibus, & caſibus quæcunque propoſita fuerunt indicandis, & horum ſimilibus ad Præceptoris arbitrium.

REGVLÆ SCHOLASTICORVM NOSTRÆ SOCIETATIS.

1* IN primis animi puritatem custodire, & rectam in studijs intentionem habere scholastici nostri conentur nihil aliud in his, nisi diuinam gloriam, & animarum fructum quærentes; & in suis orationibus gratiam, vt in doctrina proficiant, crebro petant, vt tandem * idonei, sicut ab ijs sperat Societas, ad vineam Christi Domini Nostri exemplo, ac doctrina excolendam euadant.

Animi puritas, & intentio.

*p. 4. c. 6, §. 1.

*p. 4. c. 3. §. 2.

2 * Serio, & constanter ad studia animum applicare deliberent, vtque * cauendum sibi putent, ne feruore studiorum intepescat solidarum Virtutum, ac religiosæ vitæ amor, ita sibi vicissim persuadeant, nihil gratius se Deo facturos in Collegijs, quam si ea intentione, de qua dictum est, studijs se diligenter impendant; & licet nunquam ad exercenda ea, quæ didicerint, perueniant; illum tamen studendi

Solidarũ virtutũ cũ studijs cõiunctio.

*p. 4 c. 6. §. 2.

*p. 4. c. 4. §. 2.

dendi laborem ex obedientia, & caritate; vt par eſt, ſuſceptum, opus eſſe magni meriti in conſpectu diuinæ, & ſummæ Maieſtatis apud ſe ſtatuant.

Ex ſuperioris præſcripto ſtudendum. * p. 4. c. 5. §. 2. & c. 6. §. 6.

3 * *Iis facultatibus ſinguli operam dabũt, eoſque audient Præceptores, quos ſuperior aſſignabit: præſcriptam verò à Præfecto, vel à Magiſtro diuiſionem temporis, ac rationem ſtudendi ſeruent diligenter vniuerſi; nec alijs, quàm ab eodem Præfecto ſibi traditis, vtantur libris.*

Diligẽtia. * p. 4. c. 6. §. 8.

4 * *In audiendis lectionibus ſint aſſidui, & in eis præuidendis diligentes, & poſtquam eas audierint, repetendis, ijs, quæ non intellexerint, interrogandis, alijs verò, quæ oportuerit, adnotandis, quo in poſterum memoriæ defectui conſulatur.*

Diſputationes publicæ. * p. 4. c. 6. §. 10.

5 * *Interſint ordinarijs ſcholarum, ad quas accedunt, diſputationibus; & ſingulare ſui ſpecimen in doctrina præbere, modeſte tamen, curent.*

Priuatæ. * p. 4. c. 6. §. 11.

6 * *Priuatis præterea, & quotidianis diſputationibus, ac repetitionibus omnes interſint, & qui diſputant, ei, qui præeſt, religioſe obediant.*

Modeſtia. * p. 4. c. 4. §. 6.

7 * *Cum ad publicas ſcholas eundum erit, eant, & redeant inuicem aſſociati cum ea modeſtia interiore, & exteriore, quæ ad ſui, & aliorum ædificationem conueniat.*

Eorum

8 * *Eorum colloquia, qui cum scholasticis externis loquendi habuerint facultatem, sint solum de rebus ad literas, vel ad profectum spiritus pertinentibus, prout ad maiorem Dei gloriam omnibus vtilius fore iudicabitur.*

colloquia cũ externis.

* Ibidem.

9 * *Omnes quidem, sed præcipue humaniorum literarum studiosi, latine loquantur: atq; hi memoriæ, quod à suis Magistris præscriptũ fuerit, commendent, ac stylum in compositionibus diligenter exerceant.*

Latinę linguæ vsus.

* . p4.c.6. §.13 & c. 13.§.3.

10 * *Vltra duas horas nemo aut legendo, aut scribendo ad laborem incumbat, quin studium intermittat aliquantulo temporis interuallo.*

Studij tp̃s.

* p. 4.c.4. §.1.

11 * *Horis priuato studio attributis, qui superioribus facultatibus dant operam, domi relegant, quæ scripserunt in scholis, eaque curent intelligere: & intellecta sic examinent, vt ipsi sibi obijciant, & quæ obiecerint soluant; quæ nequeunt, adnotent ad interrogandũ vel disputandum.*

Priuati studij ratio.

* p. 4.c.6. §.14. M.

INSTITVTIO EORVM,* QVI PER BIENNIVM PRIVATO STVDIO THEOlogiam repetunt.

*p.4.c.15. §.3.

1 SCHOLASTICORVM *regulas præter eas, quæ ad lectiones in scholis audiendas, earumque repetitiones pertinent, non secus ac cæteri discipuli obseruent: præsertim vero ne studiorum feruore solidarum virtutum amor intepescat, omni diligentia curent.*

Quæ scholasticorũ regulæ illis cõmunes.

2 *Similiter vt alij Theologiæ auditores collationi casuum omnibus actibus, & menstruis etiam eorum disputationibus intersint.*

collationi casuum, & disputationibus intersint.

3 *In Philosophorum autem disputationibus menstruis non solum interesse debebunt; sed poterunt etiam argumenta resumere, itemque in hebdomadarijs Theologorum, si magistri non adsint.*

Argumẽta quando resument.

4 *Pro ratione studendi, & distributione horarum à Præfecto præscripta diligens, & accuratum studium instituant earum materierum, quas vel nullo modo, vel compendio*

Quæstiones omissę vel cõpendio tractatæ.

audierunt, adhibitis commentarijs eorum; qui eas diligentius pertractarunt.

Studium præcipuarum quæstionum.

*5 Deinde studeant præcipuis disputationibus totius Theologiæ, V.g. Ex prima parte de Visione, de Scientia, de Prædestinatione, de Trinitate, itemque ex alijs partibus, tum ea quæ ab alijs scripta sunt, diligenter perpendendo, tum proprio etiam ingenio capita quædam, & principia Theologiæ, vnde præcipuarum quæstionum series pendeat, disponendo, seruatis tamen quam diligentissime ijs, * quæ de doctrina Sancti Thomæ sequenda à Societate constituta sunt.*

*p. 4. c. 14. §. 1. 5. Congr. can. 9. & decr. 55. & 72.

Scribendæ ex professo quæstiones.

6 Scribant ex instituto quæstiones aliquas cum suis fundamentis, & conclusionibus, & obiectorum solutionibus more scholastico, perinde ac si eas prælegere in schola deberent, easque singulis, vel alternis saltem mensibus Præfecto studiorum ostendant, vt ab eo dirigantur.

Priuatæ lectiones.

7 Habere etiam interdum poterunt eiusmodi lectiones, vel priuatim coram nostris doctoribus, vel in ipsis repetitionibus Theologorum per tres circiter horæ quadrantes, vt ad extremum patres, qui adsunt, argumentari possint, vel denique, si videatur, in Refectorio.

Publicæ.

8 Consimiles quæstiones habere etiam poterunt de præclara aliqua materia, quæ denis ad summum prælectionibus absoluatur, in ea

schola,

schola, eoque tempore, vt, qui voluerint Theologi, conuenire possint.

9 *Distribuatur illis tẽpus ad quatuor actus particulares, & vnum generalem habendum: & primus quidem particularis sub initium ferè primi semestris, alter in fine, & sic deinceps singulis semestribus reliqui celebrentur, ita vt generalis vltimum semestre claudat.* Actus.

10 *Liberum eis sit in actibus à Magistrorum suorum sententijs discedere, suasque, si libeat, tueri, dummodo nulla ratione alienæ sint à Sancti Thomæ doctrina ex quintæ Congregationis decreto: ita tamen vt non solum de sententijs ipsis, sed etiam de fundamentis, ac principijs, quibus eas tueri volunt, tempestiue cum Præfecto, eoque, qui præsidere debet, consentiant. Immo quo melius sui ingenij specimen dent, sinet præses eos libere respondere, nec, nisi cum maxime necesse sit, interpellabit.* Suas opiniones qua ratione liceat defendere

11 *Intelligant denique biennio hoc curandum sibi esse, vt non solum in Theologia docti, ac prompti, sed in omni etiam Ecclesiastica eruditione, quæ Theologum maxime decet, euadant.* Eruditio.

12 *Itaque singulis diebus* * *certum tempus habeant ad accuratam sacræ scripturæ, Conciliorum, Controuersiarum, & Canonum lectionem, & semper aliquo ordine notent, quæ* Concilia, cõtrouersis, canon. *p.4.c.5.B

nota-

notatu digna videbuntur: nihil tamen parent ad Conciones ex professo, & ex hoc studio aliquid interdum prælegant, vel in Triclinio, vel alibi, prout Superiori videbitur.

Canonum studium.

13 *In Canonum studio partem Iudiciariam omittant, in Ecclesiastica toti versentur.*

Naturæ propensio attendenda.

14 *Speciatim in id maxime studium incumbant, ad quod se magis propensos senserint, re diligenter cum superiore communicata: ita tamen, vt ex aliijs studijs, quæ præscribuntur, nullum omittant.*

REGVLÆ ADIVTORIS MAGISTRI SEV BIDELLI.

1 HVIVS munus erit omnia, quæ à Magiſtro de ſcholarum potiſſimum exercitationibus iniuncta fuerint, diligenter exequi. Magiſtro obtemperet.

2. Curet vt & Claſſis, & Cathedra munda ſit, vt in ea pie depicta aliqua tabella pendeat, vt ſubſelliorum ſit ſatis, vt munda eadem ſint, ac recte diſpoſita, vt quaſſata, vel fracta reficiantur; vt certa noſtris ſcamna, itemque alijs religioſis ſeparata ab externis aſſignentur, vt ſcholæ tempeſtiue aperiantur. Agēda circa ſcholā.

3 Eos opportune moneat, ad quos deinceps per vices diſputare, repetere, theſes defendere, aliaque huiuſmodi præſtare, vt conſtitutum à Magiſtro fuerit, pertinebit. Diſcipuli opportune monendi.

4 Præmoneat ſeptem fere ante diebus eos, qui hebdomadarias theſes ſunt defenſuri. Curabit autem, vt eæ propoſitiones in tempore conſcriptæ ſint: eas verò primum ad Magi- De cōcluſionibus.

*strum perferet corrigendas; tum ad Præfectum recognoscendas, quibus denique correctis, atque recognitis, eum qui defensurus est, admonebit, vt quot erunt opus exempla descripta afferat: eorum autem vnum bene descriptum, *pridie quàm sit disputandum, mane publicè affiget, reliqua disceptantibus deinde distribuet.*

*p. 4. c. 6. §. 10.

Horologium.

5 Horologium tum in lectionibus, tum in disputationibus semper habeat, ac tum Præfectum, tum Præceptorem tempestiue temporis elapsi admoneat, quo spatia ad disputandum singulis præstituta seruentur; & ex præscripto Præfecti signum det disputantibus, tum inchoandi, tum finiendi.

Publici actus.

6 Classem, vel Aulam ad publicos actus iuxta Academiarum consuetudinem ornanda curet; iisque, qui ad huiusmodi actus, aut ad quascunque disputationes inuitati fuerint, siue argumentandi, siue eas cohonestandi causa, loca distribuat.

*p. 4. c. 6. §. 15.

Quid ad Superioré deferédū.

*7 *Si quem nostrorum abesse à prælectionibus, repetitionibus, disputationibus, aut aliquid eorum omittere, quæ ad studiorum rationem, vel morum disciplinam pertinent, notauerit, ad Superiorem deferet.*

REGVLÆ EXTERNORVM AVDITORVM SOCIETATIS.

1 QVI discendi causa Societatis IESV gymnasia frequentant, intelligant Deo iuuante non minus curatum iri pro viribus, * vt pietate ceterisque virtutibus, quam vt ingenuis artibus imbuantur.

Doctrina pietati iũgenda. * p. 4. c. 7. §. 1. & c. 16 §. 4.

2 Eam quisque classem frequentabit, quæ illi * post examen à Præfecto fuerit assignata.

Que cuiusq; schola. * p. 4. c. 13. §. 4.

3 * Singulis saltem mensibus omnes peccata confiteantur, ac missæ sacrificio quotidie constituta hora, concioni verò diebus festis decenter intersint.

Cõfessio, & Missa. * p. 4. c. 7. §. 2. & c. 16. §. 1.

4 * Explicationi Catechismi singulis hebdomadis omnes intersint, eiusque compendium ediscant, vt à magistris fuerit constitutum.

Doctrina christiana * p. 4 c 7. §. 2. & c. 16. §. 2.

5 Nemo ex nostris discipulis gymnasium cum armis, gladiolis, cultris, aut alijs eiusmodi, quæ pro locis, aut temporibus interdicta fuerint, ingrediatur.

Arma in scholã nõ inferẽda.

A quibus abstinédũ

*p.4.c.16. §.4.

6 * *Abstineant omnino à iureiurando, à contumelijs, iniurijs, detractionibus, mendacijs, à ludis vetitis, à locis etiam noxijs, vel à Præfecto scholarum interdictis, denique à rebus omnibus, quæ morum honestati aduersentur.*

Corrector vt adhibendus.

*p.4.c.7. §.2. & c.16.§.5.

7 * *Intelligant in ijs, quæ ad mores, ac studia bonarum artium spectant, cùm præcepta, siue admonitiones minus proderunt, Magistros correctoris opera in ipsis puniendis vsuros: qui aut pœnas recusarint, aut spem emendationis non ostenderint, aut ceteris molesti, siue exemplo suo perniciosi fuerint, sciant se ex nostris scholis esse dimittendos.*

Obedientia.

8 *Omnes suis quique Magistris obtemperent; rationem verò studendi ab illis præscriptam, tum in scholis, tum domi quam diligentissime seruent.*

Diligētia, & assiduitas.

*p.4.c.6. §.2.

* Ibidem. §.8.

9 * *Serio animum ad studia, & constanter adijciant; sint in scholis maturè frequentandis assidui, * in audiendis, & recolendis prælectionibus, ceterisque obeundis exercitationibus diligentes. Quod si quid minus assequantur, aut si quid dubitent, Magistrum consulant.*

Quies, silentium.

10 *In scholis ne hac illac diuagentur; sed in suis quisq; subselijs, locisq; modeste, ac silentio sibi, ac suis rebus intenti sint; neq; schola egrediantur, nisi facta à Magistro exeundi pote-*

poteſtate. Ne ſcamna, cathedram, ſellas, parietes, ianuas, feneſtras, neq; aliud quidpiam pingendo, ſcribendo, ſcalpello, aliaue ratione deturpent, ſeu notent.

11 *Prauas, aut etiam ſuſpectas aliorum conſuetudines fugiant; cum ijs tantummodo verſentur, quorum exemplo, & conſuetudine in literarum ſtudio, virtutumq; proficiant.* Quę fugiē dæ conſue tudines.

12 ** A libris pernicioſis, & inutilibus legendis prorſus abſtineant.* A qbus libris abſti nendum. *p.4.c.5.E & c.14.§.2

13 *Neq; ad publica ſpectacula, comœdias, ludos, neq; ad ſupplicia reorum, niſi fortè hæreticorum eant; neq; perſonam vllam in externorum ſcenis agant, niſi data prius à Magiſtris, vel à Præfecto gymnaſij poteſtate.* Spectacula, & ſcenę ĩterdicant

14 *Sincerum animum, purumq; conſeruare, ac diuinis legibus ſumma diligentia obtemperare nitantur: Deo verò, ac Sanctiſſimæ Virgini Deiparæ, ceteriſq; ſanctis perſæpe, atque ex animo ſe commendent. Angelorum opem aſſidue, præcipue vero Angeli Cuſtodis implorent. Modeſtiam tum alibi ſemper, tum in templo, atq; in ſchola potiſſimum ſeruent.* Pietas.

15 *In rebus deniq; atq; actionibus omnibus ita ſe gerant, vt facile quiuis intelligat eos nõ minus virtutum, vitæq; integritatis eſſe, quàm literarum, doctrinæque ſtudioſos.* Vitæ exē plum.

REGVLÆ
ACADEMIAE.

1 ACADEMIAE nomine intelligimus cœtum studiosorum ex omnibus scholasticis delectum, qui aliquo ex nostris præfecto conueniunt, vt peculiares quasdam habeant exercitationes ad studia pertinentes. Academi quid.

2 Hoc ex numero omnes censentur, qui sunt ex Congregatione B. Virginis eo ipso, quod in illam recipiuntur, & religiosi, si qui nostras scholas frequentant. Ceterum vbi mos tulerit, & Rectori videatur, alij etiam admitti poterunt, qui ex congregatione, atque adeo qui ex nostris scholasticis non sint. Qui admittendi.

3 Academicos christiana virtute, ac pietate, diligentia in studijs, & scholarum legibus seruandis ceteris omnibus discipulis præstare, & exemplo esse oportet. Academici quales.

4 Collegij Rector Moderatorem, vel ex ipsis Magistris, vel ex alijs nostris idoneum aliquem vnicuiq; academiæ præficiet. Academiæ moderator.

5 In vnam academiam Theologi, & Philosophi fere conuenire poterunt, in alteram Rhetores, & Humanistæ, in tertiã omnes grã- Quotuplex academiæ.

matici, si nec nimis multi sint, nec ita doctrina inæquales, vt eædem exercitationes omnibus fructuosæ esse non possint; alioquin singulis scholis suas academias habere liceat.

Assiduitas, & exercitatio.

6 *Assiduitate academicorum, & exercitationum feruore academiæ fructus maxime continetur. Quare si qui sæpius abessent, aut exercitationes per vices obire recusarent; præsertim vero, qui propter immodestiam perturbationi aliis, aut offensioni essent, dimittendi erunt.*

Magistratus.

7 *Magistratus qui in vnaquaq; academia tertio quartoue quoque mense pluribus academicorum, secretisque suffragiis eligentur, hi ferme erunt, academiæ Rector, duo consiliarii, & vnus secretarius, quibus alii etiam addi poterunt, muneraque distribui pro academicorum frequentia, loci consuetudine, & Rectoris Collegii iudicio.*

Rector.

8 *Rector in academia Theologorum plerũque sit Theologus: quod si interdum ex Philosophis eligendus videretur, sit saltem Metaphysicus. In academia item Rhetorum, & Grãmaticorum, quando ex diuersis classibus constant, vel plerunque eligatur ex claße superiore, vel alternis, vt Collegii Rector censuerit. Is autem eligendus, qui virtute ingenio, & doctrina præstet, cuius erit academiam promouere, præire ceteris virtute, ac diligentia,*

& actum

& actum aliquem ex præcipuis academiæ vel initio, vel in fine rectoratus habere. Poterit autem Rector academiæ Theologorum interdum, si sit Theologus, absente Magistro philosophos defendentes dirigere, & argumentantium argumenta resumere, & vrgere.

9 *Consiliarij erunt Rectori loco, & honore proximi, eiusque absentis vices primus consiliarius tenebit, priore etiam absente secundus, eaque munera obibunt, quæ Moderator academiæ per se, aut per Rectorem imponet.* Cōsiliarij.

10 *Secretarius libros omnes academiæ diligenter seruabit. Nomina academicorum eo ordine quo in academiam recipiuntur, in libro scribet, in quem etiam seorsim nomina magistratuum cum eliguntur, & omnia academiæ acta, non tacitis academicorum, qui ali quid præstiterunt, nominibus, referet; Rhetorū etiam orationes, poematata, & carmina, quæ affiguntur, à Moderatore selecta. Idem tempestiue eos, vt se camparent admonebit, quos à Moderatore cognouerit academiæ exer citationes obituros, nisi in academia Theologorum necesse videatur id fieri per bidellum. In fine cuiusq; academiæ publice pronunciabit quænam exercitationes, & à quibus habēdæ sint. Publice theses, & in Rhetorica etiam problemata, vel ænigmata dissoluenda maturæ proponet.* Secretarius.

Ter,

Consultationes.

11 *Ter, aut quater in anno, videlicet post creationem Rectoris cõsultationes, vel omniũ academicorum, vel saltem magistratuum simul cum Moderatore habebuntur ad academiam promouendam, eaque tollenda, quæ eius progressum impedire videantur.*

Regularũ lectio.

12 *Vel in his consultationibus, vel ante creationem Rectoris, academiæ regulæ legantur, quæ vel in tabella scriptæ sint, vel in libro academiæ; in quo etiam omnia deinceps academicorum nomina scribenda erunt.*

REGVLÆ PRAEFECTI ACADEMIÆ.

1 AD pietatem Academicos, non solum ad studia promoueat: quod virtutum exemplo, & priuatis, cum se dederit occasio, colloquijs præstare poterit. Ad pietatē promouendi.

2 Academiæ regulas diligenter seruari curet, imprimisque Academicorum quotidianis exercitationibus assiduitatem, ac diligentiam exigat. Regularū obseruatio.

3 Efficiat vt omnes academici varijs exercitationum generibus, quantum fieri potest, per vices exerceantur. Exercitatio.

4 Nec receptas consuetudines tollat, nec nouas introducat sine facultate Rectoris; nec quicquam faciat, quod alicuius momenti sit, quod non cum ipso communicet, & quæ præscripta fuerint, diligenter exequetur. Nil sine superiore innouandū.

Academię tempus.

5 *Horas Academiæ, repetitionum scilicet, disputationum, & similium ita dispenset, vt horas Congregationis nō impediant, quo academici commode possint vtrisque exercitationibus interesse: quam etiam ob rem nullus erit sine magna causa Congregationis tempore priuatis colloquijs detinendus.*

REGVLÆ ACADEMIAE THEOLOGORVM, ET PHILOSOPHORVM.

1 HVIVS Academiæ exercitationes quatuor fere generum esse solent. quotidianæ prælectionũ repetitiones, disputationes, prælectiones, seu problemata, solemniores actus, quibus conclusiones publice defendantur. Quæ exercitationes

2 Repetitiones per horam circiter singulis fient, quibus scholæ habentur, diebus, ijs exceptis, qui menstrua disputatione impediuntur: Ea vero fient hora, quæ commodissima videbitur, modo in Quadragesima liberum concionis tempus saltem bis in hebdomada relinquatur. Repetitiones.

3 Repetent seorsim singulæ classes, vna Theologiæ, & tres Philosophiæ, si totidem sint præceptores, vno, aut altero Academicorum Repetitionum forma.

audita recolente, vno etiam, aut altero argumentantibus. Ac Theologiæ quidem repetitionibus præerit ipse Præfectus Academiæ, aut eius socius, aut certe alius ex prouectioribus quarti fere anni Theologis à Rectore Collegij constitutus; philosophiæ verò repetitionibus in singulis classibus aliquis item præerit ex nostris fere Theologus, quem idem Rector designauerit.

Disputationũ forma.

4 *Disputationes erunt aut semel, vbi pauci sunt academici, aut vbi sunt multi bis in hebdomada, scilicet die vacationis, aut etiam dominico. Ac die quidem dominico à prãdio per horã vnus vt plurimum ex philosophis defendet duobus argumentantibus; die vero vacationis per duas horas duo, tresue defendent, vnus Theologus, alij Philosophi, totidem similiter, aut pluribus argumentatibus.*

Conclusiones.

5 *Theologus si solus defendat, conclusiones semper aliquas philosophicas proponet; metaphysicus physicas, & logicas; physicus etiam logicas. Argumentabuntur contra Theologos Theologi, cõtra philosophos primo loco semper aliquis ex classe proxime superiore, secundo vnus ex condiscipulis.*

Disputationibus quis præcedat.

6 *Disputationibus tam philosophicis, quam Theologicis, si intersit proprius defendentis magister, ipsius erit præsidere. sin minus, præsidebit præfectus Academiæ, aut eius socius*

Præ-

7 *Prælectiones etiam interdum haberi poterunt, quibus quæstionem aliquam suo marte perfectam, vel ingeniosum problema expositis in vtramque partem, confirmatisque rationibus aliquis academicorum ex cathedra erudite pertractet, vno aut altero argumentante. Huiusmodi autē prælectiones necesse erit præfecto Academiæ, priusquam habeantur, ostendi, ac probari.* Prælectiones.

8 *Solemniores actus ipse Academiæ Rector, nisi quid obstet, aut alius à præfecto delectus interdum habere poterit, Natalis videlicet, Paschatis, Pentecostes, aut alio opportuno tēpore: quibus actibus certam aliquam Theologiæ, aut philosophiæ materiam aliquibus conclusionibus comprehensam defendent magistro præsidente.* Actus.

9 *Hi actus, vt cum aliquo apparatu fiant, curandum: adhibebitur autem à defendente præfatio aliqua & epilogus, quæ prius sint, vt cetera quæ publice recitantur, à generali studiorum præfecto recognita, & approbata; Externi etiam ad argumentandum, aliique poterunt ad audiendum, quo disputatio celebrior sit, inuitari.* Actuū celebritas.

10 *Vno circiter ante studiorum renouationem mense, si Rectori videatur, per quindecim minimum dies iis, qui philosophiam audituri sunt introductio, vel summa ab aliquo ex nostris,* Introductio.

ſtris, quem Rector, vel forte ex Academicis, quem præfectus ſtatuerit, explicetur.

Concluſiones recognoſcēdæ.

11 *Concluſiones omnes tam ſolemniorum actuum quàm etiam hebdomadariæ priuſquā defendantur, aut aſſigantur, erunt & à præfecto academiæ, & à proprio defendentis magiſtro recognoſcendæ.*

REGVLÆ PRAEFECTI ACADEMIÆ THEOLOGORVM, ET PHILOSOPHORVM.

1 PRAETER communia, quæ de Præfecto in vniuersum dicta sunt in regulis academiæ; illud etiam aduertat, vt in quotidianis repetitionibus eadem repetendi, & argumentandi, eadem disputandi forma modusque seruetur, quem nostri in domesticis repetitionibus tenent: in actibus verò, & alijs conclusionibus defendendis consueta ratio teneatur. Exercitationũ forma.

2 Visitet proinde sæpe repetitiones nunc has, nunc illas, videatq; vt diligenter, ac modeste fiant, & vt repetitores rectè suo officio fungantur, quos etiam, vt oportuerit, diriget. Visitandæ repetitiones.

Qui magis exercẽdi. 3 *Non erit ab re eòs exerceri sæpius quàm alios, qui proxime sunt cursum Philosophiæ, vel Theologiæ defensuri, vel aliquem academiæ actum habituri, quos etiam ad hunc finem vt instructiores sint, monebit, & diriget.*

De socio. 4 *Cum socio, si à Rectore dabitur, ita poterit curam, laboremque partiri, vt ei, nisi quid obstet, Theologiæ repetitiones committat, & cum eo, si videbitur, alternis diebus præsertim vacationis disputationibus præsideat, cœteraque per eum ad quotidianas Conclusiones, & extraordinarios actus spectantia, pro vt necesse iudicauerit, exequatur.*

REGVLÆ ACADEMIAE RHETORVM, ET HVMANISTARVM.

DIEBVS Dominicis, vel vbi commodius erit, die Vacationis, conuenient loco à Rectore Collegij designato. Academiæ dies.

2 Exercitationes huius academiæ hæ fere erunt; Moderator, pro vt opportunum iudicauerit, nunc lectiones, seu quæstiones habebit de selecta aliqua materia, vel auctore; nunc præcepta aliqua dicendi magis recondita ex Aristotele, Cicerone, alijsue Rhetoribus tradet; nunc aliquem auctorem percurret, & ab Academicis exiget; nunc iisdem problemata soluenda proponet, & alia huiusmodi. Quę exercitationes moderatori habēdę.

3 Sæpè etiam his omissis academici ipsi nũc orationes, nunc carmina, nunc declamationes Quæ academicis.

habeant, vel memoriter, vel ex tempore; nunc inuicem accusationes, & defensiones ipso probante instituant; nunc lectiones habeant duobus minimum aduersus lectorem disputantibus; nunc Theses defendant, oppugnentque oratorio magis more, quam dialectico; nunc emblemata, & insignia de certa aliqua materia componant; nunc inscriptiones, aut descriptiones; nunc ænigmata faciant, aut dissoluãt; nunc in inuẽtione se exerceant singuli ad propositam materiam confirmationis locos excogitantes, siue improuiso, seu meditato; nunc in elocutione figuras verborum, ac sententiarum inuentæ rei accommodantes; nunc dialogorũ, poematum, tragædiarum argumenta conscribant; nunc integram præclari Oratoris orationem aut Poetæ Carmen imitentur, nunc symbola quædam faciant, vt scilicet de vna re proposita singuli suam sententiam afferant; nunc distributis alicuius auctoris libris singuli ex eo sententias, vel phrases decerptas proferant. Deniq; in ijs se exerceant, quæ eloquentiam gignere, & ab ea enasci solent.

Publicæ exercitationes.

4 *Harum exercitationum aliquæ splẽdidiores, aut prælectiones, declamationes, Thesium defensiones operæ pretium est, præsertim à Rectore academiæ fieri cum apparatu interdum aliquo, & Corona.*

Pręmia priuata.

5 *Priuata interdum præmia melius aliquid*

scri-

scribentibus, aut recitantibus, aut ænigmata, problemataque soluentibus dari poterunt.

6 Præmia item solemniora omnibus simul academijs semel in anno distribui poterunt, siue ex contributione, siue qua magis ratione Rectori Collegij placebit. Præmia publica.

7 Semel saltem in anno festus aliquis Beatæ Virginis dies, quem Collegij Rector determinabit celebri pompa orationis, poematis, versuum ad parietes affixorum, emblematum item, & insignium variorum exornabitur. Festum B. Virginis dies.

REGVLÆ

ACADEMIAE GRAMMATICORVM.

PLERVMQVE Moderator aliquid selectum ex Grãmatica quasi præcurrens, quod in schola sunt habituri, vel ex auctore eleganti, & iucundo præleget, vel etiã repetitionem instituet, exercitationemq; eorum, quæ in schola exposita sunt. Grammaticæ exercitatio.

2 Initio Academiæ semper vnus paratus veniet ad respondendum de ijs, quæ proxima academia dicta fuerint; aduersus quem terni, aut plures dubitationes, aut vernaculas locutiones latinè vertendas proponere poterũt, eodemque modo prælectionem à moderatore habitam statim recolent. Repetitio.

3 Frequenter, & acriter disputabitur, exercebitur interdum stylus, interdum memoria, variabuntur phrases, aliquid etiam ex versi- Disputatio

bus, & græca grammatica proponetur, & alia fient huiusmodi ex præscripto moderatoris.

Memoria. 4 *Aliqui interdum, aut etiam omnes parati venient ad aliquod apophtegma breue, vel factum aliquod memoriter enarrandum.*

Prelectiones priuatæ. 5 *Prælectiones ipsas in schola habitas à præceptore addita præfatiuncula, & aliqua, si videbitur, annotatione è suggestu interdum dicent.*

Publicæ. 6 *Operæ prætium erit haberi interdum aliquas prælectiones ab Academicis præsertim à Rectore apparatu, inuitatuque maiore, addita concertatione duorum, aut trium, priuatis etiam præmijs, si libeat, distributis.*

Pœnæ litterariæ. 7 *Poterit à moderatore pœnæ loco aliquid litterarium exigi, iuberique, vt eorum nomina, qui minus bene, aut diligenter se gesserint publice recitentur.*

Exercitationum varietas. 8 *Eæ denique exercitationes proponi, & variari debent, quæ ita vtilitatem habeant adiunctam, vt gratæ etiam, & decoræ sint, quo magis ea volupta- te academicorum animi ad studia incitentur.*

F I N I S.

Imprimatur.

Ludouicus Boidus Vic.Gen.Neap.

Rutil.Gallac.Canonicus deput.vid.

NEAPOLI, *Apud Tarquinium Longhum.* M. D. IC.

INDEX REGVLARVM QVÆ HOC LIBRO CONTINENTVR.

a Re-

INDEX RERVM QVAE HOC LIBRO CONTINENTVR.

A

quæ-

cum

B

C

studio

Con-

Die

Disci-

E

Exami-

Gra-

G

H

ca

I

L

O

Peda-

P

Phi-

Præ-

Præ-

Præ-

Pro-

Q

R

cepta,

S

Sacræ

Theo-

P

14
1
4
48
48
56
57
82
88
93
99
99
10
10
1
1
1
1
1
12
12
14
16
1
5
59
240
115 no
116 ſal
129 in
141 G
185 Pe
188 Qu

ricę

colorchecker CLASSIC
mm
calibrite